

КАМЕНЬ ПРЕТЪКАНІЯ

ИЛИ

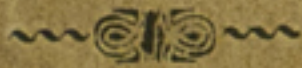
ПОВѢСТЬ

О ПОЧЕТКУ И ПРИЧИНИ РАЗДѢЛЕНІЯ ГРЕЧЕСКЕ И
ЛАТИНСКЕ ЦРКВЕ

ОТЪ

ПАВЛА НИКОЛИЧЪ,

Протопресвитера Карловачкогъ, Чест. Архідіецезалногъ
Консісторіума и Слав. Коміт. Сремскогъ Члена.

9.7: Pas Cp II 635.1

~~R11425~~

RECEIVED

HORRILL

LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO

1945

Р19 СР II 630.1
204E 28

КАМЕНЬ ПРЕТЫКАНІЯ

ИЛИ

ПОВѢСТЪ

О ПОЧЕТКУ И ПРИЧИНЫ РАЗДѢЛЕНІЯ ГРЕЧЕСКЕ
И ЛАТИНСКЕ ЦРКВЕ;

као и о

ПЕТЪ ПРЕПИРАТЕЛНЫ ВОПРОСА,
у коима се не соглашаваю.

5592
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

Найпре Греческій саставлѣнъ

отъ

ИЛИЕ МИНИАТЕСЪ,

Епископа у Церницы и Калабрии.

На Немачкій преведенъ

отъ

ІАКОВА КЕМПЕРЪ

а на

С е р б с к і й

отъ

ПАВЛА НИКОЛИЧЪ,

Пароха Карловацкогъ,

Чест. Архідіецезалногъ Консісторіума и Слав. Комит.
Сремскогъ Члена. 1845.

У НОВОМЪ САДУ,

Писмены Јованна Каулицій 1847.

СН. —

МАШИНЫ
И ПЕРИСТАЛЬНИКИ

НОРБЕТ

ОБЪЕКТЫ ИЛИ ПРЕДМЕТЫ
ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

№ 50

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

МАШИНЫ
ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

№

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

№

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

№

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

№

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

ИЛИ ПРЕДМЕТЫ

НѢГОВОМЪ
ВЫСОКОПРЕОСВЯЧЕНСТВУ
ГОСПОДИНУ
ЄВГЕНІЮ ІОАННОВИЧЬ,
ПРАВОСЛАВ. ЄПИСКОПУ КАРЛШТАДСКОМУ

посвѣкує

ПРЕВОДИТЕЛЬ.

HELODOR

INSTRUMENTUM

LOCUM

ERLENDIO JOHANNES

HELODOR. ERLENDIO JOHANNES

locum

HELODOR

ВАШЕ ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО,

МИЛОСТИВѢЙШІЙ ГОСПОДИНЕ!

Благоволеніе Ваше, кое се къ рас-
пространенію нашегъ кнѣжества
сило стреми, дало ми є поводъ овай
преводъ вашему Высокопреосвящен-
ству посветити, желеѣи съ овымъ
не само нѣму важность и блескъ дати,
него и дужный данакъ вѣчне благо-
дарности смиреногъ почитанія и уди-
вленія отдати. Благотвореніемъ Ва-
шегъ Высокопреосвященства, ово
дѣло, кое є готово на све стране
єзыке съ греческогъ преведено, лице
свѣта поздравля. — Я нити могу,
нити се смемъ у похвалу превы-
спренны добродѣтелій Ваши упу-
штати, єднако съ Клаудіаномъ ум-
ствуюѣи:

*Ipsa virtus pretium sibi solaque late
Fortunae secura nitet, nec fastibus ullis
Erigitur, plausuve petit clavescere vulgi.*

Посвежую дакле съ найдубльимъ
духа благоговѣніемъ высококомъ Вашемъ
Имену ово дѣло, као жертву благо-
дарности за велико благодѣяніе, пре-
поручуемъ се и у напредакъ Высо-
кой Вашей милости и щедромъ по-
кровителству и цѣлююѣи свету де-
сницу, коя ме е отечески облагодѣ-
телствовала остаемъ

ВАШЕГЪ ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА

У Карловцы 8. Ноемвр. 1847.

наиблагодарни

Павелъ Николигъ,

Протопресв. Карловач.

КАМЕНЬ ПРЕТЪКАНІЯ

или

ПОЧЕТАКЪ И ПРИЧИНА,

Раздѣленія и распры межу Греческомъ и Латинскомъ Црквомъ.

Прва кнѣига.

Приключенія межу Ігнатіемъ и Фотіемъ
Патріарсима Константінопольскима.

1. Вы сте отъ мене великій и богобоязливый Господине! точно извѣстіе искали о причинама, кое су греческу и латинску Цркву расцѣпиле, и о различію нѣовы догмата. Съ великимъ ѣу се увеселеніемъ и по мѣры мои сила постарати, да силномъ любопытству вашемъ задоста учинимъ. Но да бы правый узрокъ овогъ несреѣногъ

1*

расцѣпленія докучили; нужно є то знати, шта се међу Ігнатіемъ и Фотіемъ Патріарсима Цариградскимъ догодило — приключеніе, кое є цркву Божию у найвеће замѣшателство поставило, выновницама и нѣовымъ послѣдовательима найвеће яде задало, и препираніяма, коя іоштъ и до наши времена траю, поводъ дало. Али како годъ што є у време овогъ приключенія священство, тако є исто и народъ на две партае подѣленъ быо, отъ кои се єдна Ігнатіа а друга Фотіа придржавала, а страсть є свію нѣовы дѣла побудителна причина была: тако су исто и оны, кои су о овомъ приключенію писали, нагону овогъ пристрастія слѣдовали, стараюћи се да оправдаю стваръ оны, кое су они за найправедніе држали. И други повѣстій писатели! кои су отъ истогъ пристрастія боловали, и кои су само овомъ или ономъ вѣровати хотели, разне догађае овогъ времена, ни су правомъ боіомъ истине, него су іи онако описивали, као што су имъ у очи падали, и као што су пристрастію нѣовомъ ласкали. Зато ніе лако до истине доћи, коя се сама собомъ познати дає, и ясно пада у умне очи, кое ни отъ каквы страстіи заслеплѣне чисто и ведро виде. Послушайте дакле, што самъ я великимъ трудомъ о ствари, коя є врло различито описана, искусити могао.

2. Ігнатіе є и отъ отчине и отъ Материне стране царскогъ рода быо; онъ є отъ Міхаила Куропалата; иначе Рангабе названогъ, Цара Константинопольскогъ, и Прокопіе кѣри, Цара Нікі-

фора Геніка роженъ быо. Львъ Арменинъ Міхаила є съ престола быо отерао а) и царсто себи насилно присвоіо. Дакле за препречити, да се не бы закони наслѣдницы престола родили, даде Ігнѣтіа ускопити, кои зато чинъ монашескїй приими, и у Монастырѣ отиде, да тамо у миру живи.

3. И Фотїй є (по сказиваню Нїките Давида Пафлагона у животоописаню Ігнѣтіевомъ) б) отъ велике и славне фамиліе произышао; кои су, као што онъ самъ приповѣда с) по већой части вѣнцемъ мученическимъ увѣнчани были. У свомъ писму, кое є онъ Нїколаю првомъ Папи Римскомъ писао д) именуе онъ своимъ уйцемъ оногъ великогъ Тарасїа, кои є подъ владѣніемъ Константина и Ирене званіе Патріаршеско отпра-вляо, у чїе се време другїй Соборъ Нїкейскїй, кои є седмый вселенскїй быо, противъ Иконобораца држао. е)

4. Има нѣкїй отъ новїи кои држе, да є и Фотїи ускоплѣнъ быо, и ово о҃҃ею да докажу изъ писма нѣкогъ Іоанна на Фотїа, у комъ му онъ ово као срамоту пребацуе и проглашуе га за достойногъ, да харемъ чува. Но ово писмо нїе было Іоанномъ него Фотїемъ на оногъ писано: Єрѣ є Іоаннъ быо племињ Царскогъ данка и као

а) An. 813. б) col. 960. Tom. 5. coll. Consil. Hard. Par. 1714. с) Epist. 234. pag. 349. д) In ann. Par. 861. Nro. 47. Conf. Epist. Encycl. ejusdem pag. 60. е) An. 788.

што се види, онъ се поредъ светски и у духовне ствари мешао; зато га е изобличіо Фотій као безобразногъ ускоплѣника, као што е овај Јоаннъ заиста и био. Изъ међу прочи ово су нѣгове речи: „Како е то; да ты све границе преступашъ, у тайне Цркве Божіе улазишъ и све прерушавашъ.“ Ово е писмо Фотіево слѣдуюћимъ надписомъ назначено: „Јоанну Племићу и приѣмнику данка:“ налази се међу другимъ нѣговимъ писмама, која су се у Аугсбургу у години 1601. отъ Давида Хешеліа изъ рукописа Максима Маргуніа. Ово се писмо може читати међу оныма, која су у Лондону године хиляду шестстотина петдесете отъ Данила Рогеръ трошкомъ Ріхарда Монтакуціа изъ најстариј рукописа издана была а) И дѣписцы овогъ времена између кои су Теогностъ Монахъ, Никита Давидъ изъ Пафлагоніе, Митрофанъ изъ Смирне и Стіліанъ изъ Новекесаріе: сви јавни непријатељи Фотіеви, као што њіова писанія јасно доказую, ни су се усудили казати, да е Фотіи био ускоплѣнъ, кое бы заиста знати и нѣму пребацѣти могли.

5. Онъ е тако великій успѣхъ у наукама учиніо (могли бы га бездномъ свію наука назвати) да се у нѣгово време съ њимъ нитко не могао успоредити, и природа отъ тогъ времена подобно чудо не произвела. Онъ не само у єдној, него е готово у свимъ наукама, као у Філософії, Лѣ-

---

а) Nro. 49. pag. 102.

каріи, Астрономіи и Богословіи совершеный учитель быо. Нѣгова кнѣига (Бібліотека Міріобіблосъ названа) єсть довольно доказательство, не само нѣговогогъ дубокогъ ума, коимъ є онъ праве и точно пресуде о стварма и списательима изрицао, него и нѣговогогъ премногогъ читаня разны кнѣига, коє є онъ прочитао быо. Онъ є и о политическимъ стварма велико знанѣ и искусство имао чега га є ради и почитовао Царъ и найзнаменитія му званія даровао. Найпре га є за првогъ оружіеносителя и тайногъ совѣтника найменовано, а после га и у совѣтъ прииміо. Іоаннъ Діаконъ у Біографіи Іосифа Имнографа у 30 главы говори а), да є онъ у совѣту прво мѣсто заступао, и на заповѣсти овогъ како годъ и на цареве Ассірянима, за полномощника посланъ быо. Ово исто и онъ самъ сведочи у єдномъ свомъ писму, на свогъ брата Тарасіа. Ово є све што се годъ зна о Ігнатию и Фотию пређе него што су Патріарсима постали.

6. У шестой години владѣнія Цара Міхайла, кои є свогъ Отца Теофила съ Матеромъ своіомъ Теодоромъ Царство управляо, умре блаженный Методій Патріархъ Константинопольскій б) и Ігнатій буде за нѣговогогъ наслѣдника избранъ. Не сви Епископи, нити су сви священицы тымъ изборомъ были задовольни; шта выше многи су се и противили, међу коима Григоріи Архіепіскопъ Сіракусскій

а) In act. SS. April. Tom. 1. pag. 275. graec. pag. 39. б) Im Jahre 847.

првый бы. Зато є Ігнатій на нѣга тако врло о-
мрзно, да онъ на дань свогъ за Патріарха посвященія
Григорію ніє допустіо, при Богослуженію священ-
нодѣйствовати, кое су му многи за зло пріймили;
што є онъ при првомъ свомъ кораку на достоинство
гнѣвъ свой на Григоріа изліо. После некогъ вре-
мена соборно га лиши достоинства, и пошлѣ по-
сланике са писмама на Лва четвртогъ а после на
Венедікта трећегъ, Папе Римске, искаюћи ньово
соизволеніе на ово низврженіе, да бы тымъ веће
уваженіе добыло; као да бы оно отъ обадве Цр-
кве восточне и западне одобрено было. Но ни Лвъ ни
Венедіктъ нехтедоше участници низврженія Гри-
горіевогъ быти. Ово посведочава Ніколай првый,
кои є ньима нослѣдовао, у свомъ писму на Цара
Міхаила а) премда се противно отъ Стіліана Но-
вокесарискогъ, скоимъ се и Бароніи соглашава
б), потврѣуе с).

7. Будући да є Григорій на овај начинъ у
ярость дошао, и сва средства употребити морао,
да се отъ гонителя свогъ одбрани, приступе му
многи Первосвященници и други духовници, а и
некіи найзнатніи у владѣнію. Међу овима бы и
Фотій, као што онъ самъ у свомъ сто єданай-
стомъ писму на онога пише. Јоштъ само они, кои
су противъ Ігнатіа гнѣвомъ, праведнымъ или не-
праведнымъ распалѣни были, не имадоше прили-
ку союзитисе и нѣму дати, да најяче осѣти. Ово
се слѣдуюћимъ начиномъ догодило.

а) In coll. conc. Hard. Tom. 5. col. 154. б) Ibidem
col. 1121. с) Ad ann. 856. No. 7 et 886. N. 18.

8. Игнатій є већь єданаистъ година достоинство Патріаршеско отправляю, кадъ є Варда єданъ између благородны и найвећій дворскій управитель свою супругу (неки говоре безъ причине) отерао, и недопуштено познанство са своіомъ снаіомъ сыновномъ женомъ) водіо а). Срамно се дѣло прочу, и пробуди ревность Патріарха, кои га є често опоминяю, и кои му є често сбогъ преступленія духовны закона Претіо; но безъ успѣха. Кадъ се Варда на Праздникъ Богоявленія усуди заедно съ Царемъ трапези Господнѣй приблизити, Патріархъ га као преступника закона светогъ причащенія и као недостойногъ отбіе. У почетку се старао Варда Патріарха ласкательно ублажити, но кадъ се овай недаде намолити, нити хтеде ово безбожіе трпити, Варда се тако ополчи, да заключи нѣга оборити. Онъ є у то доба велику власть имао, єрь є быо уякъ Цара Міхаила и братъ Теодоринъ, (но коя нѣгове поступке неодобраваше) и управляю є по своіой вољи Царемъ и целымъ дворомъ нѣговымъ. За уклонити сваку препону свои предпріятія, наговори Цара, да Теодору свою матеръ, и Теклу свою сестру отъ Владѣнія, кое су оне заедно водиле, уклони, и Игнатию заповѣди, да ій постриже. Нѣговъ побудителный основъ, когъ є кралю навео, быо є, да є онъ тай возрастъ достиго, да не мора дуже подъ матеромъ быти, коя є намыслила, поћи за другогъ мужа, когъ є Царемъ учинити хтела, къ чему бы

а) In coll. Socill. Hard. Tom. 5. colum. 1148.

іюй Ігнатій требао и у помоћи быо. Младый Царъ повѣруе свомъ уяку и одма изда заповѣсть Патріарху, да матеръ и сестру постриже. Патріархъ се отрицао, говорећи, да ніе дозволѣно икога отъ Царске Фамиліе преко нѣюве волѣ пострићи и у Монастырѣ приморавати; да нѣга заклетва веже, кою є онъ по обычаю положію, ништа неправедно противъ Цара, Царице и Царскогъ дома не предузымати. Башъ тымъ истымъ буде Міхаиль у подозрѣнію, коимъ га є Варда, противъ нѣгове матере и Ігнатія напуціо быо, утврѣенъ, и безъ свакогъ далѣгъ призрѣнія отера свою матеръ и сестру изъ двора, и заповѣди да се у Монастыру Каріану покалуѣере. После краткогъ времена буде и Ігнатій отеранъ а).

9. Предвидѣи Царъ Міхаиль, Варда, и нѣговы совѣтницы, што се заиста после и догодило (ако се нѣкимъ Дѣеписцыма, пріятельима Ігнатіевымъ вѣровати сме) б), да многи священницы новогъ Патріарха кои ће се крозь три дана избрати, неће радо признати, ако се Ігнатій своевольно свогъ достоинства не отрече, зато пошлѣ неке Єпископе и знатніє племиће къ нѣму, да га кое обѣщаніяма, кое претняма приклоне, да отпустъ писмень изишту; на кое се онъ никоимъ начиномъ ніе хотео склонити. Ипакъ изъ писма Царевогъ на Папу Ніколаа види се, као да є Ігнатій збогъ старости и слабости отпустъ отъ свогъ духовногъ достоинства добіо.

а) Nic. Dav. 9. 56. col. б) Col. 957. et 960.

10. По дугомъ совѣтованю о дополненію Патріаршескогъ достоинства, учини имъ се, да нитко ове чести ніе тако достоянъ, као Фотій, когъ є како ученость, тако и побожность врло чувена была а). Соборъ се отъ Єпископа и други священника учини, и Фотій буде помоћу Цара и нѣговогъ уяка Варде за Патріарха престолногъ града изабранъ б). Никыта Давидъ изъ Пафлагоніе има слѣдуюће речи с). кадъ су се они међу собомъ совѣтовали, и свако мнѣніе измѣрили были, буде избранъ Фотій, првый носитель грбова и тайный совѣтникъ, кои, молбама, заклетвама и сузама отъ себе одтискиваюћи никоимъ начиномъ достоинство Патріаршеско нехтеде пріймити д). Царъ, когъ се ово врло тицало, видећи, да се Фотій добрымъ ни є могао на то склонити, даде га затворити, да га на-тера на соизволеніе, кое є напоследку и дао. Но будући да є Мирянинъ быо, буде отъ Григоріа Архієпископа Сіракусскогъ посвећенъ; првый є данъ постао Монахомъ, вторый чтецемъ, трецій Иподіакономъ, четвртый Діакономъ, петый священникомъ, шестый 25. Дек. на Рождество Хрістово, Патріархомъ е). Вара се дакле Стіліанъ Новокесарійскій, што Стефану осмомъ пише, да се све ово у єдномъ дану сбыло. Фотій є быо єдиногласно отъ свію Єпископа, да и отъ сами пріятеля Ігнатиєвы: премда имъ є у почетку противно было, избранъ, тако да се овай изборъ

---

a). Monach. Studet in vita Nicol. Combesisii col. 936.
b) im Jahre 858. c). col. 690. d) Epist. Phot. ad Pont. Nicol. et 6. ad Vardam. e) Nicet. Dav. I. v. col. 961.

са согласіемъ и одобреніемъ свега клира, петъ само изузймаюћи, догодію. Зато се то тешко вѣровати може, што Митрофанъ Смирнскій, Стіліанъ Новокесарійскій, Никита и Теогность, явный неприятели Фотіеви приповѣдаю, єрь га найстрашнїе хуле, и на нѣга износе дѣла, о коима му ништа нїе познато было: говорећи: да є Фотій изъ превелике желѣ за Патріаршескимъ достоинствомъ узрокъ изгнанія Ігнатіевогъ и нѣгове несреће быо; єрь є већъ Ігнатій отъ Цара и Варде, сбогъ горе наведены причина изгнанъ, и Фотій на свакій начинъ ово достоинство отъ себе удалити стараосе, и нїе га, докле годъ нїе принуђенъ быо, пріймію: како годъ што онъ нїе самъ Папы Ніколаю, него и самомъ Варды, кой є ту и о течаю ствари добро извѣщенъ быо, слѣдователно нїе преваренъ быти могао, писао а). Нѣгови неприятели сбогъ неприятелиства не заслужую да имъ се вѣруе, а особито што они сами себи у многимъ приликама противослове.

11. Іоштъ ни два месеца нїе прошло отъ возвышенія Фотіевогъ, кадъ су пріятели гонѣногъ Ігнатіа, кои су пређе приверженицы Фотіеви были, и нѣга као правилногъ Патріарха признали, отъ нѣга на ново отпали, све што су учинили, порекли; отъ содружества се Фотіевогъ отцѣпили, у Цркви се свете Ірине скупили, на нѣга Анате-

а) Epist. 3. pag. 67. et 6. pag. 69. 70.

му изrekli и сви согласно искали, да се Ігнягій на ново на престоль Патріаршескій воспостави, и самогъ су нѣга за закону главу и пастыра Константінопольске Цркве признати хотели. Ово є приключеніе, кое се ніе безъ велике смутнѣ могло случити, и кое є многе отъ стране Фотіеве на Ігнятіеву привело, явно посрамило Цара Міхаила и Варду, кои су се найревностніе за Фотіа были заузели. И обоица се найвеѣма ополче; и будући да се на Ігнятіа подозрѣвало, да є онъ желећи, преѣашнѣ свое достоинство получитьи, овай немиръ подпаліо: зато є онъ садъ морао, не само бѣде и неволѣ, него и прикоре и срамоте и као што Нікита пише а), заушенія, вериге и тавнице поднети, и наипосле є съ острова Теребінта у Мітіленѣ отгнанѣ. Єпіскопи и священницы, кои су съ нѣгове стране были, выше кое изъ землѣ истерани, кое у затворѣ бачени. Шта выше некомѣ Власіи, кои є надзиратель Архіве быо, по заповѣсти Царской, што є свободно говоріо, буде єзыкъ отсеченѣ. Равнымъ начиномъ држана є и скупштина отъ Єпіскопа и клира у присутствію Цара и Варде у Цркви светы Апостола, гди є Ігнягій за недостойногъ священноначалника проглашенѣ и изъ содружества Црковногъ изключенѣ.

12. Истина Ігнатій ніе ту несреѣу заслужіо. Нѣгово изгнаніе и нѣгова казнь была є заиста

а) Col. 964. J. c.

неправедна. Требало бы съ нѣмъ као съ Первосвященникомъ съ веѣмъ страхопочитаніемъ, и као съ старымъ мужемъ съ веѣмъ милосердіемъ поступати. Но ярость великаша, као што неизброени примѣри сведоче, нити познае правице нити мѣре. Пріятельи овогъ старогъ нещастногъ, требало бы, да су са свимъ другоячіе у ондашњимъ обстоятелствама поступали. Но мрзость нѣова подстрекавала є нѣи на Фотіа, когъ возвышеніе нѣ могло нѣима равнодушно быти, што є онъ као мирянинъ и не изъ нѣовогъ реда избранъ. Можно да є ревность у Религій соучастіе имала, али є свагда не смыслена была. Да су се они на Фотіа преко мѣре разлютили, види се отудъ, што су се они нѣга као выновника несреѣе Ігнатиєве прогласивши, старали, да га кодъ свію омразе, гди є Фотій у свему невинъ быо. А напротивъ (као што є онъ самъ на Цара и Варду писао) а), врло є сердцу пріимію, тужію є, быо є неутѣшанъ сбогъ догодившій се зала, молію є за Власіа, комъ єзыкъ бы отсѣченъ, тужію Варду као выновника свію немира, клео се, да су га противъ нѣгове волѣ за Патріарха избрали, да є онъ овай немиръ предвидію и да є готовъ, отъ свогъ достоинства одустати. И све є ово писао мужу, кои нѣ быо странъ и удалѣнъ, или комъ ови догаѣаи нису были непознани, него као што самъ веѣ казао, на самогъ Варду, кои є све знао, и кои є у томъ главну ролу имао, тако да се може вѣ-

---

а) Epist. 3. pag. 65. seq. et 6. pag. 69.

ровати, да ово Фотій ніе изъ притворства говорію, него зато што є о истины, са свимъ увѣренъ быо.

13. Но при свемъ томъ распре отъ обе стране, и немири у цркви ни су престали; него су іоштъ веѣма растли; чему є и роѣена Єресъ Иконобораца много принела. Зато се Царъ по совѣту Варде отважи, да у Римъ Папы Николаю пише, да онъ посланике у Константинополь пошлѣ и да средство потраже, како бы се у црковномъ собранію смутнѣ уталожило. Єпископи Методій, Самуиль, Захарія и Теофилъ съ првымъ дворскимъ Маршаломъ, буду као посланицы съ драгоцѣнымъ дарима, светымъ Сосудима и Царскимъ оделомъ (кое є Анастасій, Бібліотекаръ у Біографіи Ніколаевой а) описао) у Римъ послани. Намѣреніе овогъ посланичества было є, Папу Николаа приволети, да низверженіе Ігнатіево а избраніе Фотіево одобри, да тымъ начиномъ и друге на предстоеѣемъ Собору на исто мнѣніе склонне, и тако миръ у восточной Цркви поврате; Єрь се ондашњи Єпископи у овой ствари не могоше согласити. Фотій Патріархъ ніе никога Папы Николаю посло; премда Фотіеви неприятельи сирѣчь б) Нікета с) Мітрофанъ и д) Стіліанъ говоре, (кое є явна клевета) да є онъ на Ніколая писао молећи га, да єдногъ посланика пошлѣ, кои ће нѣговъ Изборъ

а) Seite 409. erster Band, No 585. zu Rom 1718. in 4. Bände. б) An erwähnten Stel. col. 969. с) Eben da col. 4. in dem Brief an Manuel. d) Eben da col. 1124.

потврдити. Противно се доказуе изъ писма Фотіевогъ на Папу Ніколая, кое се у додатку Бібліотеке Отцева изданой отъ Франца Комбефіція у Паризу године 1672, налази, и починѣ: „На нашегъ свѣтогъ Брата и Содруга Ніколая Папу отъ старогъ Рима“ а), као што се може читати и изъ отговора Ніколаева къ Фотію, у комъ ни спомена нема о посланику, когъ выше споменути списатели веле, да є Фотій искао. Да се свеза Хрістіанске любви и взаимногъ сообщенія између обадве Цркве не разкине, съ писмама се међу собомъ разговарало; особито, при важнымъ стварма. Ова су се писма, окружна писма звала, коима су новоизбрани Єпископи другимъ свое избраніе являли, и исповѣданіе вѣре полагали, коима су они свое согласіе другимъ засведочавали. По овомъ старомъ обычаю и Фотій є на Ніколая писао, да га извѣсти, да є онъ не радо и натеранъ на Престоль Патріаршескій ступіо. И исто є време послао и вѣроисповѣданіе свое, єрѣ є, као што онъ вели сообщеніе вѣре найвећа и најглавнія причина праве любви, и тако далѣ.

14. Макарь да є какво намѣреніе Цара было, што є посланике на Папу Ніколая при овой прилицы послао, ништа манѣ слѣдства су была искра ужасне ватре, коя є цркву опустошила и после некогъ времена раздѣлила.

---

a) Aus diesem findet man bei Combesisius nichts, und so viel ich weiß, ist dieser Brief noch nicht an das Taglicht gekommen.

Папа Николай быо є мужъ властолюбивоꝝ духа и ненаситимоꝝ честолюбія, (чимъ є све свое предшественнике превосходію) кои ништа выше ніе желію, него да свою власть отъ западны предѣла, кое є онъ веѣъ по свой прилицы покорію быо, да восточны разшири, да оснуе общу духовну монархію, за коіомъ є, као што великіи Васілій говори а) гордость Римска тежила. Између другии є и Хулдерікъ Епіскопъ у своимъ писмама б) коя є на Папу сбоꝝ невѣжества священника писао, коꝝ є намѣреніе потомству открью, а и Лѣтописи французски отъ године 865. и 868 с) доказую нѣгово власто и честолюбіе. Зато є онъ пріймію посланике Цара Михаила съ дарима и окружнымъ писмомъ съ найвеѣомъ радостію, даде се и одма наговорити, да нѣгову желю испуни, у надежды, да ѣе га овай путь къ нѣговомъ намѣренію, да восточну Цркву западной подчини, довести: сбоꝝ чега Епікопе Родуалда д)

---

a) Der zehnte Brief, oder in der neunten Auflage von Paris im Jahre 1730. der 236ter drit. Band. Seite 368. b) Diese werden in den ächten lateinischen Denkmälern der H. Väter S. 481. herausgegeben, wo J. Grynus und einzelle mit einem Commentar von Schelwig zu Danzig in Quarto 1706. gefunden. c) Ich meine die Jahrgeschichten der Franken von Metz, die unter den Geschichtschreiber von Frankreich, welche der Fr. du Mesne herausgegeben in dritten Band S. 307. und 310. sehen. d) Anastas. Biblioth. in der Lebensbeschreibung des Nikolaus S. 409. I. B. und S. 414. No 594. das 2-te Sendschreiben des Nik. an Phot. in der Sammlung der Concilia von Hard. 4. Band col. 121. und das 4-te Schreiben an die Clerisei von Constantinopel col. 127.

и Захарію, као посланике съ тымъ налогомъ пошлѣ, да у призрѣнію почитанія Ікона тако заключити могу, као што имъ се за добро и свето види; а у при-зрѣнію дѣла Фотіевогъ и Ігнатијевогъ да ништа не заключую, него да стваръ точно испытаю, и да му достаточно извѣстіе о томъ у Римъ донесу; гди же онъ, као отъ верховногъ суда свою пресуду и рѣ-шеніе учинити. Посланицы Папини дођу у Констан-тінополь, соборъ се у Цркви светы Апостола от-вори, сви Єпіскопи, кои су на собору Нікейскомъ были, и кои є до 318, числомъ было а), быше поз-вани. Самъ Ігнатій буде изъ тавнице призыванъ, и кадъ се доказа, да онъ ніе са согласіемъ свію гла-сова избранъ, изборъ се нѣговъ за неправилянъ и незаконнъ, а Фотіевъ се за правилянъ и законнъ прогласи. Овомъ рѣшенію посланицы Римски про-тивъ свогъ налога приступе: єръ ни Царъ, нити Патріархъ ни су посланике за испытателъ и судіе стварій, него за спомощнике, да се миръ поврати, искали, и ни су хотели, да се стваръ изъ Діецезе Константинопольске у Риму испытуе и поравнюе, као што є Ніколай у памети имао. Кадъ се већъ Соборъ, кои се првый и вторый сбогъ двократногъ састанка Отцева называ б), разишао быо, пошлѣ Царъ Канц-лера Лва са Актама Ніколаю, измоляваюћи у писму нѣгово соизволеніе. И Фотій отговори на писмо,

---

а) Der Auctor meint den Ersten Synod. Bewerch. erster Band Seite 331. б) Sie Balsam. Scholion zu diesem Sinodus in der Auflage zu oxford 1672.

кое є онъ пређе собора пріиміо быо, толкуюћи горчину и строгость Ніколаеву у писму, као знакъ нѣгове любви и нѣгове ревности, заклинаюћи се, да є принужденъ быо Патріаршеско достоинство примити, и сравниваюћи садашнѣ свое станѣ съ преѣашнѣмъ нѣговымъ спокойствомъ, показао є, да є онъ отвећъ несрећанъ и выше сожаленія, него преговора заслужуе. Къ тому дода, да онъ, премда є отъ мирянина Патріархъ постао, Црковне законє не преступіо; да се закони, кои ово забранюю не у восточной, него у западной налазе, и да Законъ оногъ не веже, кои га не прійміо; да, премда се, общи устава сви мораю држати, опетъ и особитымъ случаима много греческа Црква допушта, што є у латинской забранѣно; као на примѣръ бракъ священника; да су Нектарій, Тарасій и Нікіфоръ у восточной Цркви, отъ миряна на патріаршескій престоль подигнути, и у западной Цркви Амвросій Медіоланскій у исто є време крещенъ и за Архієпископа изабранъ. Найпосле и то дода, да є онъ, за єдинство и согласіе обе Цркве утврдити, и каменъ подтицаня уклонити, у собору осимъ други устава и овай начинію, да се у будуще ни єданъ мирянинъ за Єпископа неможе избрати. Найпосле потруди се Ніколай склонити, да уставе Отаца не-преступа, нити да бѣгунце изъ Цариграда у Риму безъ препоручителногъ писма а) прима, или нѣма да вѣруе, єрѣ такви люди по већой части сбогъ свое

а) Kirchenfügungen der Apostel. 24. und 23.

безбожности или други преступленія у Римъ за избѣжи заслужену казнъ беже, и тамо свое собствене Єпископе оклеветаваю, и тако миръ и єдинство свои старешина нарушаваю. Наконцу заклинь се, да како годъ што є достоинство Патріаршеско нерадо пріймію, тако га исто и не радо држи, и отъ почетка є са своимъ отпуштенѣмъ чезнуо.

15. Лако можемо представити, како є Нїколай рѣшенія овогъ Сїнода пріймію. Кадъ є видіо да дѣла у Цариграду по нѣговой вољи и надежды ни су окончана, пунъ гнѣва и самовластногъ честолюбїя, изда се са угроженїемъ за явногъ непрїателя Фотїевогъ, покровителя Ігнїтїевогъ и защитителя найвыше Власти црковне а). Онъ пише на Цара Мїхаїла, да све што є у смотренїю Іконобораца заключено, одобрава, али избранїе Фотїево и низверженїе Ігнїтїево отбаца, увѣщаваюћи га, да онъ подтицаня и несогласїя препираюћи се Єпископа и священства разсужденїю и рѣшенїю Римске власти подвргне. Тонъ є овогъ писма быо благообразанъ и умѣранъ: али нїе онай, коимъ є Патріарху писао, у комъ казываше, да є Римска Црква верховномъ Властїю, кои є Петръ одъ Хрїста пріймію, глава свїю други црквїи, и зато све, што ова заключи, друге мораю непремѣно држати, ма да є у обычаїма противно; да є онъ неопростително преступленїе учинїю, што є отъ мирянина на достоинство перво-

---

а) 5tes Sendschreiben.

священника подигнуть, кое є уставима западне Цркве, кое є онъ знати и држати морао, противно; да є истина Нектарій као мирянинъ на первосвященническо званіе подигнуть, єрѣ између священства ніе ни єданъ за ово достоянъ быо, као и Тарасіи сбогъ нѣгове ревности съ коіомъ є онъ поклоненіе Ікона браніо и Амвросій сбогъ нѣговы чудесны дѣла до овогъ достоинства, као мирянинъ доспео; а на-противъ будући да се онъ ніе само као Мирянинъ, него и за времена и противъ волѣ Ігнатиєве на престоль Патріаршескій попео быо, сбогъ чега онъ нѣга и неможе за Патріарха признати, докле се ясно не докаже, да є Ігнатиј праведно осуђенъ и сметнутъ, и да ће га онъ у пређашнѣ нѣгово станѣ патріаршеско достоинство опетъ воспоставити. Ово є было содержаніе Ніколаевогъ отговора, на писмо Фотиєво, у комъ ни єдну отъ две точке ніе дирнуо коя се Нікіфора, кои є као мірянинъ за Патріарха са одобрениємъ Цркве Цариградске безъ нужде избранъ быо б), и оны преступника и клеветника, кои су изъ Цариграда у Римъ побѣгли и отъ Ніколаа при-мѣни, тицала. Онъ є писао и на друге восточне Патріархе и Єпископе, да имъ обяви б), да онъ избраніе Фотиєво и низврженіе Ігнатиєво не одобрава; и исто имъ є време наложіо своіомъ апостолкомъ верховномъ властію (єрѣ се тако онъ изражавао), да они исто то чине и другима яве.

а) Im Jahre 806. б) 4tes Sendschreiben. beim Hard.

16. Овако є писмо послао Николай у Цариградъ а); шта є онъ међу тымъ у Риму чиніо? Онъ даде све Єпископе дозвати; црковный соборъ држа, заповѣди, да се сва Акта црковногъ собора у Цариграду противъ Ігнатія прочитаю, представе тужбе противъ Фотіа; сырѣчь да се онъ подобно прелюбодѣю, или другомъ каквомъ потайномъ крадльивцу, као Мирянинъ на престолъ Патріаршескій попео, да є онъ заклетвопреступникъ, будући да є собствено-ручнымъ писмомъ обећао, нити заточеномъ Ігнатію, нити своимъ пріятельима што годъ на жао учинити, а ипакъ є учиніо. Сбогъ чега га црковный Соборъ осуди, єръ є онъ на срамоту Римске Цркве посла-нике Папине преварио и противъ дани имъ налога на свою страну привукао, єръ є онъ Єпископе, кои су му помагали, на нѣова места поставіо. Сбогъ свію овы узрока лиши Николай Фотіа Патріаршіе и священства, тако и све оне, кое є онъ посвятіо, и изда заповѣсти, да се Ігнатій, као законный и правый Патріархъ отъ свію призна, и да се сви Єпископи, кои су збогъ нѣга протерани, опетъ на свое престоле поврате. Притомъ онъ є грозіо ана-темомъ, клетвама, неразрѣшимымъ исключеніемъ и вѣчнымъ проклетствомъ свимъ мирянима и священ-ницама, кои бы се усудили законъ, кои є онъ у Собору издао, преступити. Све є ово онъ свима на

---

a) Sieh den 7ten Brief des Nikolaus an Kaiser Michael und den zehnten an die Klerisei von Konstantinopel, den elften an Photius, den 12ten an Bardas und 13ten an Ignatius beim Hard. in fünften Band.

востоку объявіо, и собственно є писмо о томъ послао Фотію, Варды и Ігнатию, одкуда се види, да є Нїколай непріятельима Фотіевымъ, кои су у Римъ побѣгли, повѣровао, єрѣ онъ све Фотію приписуе, што су Ігнатіе и нѣгови приверженицы отъ Цара и Варде претрпили были. Ово є све Фотію познато было, зато є онъ нѣму и писао, да онаке люде не приима и да имъ невѣруе. И таки є люди заиста у Риму морало быти, (као што Фотій у свомъ писму на Нїколая явля) кои су изъ Цариграда побѣгли, да заслужену казнь избѣгну, и као што оваки бездѣлници обычно лажно оклеветаваю оне судіе, отъ кои се праведны изреченія они бое: тако су исто и овы у Риму противъ Фотіа чинили, а Нїколай є нѣима вѣровао. У чему є онъ противъ устава црковны а), особито западны погрѣшио, єрѣ овы забранюю, да се свакии люди безъ препоручителны писанія приимаю, а іоштѣ манѣ да имъ се вѣруе. Уставъ є овай б): да се ни єданъ преступникъ, кои отцеве или Єпископе тужи не приими; но гди страсти владаю, тамо се устави лако превиде.

17. Ова анатема и клетве, кое є Нїколай изъ Рима на востокъ послао, сматране су као слабе дѣтске стрѣле, будући, да су отъ страногъ судилища изречене. Царъ отговори Нїколаю преко Міхаила

а) Sieh die 20-te Satzung der afrikanischen Kirche beim Hard. erster Band No 876. б) Die siebente und achte der afrik Kirche beim Hard. erster Band col. 869.

свогъ оружіеносца а), отрицаюћи верховну ону власть, кою Папа себи надъ другимъ Црквама присвоива, и изясни му свое мнѣніе: сирѣчь, да онъ посланике Римске (кое ни єданъ отъ нѣгови предшественника ніе чинію) ніе искао, да восточну Цркву западной подчини, или да стварь Фотіеву и Ігнатіеву суду Римскогъ Папе преда, него да се изверженіе већь изверженогъ Ігнатіа, и избраніе већь избраногъ Фотіа у присутствію нѣгови посланика одобри, и да се на овай начинъ оне препоне, кое су согласію обоимъ странама препятствовале, двигну, и ако башь Папа оно што се сбыло и не потврди, то бы отъ Патріарха восточне Цркве одобрено было.

18. При свемъ томъ Ніколай остане упоранъ у свомъ мнѣнію, желећи съ великомъ ревностію свое предпріятіе продужити, и трудећи се да оружіемъ светогъ писма противно мнѣніе восточне Цркве опровергне. Зато є писао Цару Міхаилу, крѣпко потврђуюћи, да Петръ верховну власть надъ свомъ Црквомъ ніе отъ людій, него отъ Бога, ніе отъ Собора црковногъ, него отъ самогъ Спасителя приимію, и зато су Архієпископи Римски, нѣгови наслѣдницы найвышше судіе свію спорны предмѣта у Цркви были. Сбогъ чега га є и совѣтовао, да Ігнатіа и Фотіа у Римъ пошлѣ, да онъ стварь нѣову извиди; да то,

---

а) Im Jahre 869. man sehe den achten Brief des Nikolaus in der Saml. der Kirchenversam. von Hard. 5. Band. col. 144.

акѡ сами овай путь немогу предузети, свидѣл-
свомъ подкрѣпе, и онда друге мѣсто себе да пошлю,
да онъ целу стварь отъ почетка расмотрити може.
Онъ є и отъ Партае Фотіеве позивао све, кои су се
сѣ нѣмъ и Григоріемъ Сиракускимъ држали, а отъ
стране Ігнатиеве по имену Антоніа изъ Ціціконіе,
Васіліа изъ Тесаліе, Константіна изъ Ларисе, Ми-
трофана изъ Смирне, Павла изъ Хераклее у Понту,
Прелате Никиту Крісопольскогъ и Ніколаа изъ Мо-
настыра Студіума, сѣ другима; отъ царске стране
зактевао є онъ єдногъ изъ царскогъ двора, кои ће
при судейскимъ пословима присутствовати. Овымъ є
поступкомъ Ніколай восточныма дао поводъ, да нѣ-
гову верховну власть, кою є онъ изъ писма веле-
лѣпно трубомъ разгласіо, за ништа прогласе. Они
су отрицали, да є Римска Црква неограничену власть
надъ другимъ отъ Хріста пріймила, казали су, да
се Римъ само зато веѣма уважава а), што є пре-
столнымъ градомъ царева быо, но кадъ є царскій
домъ изъ Рима у Цариградъ пренешенъ быо, онда
є и Архієпископско достоинство пренешено, да зато
Єпископъ Цариградскій нема манѣ власти него Рим-
скій, и да є Фотій и преко нѣгове волѣ за правил-
ногъ Патріарха изабранъ.

19. Међу тымъ Царъ Міхаиль подъ предводи-
тельствомъ євогъ уяка Варде поведе рать са Сараце-

---

a) Sieh den Kirchenrath von Chalcedon alt. 15. 28. in
der Sammlung von Harduin 2ter Band col. 611. und den 1ten
Kirchenrath von Konstantinopel dritter Satz in ersten Band.

ныма, кои су већ Крету были освоили. Власть се Вардина на найвишій Степенъ попела и Царъ є већ на нѣга почео подозрѣвати, и зато га у буны некой, коя се изненада родила, на свое очи даде убити а). После тогъ брзо се у Цариградъ врати, и будући да є слабость свою осећао, и боећи се сѣтій, узме Васіліа Македонянина, когъ є благоразуміе и мудрость проглашена была, за свогъ совладѣтеля. Найпре га прогласи за свогъ сына, а после га явно у Цркви свете Софіе преко Патріарха Фотіа, кои є у Варды великогъ Пріятеля изгубіо, за Цара вѣнча.

20. Кадъ Папа Ніколай примѣти, да писмомъ своимъ ништа ніе израдіо, намѣри при концу исте године Іоната Єпіскопа, Лва Пресвітера и Маріна Діакона б), као посланике Цару у Цариградъ послати. Преко овы є хотео онъ Цара усовѣтовати, да Ігнѣтіа на престолъ Патріаршескій воспостави, а Фотіа сметне, да обоицу къ нѣму у Римъ пошлѣ, и да писмо, коимъ є онъ верховну власть Римске Цркве поносіо, спали; у противномъ случаю претіо му є, да ће Соборъ црковный у Риму држати, нѣгово писмо на срамоту восточне цркве на вешали обѣсити и спалити дати. Но садъ су восточни не

а) Im Jahre 866. Konstant. Porphyrog. in der Lebensbeschreibung des Basilius. Hauptst. 17. S. 148. pariser Auflage 1685. б) Sieh das achte Sendschr. in der Saml. der Kirchenversaml. beim Hard. 5ter Band col. 144. und zehnte col. 177.

само речма, него и самымъ дѣломъ Папы дали разумѣти, да они нѣгово предпріятіе, да восточну Цркву западной подчини, не одобраваю. Ерѣ Царь Міхаиль и Васілій, као совладѣтель издаду заповѣсть а), да се посланицыма Ніколаевымъ забрани преко нѣове границе преѣти, докле писмено непредаду вѣроисповѣданіе, у комъ они све догме, кое є Црква Цариградска одбацыла, такође отбацаю и проклиню. Посланицы дођу до Бугарске, гди су се 40. дана мирно задржавали, но кадъ су за налогъ царскій чули, врате се опетъ натрагъ у Римъ и яве Ніколаю шта су чули.

21. Ова подтицаня и распре између обадве Цркве іоштъ су се веѣма обращеніемъ Бугара умножиле. Овай є народъ свагда Римлянима страшанъ быо, и велике имъ щтете честымъ нападанѣмъ чинію. У ово є време сва земля сбогъ оскудости ране у великой тѣсноты была. У овой ій нужды Царь Міхаиль и Варда великимъ воинствомъ нападну, и у таку ій тѣсноту на мору и на земли дотераю, да су у найвеѣу опасность паденія дошли. Зато намысле, да се заедно са своимъ Кралѣмъ Богоромъ своевольно предаду, вѣру хрістіанску прійме, и да се у светскимъ стварма Цару Константінопольскомъ, а у духовнымъ Патріарху предаду. Кадъ є дакле миръ међу нѣима заключенъ, дође Царь са свима своимъ великашима у престолный градъ и пріими свето кре-

---

а) Im Jahre 867.

щеніе, при комъ є Царъ као воспріемникъ (кумъ) присутствовао, и Богоръ име Міхаила добіе. Патріархъ на себе пріими, да учителъ у Бугарску пошлѣ, да овай новообраћеный народъ у истиной науки хрїстіанской обучи, и онъ ништа ніе пропустио, чимъ бы самогъ Краля Міхаила у вѣры, кою є пріймію, утврдїо: зато га называ у свомъ писму на нѣга: а) „О лепый образу мои послова, и правый истинный породе мога духа рађаюћегъ.“ Но іоштъ ни две године ни су прошле, а Ніколай Папа неке Єпіскопе у Бугарску пошлѣ, да народъ у науцы Римске Цркве обучава, и да овай предѣлъ подъ нѣгову духовну власть подвргну. И заиста су ови Єпіскопи толико успѣли, да є Царъ Міхаиль наговоренъ да се отъ Фотїа отврати, да посланике и даре Папы Ніколаю пошлѣ б), и да га за совѣтъ пыта, како треба да се нїова црковна дѣла отправляю, и шта треба съ іоштъ не крещеныма Бугарима да чине? То ніе тежакъ посао быо, да се Бугари отъ восточне Цркве отргну и къ западной приведу, будући да су пређе краткогъ времена хрїстіанско благочестіе пріимивши, іоштъ врло неискусни были, и подобно су се младымъ гранчицама на све стране, кудъ се годъ хтело, савїяти дали. Будући да су Єпіскопи Ніколаеви явно проповѣдали с), да Фотїй нити є правый Патріархъ нити законый Архієпіскопъ,

---

а) Epist. pag. I. ad 45. sect. 5. et sect. 118. б) 3m Jahre 868. Anastas. Bibliothec. Tom. I. pag. 410. sq. с) Metrophans. Epist. ad manyel Patri I. c.

и да є све оно, што онъ чини, неправильно. Зато су сви они, коє су восточни священници крстили, на ново міромъ помазани бывали.

22. Ово є отъ Цариграђана врло зло примлѣно, єрѣ су мыслили, да ће имъ се деца, кою су они подуху родили, и првымъ млекоу благочестія напоили, изъ наручія нѣовогъ отргнути. Фотій кои се разяріо а), писао є восточнымъ Патріарсима и Єпископима, тужећи се на неправду Папе Ніколая, кои се свакоякимъ начиномъ стара, да власть свою надъ восточномъ црквомъ распростре, представи имъ науке, кое су Єпископи Римски међу Бугарима распространявали; особито ону, коя противъ правила апостолски и соборны, Бракъ священницима забранює; зато іѣ онъ называ предводителѣма и выновницима Єреси и спомощницима антїхрїстовима; онъ имъ пошлѣ преписе писама, коя є изъ Италіє прїймїо, у коима се неки као Теутгаудъ Архієпископъ Триерскїй, Гунтеръ Келискїй и Іоаннъ Равенскїй, врло туже на Тїранство Ніколаєво, и помоћь отъ престола Константинопольскогъ ишту. Найпосле сазове Архієрее на Соборъ, да свое отечествене законе и права потврде, да общїй миръ утврде и да Папу Ніколая отъ нѣговогъ намѣренїя отврате. Соборъ одма у присутствїю позваны изъ Александрїе, Антіохїе, Іерусалима, Єпископа и Священника, Цара Міхаїла и Васїліа совладѣтеля, првый совѣтника,

---

а) Epist. 2da pag. 47. ad 61.

племіна и многи други Миряна, подъ предсѣдател-
ствомъ Патріарха Фотіе буде отворенъ. Сва се дѣла
Ніколаева велегласно прочитаю и точно испытаю; а
после га као сына и общенія црковногъ недостойна
огласе. Найпосле бацу Анатему на нѣга и на нѣ-
гове приверженике, и пошлю Папы вѣсть о свему,
што се догодило преко Захаріе Архієпископа Кал-
хійдонскогъ и Теодора Карійскогъ.

23. За тымъ су слѣдовали догађаи новы дѣла,
и велика измѣна како у државы тако и у цркви. Мі-
хаиль, владавшій са своіомъ матеромъ 15, самъ 9,
съ помоћію Васіліа Македонянина едно лѣто и че-
тыри месеца, буде отъ истогъ Васіліа у цркви све-
тогъ мученика Маманта убіенъ. Васілій бы се могао
грдобомъ неблагодарности назвати, да се онъ по
сказываню ніе бояо, да ће нѣговы непріятели Цара
Міхаила, кои є одвећь лаковѣранъ быо, наговорити,
да му животъ отузме, и зато є морао предупредити;
особито што є онъ већь многе навѣте и созаклятія
противъ себе открыо. Садъ є Васілій Македонянинъ
самъ сѣдіо на престолу, буде за самовластногъ вла-
дѣтеля Римскогъ найменованъ, и мало за тымъ отера
Патріарха Фотіа а), когъ є у Монастырь Сцену за-
творити дао. Иліа войвода надъ Флотомъ буде по-
сланъ, да Ігнѣтіа доведе, когъ є онъ опетъ на пре-
столь Патріаршескій подигао. Овай напрасный гнѣвъ

а) Simeon Magister et Logetheta inter scriptor. Hist.
bysantin. post Theophanem pag. 454. edit. Paris. 4686.

и немилость Царева спрема Фотіа мора се свакомъ чудновата видити; ерѣ є онъ нѣга свагда високопочитовао, любіо, и себе нѣму повѣровао, да є и свогъ собственогъ сына отъ нѣга дао крестити. Некїи говоре а), да є Царѣ зато ову мѣру употребіо; што є желіо обе стране, коє су се препирале, помирити, и може бити, да є онъ знао, да є Ігнатїй неправеднымъ начиномъ сменуть, заповѣдіо є Фотію да мирно отступи, докѣ не умре. Другїй опетѣ веле, да се то сбогъ неки домашнїи досада Цареви догодило; као што Цареви, кои ништа тако радо нечую, као подчиненїе, имаю обычай чинити, и на оне разярити се, кои имѣ противослове. Но каква є то домашня досада была, самъ Фотїй потайно у єдномъ писму Монаху Теодосїю б) открыва. Зонара ясно говори у своимъ лѣтописима отъ године 867. у 101. сѣченїю, да є Васїлій после смрти Міхаїлєве у Катедралну Цркву отишао, да се причести, и отъ Патріарха, као убїйца Міхаїлєвѣ отбїенѣ быо; сбогъ чега се онъ тако горко разлютіо, да се преѣашня нѣгова любовь на мрзость превратила. Ово потврђує и Лвѣ Грамматикѣ с) и Іоїлѣ д) у свомъ изводу повѣстїй.

24. Ништа не бы Фотію прїятнїе было, него да є онъ после отрешенїя отъ свогъ достоинства спо-

---

а) Constant. Porphyrog. in vita Basil. Maced. inter scriptor. hist. bysant. post Theophanem, cap. 32, p. 163. et Ioann. Scyl. cupor. comp. hist. б) Pag. 169. tom. 2. ed. par. 1687 conf sym. mag. l. c. p. 454. в) Loco citato pag. 471, d) In hist. Georg. Acropolitae ed. paris. 1651. p. 179.

койно у Монастыру живити могао, премда е ово некій родъ затвора за нѣга быо. Но кромѣ тога подигне се новыи ратъ на нѣга отъ стране Ігнатиѣве, кои е достоинство и власть Патріаршеску на ново прійміо и нѣга и све, кои су отъ нѣга посвећени, или съ нѣмъ у сообщенію были, священническогъ званія лишіо. Съ друге пакъ стране, будући да е Царъ извѣстно знао а), да ће Папа Николай свой гласъ за изверженіе Фотиѣво дати, пошлѣ му као примирителномъ судіи у овомъ дѣлу посланике б). Ови су были отъ стране Ігнатиѣве Іоаннъ Архієпископъ Сілейскій, а отъ стране Фотиѣве Петръ Архієпископъ Сардійскій. Царъ пошлѣ свогъ првогъ оружіеносца, кои ће при овомъ изслѣдованію као сведокъ присуствовати. И писао е Папы, да после окончане ствари у Риму, посланике свое у Цариградъ пошлѣ, да се то исто и овде у собору црковномъ заключити може. Посланицы после тогъ отиду изъ Цариграда съ Актами последнѣгъ Собора, кои е Анатему на Ніколая изреко, путуюћи по воды у Римъ. Петръ Архієпископъ Сардійскій, кои е страну Фотиѣву бранити морао по несрећи пропадне заедно съ лађомъ, на којой е путовао. Други срећно дођу на мѣсто свогъ опредѣленія. Лако се може постићи, какво е намѣреніе Василіе имао, кадъ е онъ стваръ Фотиѣву у руке Папе Ніколая, нѣговогъ највећегъ непријателя предао. Ёръ онъ ништа ніе силніе

а) Nicet. David. l. c. colum. 985. pa g. 967. б) Tom 5. collet. conc. Hard. col. 766.

желію, као, да Фотіа ма на кои начинъ угнѣти, и єдинодушнымъ гласомъ обе цркви осуди. Али Царъ ніе на то мотрію, да ће онъ тымъ начиномъ Папы прилику дати, да онъ свою власть, надъ Цариградскомъ Црквомъ, кое є онъ тврдо у памети имао, и на кое га є посланичество убіеногъ Міхаила на вело было, извршити. И коме радость Папина у очи да не падне, кадъ є онъ обе стране Ігнатиєву и Фотієву предъ своимъ престоломъ, очекиваюће нѣгово судейско изреченіе видію, кое є онъ пређе силно желію, кое за постићи, све є могуће чинію быо. Но онъ ову радость ніе могао са свимъ уживати, єрѣ пређе него што є стваръ овы Патріарха до осуде доћи могла, буде онъ отъ судіе живы и жртвы съ овогъ свѣта одазванъ. После нѣгове смрти буде Адріанъ другій а) за Папу изабранъ.

25. Посланицы Цариградскіи предаду писма Імператорова у руке Адріанове, и исте заповести опетъ натрагъ донесу. Онъ сазове Соборъ, одобри све, што є Васілій противъ Фотіа заключію и изясни, да є Фотіи сбогъ свогъ поступка спрема Ніколая заслужію, да спалѣнъ буде, обложи Фотіа и све, кои су отъ нѣга посвящени (премда се ово уважити морало, макаръ да є Фотій обвинѣнъ); као и све оне, кои су отъ нѣгове стране у последнѣмъ Цариградскомъ Собору были, Анатемомъ. Найпосле нуди

а) А. С. 867. Novemb. 13. Anast. Bibliothec. tom. I. p. 423.

онъ опроштенъ свимъ онимъ, кои акте овогъ собора отбаце, а особито Цару Васілю, когъ онъ возлюбенымъ своимъ сыномъ и найправовѣрнимъ Царемъ называ. Онъ га опоминъ, да соборъ у свомъ дѣлудржи, на кои ѣе Єпископе Доната и Стефана, и Діакона Маріна, као свое легате послати, да се све, што є у Риму противъ Фотіа дѣлано и овде потврди, а особито, да се изворно писмо (Ur̄s̄c̄r̄īst̄) собора, у комъ є Николай Анатемомъ обложенъ, прокуне, явно спали, ни єдно писмо нештедеѣи; у противномъ случаю прокуне све оне, кои га не усхтеду спалити, и прогласи ѣй за недостойне Христіанскогъ имена. Све се сврши по вољи Адріановой. Єръ чимъ писма Папина и посланицы цариградскій у Цариградъ доѣу, даде Императоръ Васілій Соборъ шестогъ Октовріа 869, кои є треѣій нѣговогъ владѣнія быо, сакупити. Осимъ Цара и нѣгова два сына Константіна и Лва, три посланика Адріанова, Патріарха Ігнѣтіа, и восточны мѣстоблюстители Патріарха, (кои су као што се говори отъ Алмірана съ востока у Цариградъ као нѣгови посланицы дошли) были су на Собору сви Єпископи съ восточны предѣла числомъ 102. Овако се често црновна дѣла по вољи, наклоности, и жельи Царева на велику штету цркве свршую и предстоятели, мѣсто што бы ѣй побожна ревность и благочестіе руководило, стараю се само, да волю и заповѣди царске испуне.

26. Двадесетъ треѣегъ Октобра буде пето засѣданіе овогъ собора држано, кои се кодъ Римляна осмый Вселенскій называ. Фотій по заповѣсти Цар-

ской буде у Соборъ доведенъ; и кадъ є нѣгово пришествіе отцыма объявлено посланицы Папе Адриана заповѣде, да се Миряни а не священницы по нѣга пошлю, да га доведу. Фотій рекне имъ, да онъ не своевольно, него є принужденъ дошао, и зато є заключіо да ни єдну речъ непрослови. Онъ даде ове речи Давидове: „Рѣхъ, сохраню пути моя а). положихъ устомъ моимъ хранило, еже не согрѣшати ми языкомъ моимъ.“ За кое га речи строго изобличи Синкелль Иліа, сирѣчь; да є истый псаломникъ противъ безбожны оклеветателя овако написао б). „Брозгами и уздою челюсти ихъ востягнеши, приближающихся тебѣ.“ Кадъ є онъ собору представленъ, буде упытанъ, пріймали онъ каноне Єпископа Римски, сирѣчь, кое є Папа Николай преѣе овогъ, и у држаномъ Собору ондашний Папа Адрианъ издао; на кое онъ ништа не отговори. Онда се посланицы Папини изясне, да ово ѣутанѣ Соборъ вреѣа, и онъ самъ на овай начинъ за свое преступленіе себе обвинява. Онда Фотій отговори овымъ речма: „Богъ ѣе ако я и ѣутимъ, мой гласъ чути.“ Кадъ му є казао, да ѣе онъ сбогъ свогъ ѣутаня собственный свой тужитель быти, рекне: и Христосъ є ѣутао, кадъ су му судили. Меѣу тымъ су се нека писма читала, коя є Николай писао; за тымъ се окрене некій племичъ Баанисъ Фотию и рекне му: „Да су сви предстоятели како восточне тако и западне Цркве на овай Соборъ дошли, зато треба да

а) Psal. 38, 1—2. б) Psal. 31. vers. 9.

се брани, ерѣ кадѣ се врата затворе неће после моћи никогѣ наћи, кои ће му отворити.“ Други су навалывали на нѣга овимъ речма: „Кажѣ мужу Божіи! шта ћешѣ за твою обрану казати.“ Фотій отговори: „Вы ни сте отѣ овогѣ свѣта, кадѣ бы вы отѣ овогѣ свѣта были, то бы вы знали.“ На ово опетѣ Баанісѣ рекне: „Мы видимо да твоя смутня и стра недопуштаю ти бранити се, зато ти светый Сінодѣ дае време, да се повратишѣ и дае ти допуштенѣ отступити съ томѣ заповѣдію; да опетѣ предстанешѣ.“ На кое Фотій отговори: „Я ни самѣ ни за какво време молю, у вашой власти стои, да ме одпустите.“ На то што му е после племичѣ казао; сирѣчь: „да ће овгай соборѣ, кои ніе изѣ єдногѣ мѣста, него изѣ свою частій свѣта собранѣ, безѣ призрѣнія на лица и мановеніемѣ свегогѣ Духа судѣ изречи, и зато треба онѣ за опроштенѣ грѣхова да се моли, да отѣ нѣи разѣшенѣ буде, и да после отшествія посланика Папини све оно што онѣ говоріо и чиніо буде, неће важности и успѣха имати,“ ништа ніе Фотій отговоріо; сбогѣ чега онѣ по заповѣсти собора отведенѣ буде.

27. Кадѣ се Сінодѣ седмый путѣ 29, Октовріа скупѣ, опетѣ буде Фотій доведенѣ; но будући да е онѣ съ палицомѣ у нутра дошао, и ово се као знакѣ високоумія пріими, отузме му се она, и заповѣди му се да на нижу столицу сѣдне. Григорій Сіракускій и Іоаннѣ Хераклійскій уђу унутра; и кадѣ првый упитанѣ буде, оће ли назначеномѣ изреченію, коимѣ е Фотій, когѣ е онѣ посвятіо, анатемомѣ

обложенъ, приступити, отговори онъ, „проклетъ онай, кои свогъ Єпископа проклинь.“ И другіи Єпископи, кои су съ Фотіомъ приступили и питани были, отговоре, да дѣлма, коя су противъ закона не могу приступити, нити посланике Папине за судіе признати; и кадъ се упытаю: откудъ помоћъ очекую, отговоре: Отъ канона апостолски.“ Найпосле видећи Отцы на Собору, да Фотіи дѣла Папе Ніколая и Адріана неће да одобри, прочитаю пресуду, кою су овы противъ нѣга изrekli, а Стефанъ Діаконъ и Нектарій изговарали су ясно Анатему, или шта выше многе клетве на Фотіа; оне гласе овако а): „Анатема на Фотіа, кои се изъ двора у Цркву утиснуо; Анатема на Фотіа дворянина и мирянина; Анатема на Фотіа новака човека и тірана; Анатема на Фотіа єретика и проклетогъ; Анатема на Фотіа прелюбодѣя и убійцу; Анатема на Фотіа нововоскресшегъ Максима у Тіріка. Анатема на нововоскресшегъ Діоскора; Анатема на новогъ Іуду; Анатема на нѣгове приверженике и спомощнике.“ Све є ове клетве слушао Фотій терпѣливо и ѣутећи. Шта выше онъ є све за честь прійміо, као што се види изъ єдногъ писма, кое є на Ігнатіа Архієпископа Клаудіополскогъ писао, кое се овако започинѣ б): „Анатема є у преѣашня времена, кадъ є она противъ преступника отъ вѣстника истине и благочестіа изговарана, ужасна и страшна была; но отъ како є и т. д.

---

a) Collect. Conc. Hard. Tom. 5. col. 882. b) Epistol. 115. pag. 156. seq.

28. У слѣдуюћемъ засѣданію, кое є трећегъ Ноемврія држано, донесе Теофілактъ Діаконъ и Референдаръ Акта соборна, кои є Папу Ніколая Анатемомъ обложію быо, са свимъ писмама Фотіевымъ и отъ нѣга посвећены Єпіскопа, коя су чрезъ Георгіа Орфанотрофа служительима посланика предана и по нѣовой заповѣсти у ватру бачена: као што су и спалѣна была у мѣдномъ сосуду напунѣномъ ватромъ. Овай се соборъ окончао при концу Іануаріа а), са свимъ по жельи Папе Адріане, когъ се власть и уваженіе врло позысило, особито уставомъ, кои овако гласи б): „Ако бы се на каквомъ Вселенскомъ Собору сумня у призрѣнію Римске цркве родила, то да се предложеный вопросъ пристойно и съ устезанѣмъ, а не продерзливо на увреду Хіерархіе старогъ Рима, испытуе.“ На кратко соборъ се сврши, по вољи посланика Папини, и како Царъ тако се исто и Патріархъ Ігнатій съ нѣима согласи. Зато западна црква овай Соборъ называ осмымъ Вселенскимъ.

29. Три су се примѣчанія достойна догађая, на овомъ собору сбила, коя се нигда выше нису догодила.

Прво, што примѣчаніе заслужуе єсть: да се изверженіе и осужденіе Фотіево за цело сврши, и све по вољи Цара и Папе управля, нитко ніе у Со-

---

а) А. 870. б) Act. 10, cann. 13. tom. 5. collec. conc. Hard. colum. 1114.

боръ пущенъ быо, кои се нѣ са сведоцыма у кнѣзп
кою су посланицы изъ Рима донели, собственоручно
подписао. Ово є содржаніе было а): „Мы се пови-
нуемо светомъ Собору, кои є блаженопочившій Ні-
колай држао, когъ си и ты, кои си Господинъ, Глава
и Ангелима раванъ, подписао. Мы примамо оне, кое
онъ прійма, и проклиньмо оне, кое онъ проклинь;
особито Фотіа и Григоріа Сиракускогъ са свима
нѣовымъ приверженцыма, кои у свомъ отступленію
и сообщенію са горереченымъ остаю. Мы облажемо
са неразрешимомъ клетвомъ Соборъ безбожника са
нѣовымъ излеженымъ лажнымъ Канонима, кои є отъ
Цара Міхаила двапутъ противъ святѣйшегъ Патрі-
арха Ігнатіа, и єданпутъ противъ найвыше Апостол-
ске столице држанъ быо; као и све, кои ове каноне
бране и нѣова безбожна дѣла крыю. Мы слѣдуемо
искрено у призрѣнію высокодостойнѣйшегъ Патрі-
арха и свима, кои се съ нѣимъ слажу, свему, што
є власть Апостолске столице заповѣдила. Ово самъ
исповѣданіе я Н. Н. Єпископъ своеручно подписао и
теби святѣйшій Господине и Первосвящениче и все-
ленскій отче Цркве, Адріане преко твои посланика,
Доната и Стефана Єпископа и Маріна, Діакона Рим-
ске Цркве предао, и сведоке, кои су подписали на
то позвао.“ Царъ и Патріархъ рекоше, да є ово
подписиванѣ ново и нечувено, но ипакъ є учинѣно.
Теодуль Анкірскій и Нікіфоръ Нікейскій буду изъ
собора изключени, єрѣ ни су хотели подписати.

а) Collect. conc. Hard. tom. 5. collec. 773. et seq.

Шта выше было и Теодоръ Архієпископъ Карійскій; премда се подписао, изключенъ, ерѣ е доказано, да е и онъ было у Синоду, у комъ е Фотій Ніколая Анатемомъ обложіо, присутствовао. Тако су жестоко гонѣни были приверженицы Фотіеви, шта выше, да се и онымъ, кои су се каяли, ніе хотело опростити.

Друго, што примѣчаніе заслужуе естъ: да су, као што се каже они, кои су као Патріаршескій мѣстоблюстители восточны предѣла, у овомъ Собору присутвовали заиста не прави посланицы, него посланицы Краля Исмаилскогъ изъ Сіріе были. Ово не сведочи само Фотій у писму свомъ на Монаха Теодосіа а) сбогъ ове новости, него и Иліа Патріархъ Іерусалимскій у писму, кое е онъ отъ Патріарха Антіохійскогъ преко Архієпископа Мартіропольскогъ пріиміо, и слѣдующемъ Синоду предао. Цезаръ Бароній б) споминѣ о овомъ писму, премда е не право и подметнуто.

Треће е, што заслужуе примѣнено быти, ужасно чути. „Отцы у овомъ собору ни су подписали (ово су речи Ніките Давида Пафлагонскогъ у Біографіи Ігнѣтіа сбогъ изверженія Фотіевогъ с) черниломъ, него, као што самъ я чуо отъ людій, кои су гледали, крвлю Спасителѣвомъ.“ Ово заиста ни су чинили свети Отцы, кои су Несторіа, Македоніа и Аріа, ове безобразне непріятелѣ Божіе, осудили. Можно да су

а) Epistol. 118. pag. 159. seq. б) Ad ann. Ch. 879. num. 68. с) Tom. 5. collect. conc. Hard. col. 988.

они слѣдовали примѣру Римскогъ Папе Теодора, кои се на овай начинъ противъ Пиррха Патріарха Цариградскогъ подписао а). Но коя се побожна душа отъ такогъ безбожія неће ужаснути?

30. После краткогъ времена покаю се добри Єпископи за своя дѣла, потуже се Цару, да є онъ восточну цркву западной срамно подчинію, и заишту натрагъ кнѣигу, у коіой су подписани были. Царъ испуни желю Єпископа и заповѣди своимъ служителяма, да кнѣигу изъ читаонице посланика потайно уклоне. Посланицы ово примѣтивши, молише и толико се трудише, докъ имъ се кнѣига опеть у руке даде. Ово приповеда Анастасій Бібліотекаръ и Исторіографъ Николаевъ, кои є съ посланицыма у Цариграду быо, и као што онъ вели сву кнѣигу у Римъ однео б). Списатель, кои є Исторію Папа после нѣга наставію, додає у животу Папе Адріана с), да су посланицы наипосле и за Бугаре споменъ учинили. Онъ не тай, да є Цара ово смутило, премда му се на лицу ніє познавало; да є, кадъ ій є угостио и обдарію, старанію Теодосіа првогъ оружіеносца, кои се старао за одлазакъ нѣювъ предао; кое є ружно и єъ маломъ почестію учинѣно; да су они у повратку свомъ пали у руке Славяна, кои су ій оплѣнили; да се кнѣига са свимъ Сінодалнымъ актама и подписима

а) Ann. Ch. 648. б) In adnotatione in primam actionem tom. 5. coll. Hard. col. 775. с) Tom. 1. operum Anast. Bibl. pag. 436.

Отаца изгубила. Єли се ово по наредбы царской, и са нѣговымъ знанѣмъ учинило, то є неизвѣстно, али да є то по жельи восточны Єпископа испало, о томъ се не може сумняти.

31. Међу тымъ є живіо Фотій сметнутъ са Патриаршескогъ достоинства удалѣнъ отъ двора у najveћой немилости Царской, кои га є съ najveћегъ верха чести у бездну бѣдности бацьо, у мрзости кодъ свои непріятеля, кои су се нѣговой несрећи радовали, безъ сваке помоћи, ни отъ великаша дворски, кои су се вољи Царской са свимъ предали, нити є отъ свои пріятеля какву подпору имао, кои су се у стране землѣ морали удалити, будући да су му привержени были, и наредбе посланика у Синоду ни су хотели одобрити. Онъ є живіо безъ сваке послуге, морао се и найнужднѣихъ лишавати, затворенъ отъ свою страна, удалѣнъ отъ содружества людѣй, самъ и бѣданъ, у тавницы, коя се врло чувала, ни счимъ се другимъ ніе занимао, него само са своимъ мыслима, никакве друге утѣхе ніе имао, до оне, кою му є терпѣніе давало. У овомъ не изреченомъ злу, кое є онъ самъ у писму на све Єпископе описао а), najveћма сердцу прѣймю, што су му по царской заповѣсти читанѣ кнѣига забранили. Читанѣ є было свагда нѣгово найпрѣятнѣе и найугоднѣе заниманѣе, као што и Никита єданъ отъ найлюбіи нѣговы непріятеля сведочи б), „да є онъ читаве

а) Nro 174. p. 245. ad 262. б) In vita Ignat. col. 960.

ноѣи у читаню проводіо.“ Зато му є врло тежко и несносно было, што су га читаня лишили. Онъ се тужи што га гоне нѣгови неприятельи, кои су ратъ дигли на нѣга и не манѣ на нѣгову душу, него на нѣгово тѣло нападаю. Єръ онъ самъ пише а): „ово є необычна нова и нечувена казнь, коя є мени наложена, да ми се све кнѣиге отузму.“ Онъ є писао и Цару Васілію, да му открие свое зло и бѣде, кое бы требало да су у нѣму сожаленіе возбудиле, измоляваюѣи смръть мѣсто милости б).

32. Царъ на прошеніе прогнатогъ и затвореногъ Фотіа ніе быо недвижимъ, умекша се сердцемъ, показа му свое соболѣзнованіе, промыслившій велику неволю и бѣдно станѣ, у комъ се преѣашній первосвященникъ садъ налази. Онъ се опомене преѣашнѣгъ нѣовогъ пріятельства и дружескогъ обхожденія, нѣгове велике мудрости и учености и наѣе, да тако великій мужъ, кои є нѣговъ пріятель быо, толико зло и толику казнь ніе заслужіо. Зато се нѣгова мрзость у любовь, и нѣговъ гнѣвъ у благость претвори. Онъ га изъ тавнице у дворъ дозове с), преда му два сына на воспитаніе стараюѣи се, да добротинствомъ претрплѣно нѣгово зло накнади. Нікита Пафлагонскій говори другоячіе о овой среѣи Фотіевой d). Онъ говори, да є Фотій прва

а) Epist. 907. pag. 137. б) Pag. 140. в) Constant. Porphyg. in vita Bas. Maced. pag. 171. inter scriptores post Theophan. d) L. C. col. 1004. conf. Sym. magist. et Logoth. L. e. pag. 454.

писмена Цара Васіліа, сирѣчь, В. Царице Евдоксіе, Е, и нѣова чѣтыри сына, Константіна, К. Лва, Л. Александра, А. и Стефана, С. узео, и изъ овы име Бекласъ саставіо, и лажно родословіе отъ Тірідата Цара Іерменскогъ сачиніо, и са александрійскимъ писменима на старой хартій написао, да е изгледъ древности добила; кое є поколеніе онъ до родителя Васіліеви са измышленнымъ именима доводіо. Онъ дода, да є пророчествовано, да ће отъ нѣи славный и великій Царъ по имену Бекласъ произыћи, кои ће надъ целомъ Греческомъ владити: да є Фотій съ помоцію свогъ пріятеля Теофана Палестинскогъ, кои є любимаць Царевъ быо, ову кнѣигу у царску Бібліотеку унео; да є Теофанъ навластити ову кнѣигу Цару као содержаніе чудесногъ пророчества поднео и нѣму разумѣти дао, да нити онъ нити кои други, осимъ Фотіа, то прочитати може, чимъ Цара побуди да Фотіа доведе, кои му є ово тайно име Бекласъ протолковао. Ово се Цару тако допадне, да му є преѣашню милость поклоніо. Но будући да є Никита явный непріятель Фотіевъ быо, зато му се и не сме све вѣровати. И ово измышленіе, као што свакій разуманъ увидити може, никоимъ начиномъ не соотвѣтствуе мудрости како Царевой, тако и Фотіевой. Васілій не бы довольно паметанъ быо, кадъ бы онъ само изъ овогъ велику мудрость и ученость Фотіа разумѣо. Онъ є нѣга познавао далеко преѣе, него што є Царъ постао, почитовао и любіо га є врло, и као што самъ веѣ казао, єдномъ є нѣговомъ сыну при крштению воспріемникъ быо. Фотій му изъ Та-внице пише: „Саслушай ме премилостивый Царе! я

не споминѣмъ преѣшнѣ наше пріятельство, наше страхопочитателне и заклетве свезе, не да си ти отъ мене светымъ миромъ помазанъ и отъ мои руку за Цара крунисанъ, и да си отъ мене тайну причащенія пріймію, я не споминѣмъ ону свезу, коя насъ є у твоємъ сыну соединила, и т. д. а). Кадъ се Царъ свега овогъ опомене, смилуе се на свогъ преѣшнѣгъ пріятеля и церковногъ предстателя, и опетъ га прійми у свою милость.

33. У ово време умру два главна непріятеля Фотіева, Адрианъ другій у Риму и Ігнатій Патріархъ у Константинополю у 80ой години свое старости б). После Адриана є слѣдовао Іоаннъ осмый, или, као што другій оѣю, деветый, кои є стопама Папе Ніколая и Адриана слѣдовао, свакоякимъ начиномъ трудећи се, да Бугарску, коя се садъ цркви Цариградской повиновала, своіой власти подвргне. Сбогъ чега є онъ често Ігнатиі писао, но безъ свакогъ успѣха. Онъ се отважи, іоштъ єдаредъ посланике (ови су были Павелъ и Євгеніи Єпископи) съ грозећимъ писмама послати, у коима Патріарху Ігнатию явля, да ће онъ ако све восточне Єпископе и священнике, кои се непрестано съ наставленіемъ Бугара занимаю, за тридесетъ дана натрагъ не позове, и сву землю Римской власти не подчини, нѣга свете тайне причащенія недостойногъ прогласити и съ Па-

---

а) L. c. pag. 136. б) A. Ch. 878.

тріаршества сметнути а). Но пређе него што су посланицы дошли у Цариградъ Ігнатій временый животъ отложи б), и Фотій безъ отлаганя за нѣговогъ наслѣдника отъ Цара буде наименованъ. И будући да Царъ ништа ніе силніе желіо, него постоянно и совершенно соединеніе обе церкви обдржати и сва подтицаня уклонити: Зато є писао Папы Іоанну молећи га, да бы и онъ Фотіа, кои є опетъ на Патріаршескій престолъ подигнуть у сообщеніе церковно пріиміо. И Фотіи є нѣму писао, єръ посланицы, кои су садъ стигли, ни су хотѣли нѣговомъ Богослуженію присутствовати. Ово се види изъ писама Іоанновы, коя су у дванайстой *Indictii* латинскій писана, сирѣчь изъ 169. на Григоріа Пріміцериуса подъ трећимъ Априломъ с) и изъ 199. на Діецезу Цариградску у Августу године 879. писаногъ д). О овымъ писмама треба примѣтити, да се латинска са греческимъ не слажу. Римляни говоре, да су ій Грцы, а Грцы опетъ да су ій Римляни испорчили, откуда се распре по нужды мораю родити.

34. Овде намъ се опетъ велика измѣна догађа. Фотій кои є 11. година отъ Патріаршескогъ престола удалѣнъ быо, буде опетъ на истый возвышенъ. Онъ

а) Dieser Brief ist in collat. concil. Hard. Tom. 6. I. col. 20. seq. inter alias num. 24. apud Labb. 78. б) Im Jahre 878. den 23-ten October. в) Nach den Sabbeus, denn beim Harduin ist der 74-te. Tom. 6. part. 1. in collect. conc. 49. д) Beim Harduin der 94. ibidem col. 72.

є за отвећь нужно држао, да се волненія црковна
 утишаю, новъ соборъ држати. Овомъ предпріятію
 Царъ заєдно съ Папомъ драговольно руке пруже.
 Последний одма отговори царевымъ посланицыма;
 и будући да є онъ наредбе и успѣхъ свои предше-
 ственика предъ очима имао, намѣри други путь пред-
 узети, и блажіе поступати. Онъ опредѣли горена-
 значене Єпископе, Павла и Євгеніа, кои су се іоштъ
 у Цариграду задржавали, за свое посланике на со-
 бору, и іоштъ имъ єдногъ пошлѣ Кардинала Петра
 Пресвітера; коимъ є писмо, како треба да се нѣгови
 посланицы владаю, предао а). Писма Іоаннова была
 су похвалама и ласкателствомъ преиспунѣна; у сва-
 кой се врсти видіо духъ мира, благость и кротость;
 али се и найвыша власть Петрова, преимущества
 града Рима превозносила. У целомъ є некій ауктори-
 тетъ и неко верховно господарство съ любовію и
 добротою сдружено. У истомъ овомъ писму одо-
 брава онъ изборъ Фотіевъ и признає га за право-
 гъ и законогъ Патріарха, именує га своимъ братомъ и
 сослужителѣмъ, отрѣшава нѣга и све нѣгове при-
 верженике отъ Анатеме и проклинѣ све, кои нѣга
 неће да признаю за оногъ, за когъ га онъ признає.
 У исто време моли Цара, да бы Фотію свою любовъ
 и свое высокопочитаніє поклонію, уничтожава све
 што є противъ Фотіа у Сіноду Адріана друго-
 гъ за-

а) Ist zu finden beim Baronius. Ad annum 879. num.
 45. ad 53. et tom. 6. collect. concil. Hard. parte I. col. 207.
 latinae col. autem 293. seq. graece et latinae.

ключено. Све се ово види изъ писма латинскогъ, а не греческогъ на Цара а). И ово се у греческомъ писму не чита, да Фотій у собранію треба за опрощенѣ да моли, ерѣ є онъ пређе Патріаршеско достоинство прійміо, него што є онъ Папу о томъ извѣстіо; но у писму, кое є на Діецезу Цариградску отправлѣно, чита се другоячіе; сирѣчь б), да Фотій у Сіноду божествену милость треба да призна, и покровителство и услужность Римске Цркве хвали. Но пређе свега онъ є молю, шта выше и заповѣдіо, да Патріархъ съ Бугарима, кое є онъ подъ свою власть покорити хотео, никаква посла нема, претећи му съ нераздрешимомъ Анатемомъ, ако онъ штогодъ противъ тога узради. Ово є было содержаніе истогъ писма: Найпре є заповеђено, да Фотию у богослуженію помажу; после тогъ, да све, кадъ Сінодъ започну упытаю, одобраваю ли они то, што є Папа на Цара писао, кадъ се ово сврши, морали су се изяснити, да су отъ найсветіегъ Папе послани, да разсѣяно скупе, поцепано опетъ соедине, падше подигну, миръ поврате, претыканія съ пута уклоне, и да не заборава волю Папину открити, да се после смрти Фотіеве нитко отъ Миряна, кое є противъ Канона светы Отаца за Патріарха не бира, и да Патріархъ Цариградскій Єпископе и священнике у Бугарску не ишлѣ. Найпосле, да се со-

---

а) Beim Hard. untern andern Num. 93. T. e. p. I. beim Labb 192. griechisch in Hard. conc. coll. Tom. cod. 6. P. I. col. 232. seq. b) Beim Hard. den 94ten, bei Labb. den 200ten.

боръ , кой є подъ Адріаномъ другимъ у Риму и Цариграду противъ Фотіа држанъ , уничтожи , за неправиланъ огласи , и између други избрише. Ово су были писмене заповѣсти Папе Іоанна , како ѿ є Сінодъ послушао , чућемо.

35. Овай є Сінодъ држанъ године 879. дванаесте године владѣнія Васіліевогъ съ десне стране у Цркви свете Софіе , у притвору Катихумена. На овай се собрало 383, Єпископа, Павель , Євгеніе и Петръ Кардиналь , посланицы Папины и разны мѣстоблюстителя восточны Патріарха подъ предсѣдателствомъ Фотіевымъ. Іоаннъ Беккусъ Патріархъ Константинопольскій у своемъ слову о црковномъ миру , предао намъ є изводъ найважнїи retractata овогъ Сінода , кои є седамъ засѣданія имао а). Овай се изводъ латинскій и греческій налази , у кнѣжки Пандекта (разны содржанія). Страна 273. б) И акта су овогъ собора одъ некогъ непознатогъ обширнїе и точнїе описана. Овай се неслаже у числу засѣданія съ Беккомъ , као што насъ Вілхелмъ Каве у другой части свое кнѣжевне повѣсти црковны списателя страни 303. в) учи. Изъ овогъ обоегъ слѣдующе дає се заключити.

Прво засѣданіе. Подъ предсѣдателствомъ Па-

а) Tota haec Synod. exstat graece et latine apud Harduin in col. Concil. Tom. 6. part. I. col. 213. seq. б) Canoniarum Guil Beveregii Excusaram Oxonii. In Theatro Theldoniano ann. 1672. в) Prodiit Londoni An. 1688. pars I. pars II. ibidem 1698.

тріарха Фотіа, уђу унутра посланицы Папини съ прекраснымъ первосвященническимъ одѣломъ, кое є Папа на поклонъ послао, и са свакомъ честію буде примлѣно. Іоаннъ Хераклійскій држао є слово, у комъ Папу Ніколая, и нѣговогъ наслѣдника Адріана као выновнике и источнике свію бывши распра предлагае, подиже Папу Іоанна, опоминяюћи све бѣде, кое є Фотій неправедно претрпіо.

Друго засѣданіе. а). Писаніе Іоанново на Цара и Фотіа буде прочитано, после овогъ оно отъ три Патріарха: Міхаила Александрійскогъ, Теодосіа Іерусалимскогъ и Теодосіа Антіохійскогъ, у коима се подъ Адріаномъ држанный соборъ осуђуе и са Анатемомъ облаже. Тома Архієпископъ, кои є мѣсто Вице-Патріарха у собору противъ Фотіа заступао, дође у соборъ и моли за опроштенѣ.

Треће засѣданіе б). Писмо се Іоанново на восточне Єпископе прочита, кое є съ негодованіемъ приимлѣно, ерѣ су се нѣгова намѣренія, да Бугарску подъ власть Римске Цркве доведе, и да господарство свое надъ восточномъ црквомъ, а особито надъ Цариградскомъ распростре, ясно видила. Зато су се сви єдиногласно изяснили, да ова писма, у коима Папа говори, да є онъ посланике послао, да миръ восточной цркви поврате, ни су нужна была, кадъ су они у избору Фотіевомъ за Патріарха сви со-

---

а) Nov. 17-ma apud Hard. et Cave. apud Bevereg. die 7. б) Novemb. d. 19. apud Hard. et Cave. apud Bevereg. Nov. 17.

гласни были, и да они ни су судъ, него само приступъ Папинъ при овомъ избранію зактевали, кое є знакъ любви а не подчиненія. Што се Бугарске тиче, отговоре они, да се ова стваръ Цара тиче, а не собора. После овогъ држао є Захаріа Халхійдонскій слово, у комъ онъ Фотіа, што є отъ Мирянина за Патріарха поставлѣнъ, брани, найпре примѣри, а после извѣщеніемъ, да обычай и нужда законе често нарушаваю, кое онъ свидѣтельствомъ Васіліа великогъ а), кои на Амфілохія Иконія то исто пише, потврђуе. Найпосле буду писма Патріарха Антіохійскогъ и Іерусалимскогъ на Цара, у којима избраніе Фотіево одобраваю, и увѣщателно писмо, кое є отъ 16. Єпископа, 5. Пресвітера и Діакона подписано было, у кое подъ Адріаномъ држаный соборъ противъ Фотіа отбацуе, прочитано.

Четврто засѣданіе б). Васілій Мартіропольскій полномощникъ Патріарха Антіохійскогъ приступи, и преда писмо отъ Иліе новоизбраногъ Патріарха Іерусалимскогъ на Фотіа, у комъ се обявлюе, да су они, кои су се у собору противъ Фотіа као мѣстоблюстители Патріарха сматрали, само посланицы Сараценски были. Зато се у собору слѣдуюће заключеніе устрои с). „Мы проклиньмо єдиногласно соборъ, кои є подъ блаженѣйшимъ Папомъ Адріа-

---

а) Cujus Epistol. ad ad Amphilocho de canonibus vide Nro 217. sec. novum ordinem pag. 325. operum tom. 3. edit. Par. An. 1730. apud veteres erat а.) 3-тіа. б) Dec. d. 24. с) Apud Hard. in col. Concil. tom. 6. par. I. col. 312.

номъ у Риму, и изъ исты основа, кои є у Цариграду противъ святѣйшегъ Патріарха Фотіа држанъ: мы га проглашуемо за неправианъ и зактевамо, да се изъ числа светы црковны собора избрише, и да име собора не носи: ово нека буде далеко отъ насъ а). Светый соборъ изключуе све, кои су свету цркву Божию и святѣйшегъ Патріарха Фотіа потмуло, лукаво преварили, отъ причащенія тѣла и крове Христове, отъ сообщенія вѣрны, отъ совершенія службе Божіе, ако они упорно при свомъ безбожномъ мнѣнію остану.“

Пето засѣданіе б). По заповѣсти собора позове се Мітрофанъ Смірскій, да причину каже, зашто онъ ніе другимъ приступію и избраніе Фотіево поднисао. Онъ одговара, да є слабъ, сбогъ чега три Єпископа буду нѣму послана, и будући да имъ є онай истый отговоръ дао, буде као упоранъ изключенъ отъ цркве. Овай се данъ три Канона установи с). Првый є да свакогъ, когъ Папа Іоаннъ распопи или изъ цркве отера и Фотіи за таковогъ призна: кое и кодъ Іоанна у призрѣнію Фотіа да важи. Канонъ се дакле овако свршуе: „Неповреждавајући съ овымъ ниіайманъ преимущества свете Столице Римске Цркве и нѣногъ предстоителя ни садъ нити у будуще.“ Другій Канонъ гласи д), да, ако на-

а) Beim Harduin heißt es anders. L. C. б) In d. 16. apud Hard. et Cave. apud Cave manifeste errore Hierz d. 26. с) Exstat hic Canon apud Hard. L. C. col. 320. д) Ibidem col. 324.

стоятель са допуштѣмъ свою Діецезу остави, и у Монастырь отиде, не може выше за Єпископа быти избранъ. Треій а), да се мирска власть не усуђеуе священство казнити. Найпосле буду Иконоборцы Анатемомъ обложени. Акта собора, кои є у Нікеи држанъ, и садашнѣгъ да се за седмый Вселенскій соборъ призна, буду потврђена. Ово се учини, єрѣ су неки хотели доказати, да ни су сви отъ западне цркве установлѣне законе на овомъ собору о почи-танію Икона пріймили. Кадъ се ово сврши, посланицы Папини и Мѣстоблюстители Патріарха, и други Єпископи све потврде своимъ подписомъ, пріиме Фотіа, прокуну и жигошу све што є противъ нѣга предузымано было.

Шесто засѣданіе б). Отци собора скупе се у златной Сали царскогъ двора. Царъ са свои сынови присутвуюћи даде совѣтъ, да се светый Символь вѣре, кои се са онимъ у собору Нікейскимъ и другимъ Вселенскимъ точно слаже, прочита, кое се, као и у другомъ Вселенскомъ собору учини. Найпосле заключе отцы, да сви Хрістіани овай Символь вѣры непромѣно држе; и ако бы се тко усудио штогодъ додати, промѣнити, или покварити, то да се, ако бы священникъ быо, распопи, а ако бы мирянинъ, быо то да се отъ общенія црковногъ и светогъ причащенія отлучи. Собору се такође допадне у Символу вѣры додатакъ: *и отъ сына*, кои є за во-

---

а) Ibidem col. eadem. б) Mense Martio die 10 apud Caye. apud Bevereg d. 2.

сточну цркву велико претыканіе быо, избацѣти. Царъ се са свои сынови Лвомъ, Александромъ и Стефаномъ подпишу, да они седмый светый соборъ и изборъ Фотіевъ потврђую, и све, што є противъ нѣга речено или написано отбацую.

Седмо засѣданіе а). Символь вѣры буде, као и пређашнѣгъ дана са соизволеніемъ свію опеть прочитанъ, на кое сви велегласно повычу, „овай држимо, овай вѣруемо мы.“ - Прокопій Кесарійскій говоріо є слово на похвалу Патріарха Фотіа. После окончаногъ слова посланицы Папини рекну б). „Тко святѣйшегъ Фотіа за истиногъ Патріарха не призна, и съ нымъ при богослуженію неће да присуствуе, тогъ нека постигне судба Іудина.“ На ово Отцы велегласно отговоре: „Тко нѣга за Первосвященника Божія не држи, тогъ никаква слава Божія да не осія.“ На конацъ после држаногъ торжественогъ призванія соборъ се разыђе. Противъ овогъ собора много су приверженицы Римске Цркве, као Бароній и Северій Біліи, писали. Лвъ Алацій особиту є кнъигу подъ именемъ: „Соборъ Фотіевъ, коя є у Риму године 1662. печатана, написао. Цѣль є ове кнъиге, да су дѣла овогъ Сінода неправилна, и да овай Соборъ нигда ніе држанъ. Дотле га є нѣгово пристрастіе одвукло; кадъ поредъ други восточни и западни Дѣєписаца, Папа Іоаннъ явно сведочи, да є овай соборъ држанъ; као што се у нѣговомъ 150. писму

а) Mart. 13. б) Coll. Hard. tom. 6. part. coi. 341.

на Фотіа а) и у 151. на Цара и нѣгове сынове тридесетогъ Августа лѣта 880. читати може б). Но мы ѣмо се опетъ на нашъ предмѣтъ повратити.

36. Кадъ се Папа Іоаннъ о свему што се у собору сбило, извѣсти и примѣти, да онъ свое намѣреніе, особито у призрѣнію Бугарске, сбогъ чега є двапутъ на Міхаила, Цара овогъ предѣла писао, ніе постигао, то найпре отбацы овай соборъ и Патриарха Фотіа, а после пошлѣ онъ Маріна, кои є у собору подъ Адріаномъ противъ Фотіа присуствовао, као свогъ посланика, да онъ сердца и мнѣнія восточны сбуні. Маринъ како у Цариградъ дође, ніе ништа пропустио чимъ бы заповѣсти Іоаннове у дѣйствіе привео; но съ великимъ презрѣніемъ буде онъ на тридесетъ дана затворенъ, и напоследку принуђенъ у Римъ се безъ свакогъ успѣха повратити. Кадъ є Маринъ после овогъ на столицу Папину сѣо, и претрплѣне срамоте сетіо се, изліе свой гнѣвъ на Фотіа и на нѣговъ соборъ Анатему. Овомъ є примѣру слѣдовао и Адріанъ трећій, наслѣдникъ Маріновъ и после нѣга Стефанъ Шестый с). Ове честе црковне Анатеме, кое су изъ Рима противъ Цариградске цркве грмиле, распре између обадве цркве іоштъ се већма умноже, и Цара Васіліа тако разлюте, да є онъ опора писма у Римъ шилао, коя су врло извыкану владу Римске цркве са свимъ уничто-

---

а) Beim Garduin ist er der 108-te. б) Beim Hard. der 119-te col. 88. Im Jahre 889.

жавала, а Фотіа и нѣговъ престолъ са свимъ нѣговымъ уваженіемъ бранила. После краткогъ времена умре Васілій, и Фотій у нѣму изгуби свогъ покровителя и бранителя. Зато почне мрзость нѣговы не-пріятеля опетъ беснити. И кадъ є онъ кодъ новоизбраногъ Цара Лва сбогъ Теодора Єпіскопа Евхаитскогъ у подозреніе сѣтій пао, буде у Монастырѣ Арменіанскій отправлѣнъ а); гди є бремену година и неволя напоследку подлегао. Онъ є умро лѣта 886. после Хріста, првогъ владѣнія Цара Лва, после седеня свогъ найпре деветъ и после осамъ година на престолу Патріаршескомъ.

37. Премда є число Єпіскопа, кои су Фотію страну држали, и кои су нѣгово неправедно изгнаніе явно негодовали, врло велико было, ништа манѣ опетъ су нѣкии, особито по совѣту Стіліана Новокесарійскогъ побуђени, да су писма на Папу Римскогъ послали, просећи, да онъ низверженіе Фотіево и избраніе Патріарха Стефана Цара Леона брата одобри. Но Папа Римскій, кои є стопама свои предшественника слѣдовао, хотѣо є, као и они, да се за судію у дѣлы цркве Цариградске наметне, искао є дакле, да се посланицы отъ обе стране у Римъ пошлю, гди ће после преслушане ствари рѣшити и пресуду изрећи. У овомъ є побѣдила страна Фоті-

---

а) Vide Leo Gram. Loc. ut. pag. 475. et seq. confer. pag. 472. et in ceter. continuatorem Theophanis in hist. Byzant. scriptor. p. 215. item Symeon. mag. L. c. p. 461.

ева, будући да Цариграђани ни су хотели Папу за судію приимити, еръ су они достоинство и свободу Патріаршескогъ престола неповређену и неограничену сохранили хотели. Кадъ се три године наврши умре Стефанъ, и на престолъ Патріаршескій еѣдне Антоній, кои презиме добіе Каулеа а). После второгъ низверженія и смрти Фотіеве траяле су распре много година. Папа Формозъ, кои е Стефану слѣдовао, ніе пропустио посланике у Цариградъ послати, али онъ никоимъ начиномъ ніе могао Цариграђане наговорити, да себе и провинцію Бугарску нѣговой власти подчине, за коимъ су Римляни силно чезнули. И такимъ начиномъ будући да е свака страна при свомъ мнѣнію постоянна остала наипосле прекине се свеза сообщенія и братске любви, коя е обе цркве тако дуго у єдини држала.

38. Мрзость и раздоръ быше дакле причине све бѣде, еръ кадъ е єдна страна другу угнѣтити хотела, обраћалису се на Римску цркву, коя е онда жельно ову прилику примила, власть свою надъ восточномъ распространити, отъ кое она ни до данашнѣгъ дана одустала ніе. Дѣла Бугарска іоштъ су веѣма ватру распиривала, и као што се обычно догађа, кадъ се духови распале, єдна страна другу за найманѣ погрѣшке укорава, сбогъ чега су се рађале распре о разнымъ мнѣніяма. Ово е дакле права причина овогъ расцѣпленія, кое е восточну цркву и западну са свимъ раставило.

а) Im Jahre 889,

39. Многи су се после тогъ старали, да обадве стране опетъ соедине; но будући да они, кои су се овогъ дѣла приватали, ни су духомъ любви и мира; него су корыстолюбивымъ намѣрама вођени, зато се и ніе ништа у дѣйствіе могло привести. Многе су скупштине и собори, кои су сбогъ тога држани већма зла умножавала, нежели утишавала, као што ћемо садъ видети.

40. После смрти Теодора Ласкара, кои е после обеажденія и освоенія Цариграда отъ Европеаца, греческо Царство у Нікеи, Граду у Вітіни опетъ подигао, дође на владѣніе нѣговъ Зетъ Іоаннъ Дука Батањ а). Овай побіе са добрымъ успѣхомъ, као и нѣговъ тастъ све нѣгове непријатељ, кои су у Азіи, Європы и Хелеспонту противъ нѣга стаяли, освои ева мѣста свогъ Царства на ново тако, да е іоштъ самъ Цариградъ у рукама європейскимъ остао. Зато Балдуинъ Царъ западный, комъ е предстојало и ово мѣсто изгубити, Папу е и друге хрістіанске князеве за помоћ молио; сбогъ чега е соборъ у Ліону држанъ, гди се и сбогъ соединенія црквій совѣтовало. Царъ се старао да се соединеніе у дѣло приведе, и да пріятелство Панино задобіе, еръ е мысліо, да ће ово єдинствено средство быти, коимъ ће князеве и Цареве западне ублажити. Еръ су они сви на нѣга, кое изъ зависти сбогъ нѣговы велики дѣла, кое сбогъ нѣговогъ поступка съ нѣма разлюћени. И

а) Im Jahre 1222.

самъ є Папа Григорій ово соединеніе отъ веѣхъ желіо; кое што се надао, какве годъ судейске власти надъ восточномъ црквомъ дочепати се, кое што є миръ меѣу восточными и западными, кои є меѣуусобна омраза после освоенія Цариграда найвышшій степенъ достигла, овимъ соединеніемъ цркве повратити желіо; особито, што є добро знао, да западни безъ пріятельства греческогъ неће моѣи, она мѣста, коя су имъ Сарацени отузели, на ново освоити.

41. Дваредъ се совѣтовало како ће се соединеніе у дѣло привести: Прво: у Нимфеї граду Бітінскомъ, гди се у єдномъ маломъ совѣту у присутствію царевомъ два вопроса расправила. Єданъ о происхожденію светогъ Духа, а другіи о безквасномъ хлѣбу Остіа. О овомъ се писмено и устмено препирало. Стваръ є Римске цркве отъ два Домікікана и два Францішкана Доктора Богословіе; а греческа отъ Патріарха Германа и други присутствующи предстоителя защищавана. Но будуѣи да се сва ова распра само у злоразумѣнію речій состояла, мысліо є Царъ, кои є веѣій Політікъ него Богословъ быо, да ће се поравненіе измеѣу обадве стране морати учинити, тако да се Римлянима допусти, да могу безквасный хлѣбъ употреблявати; а на противъ да се додатакъ у Символу вѣры „и отъ сына“ кои є Камень претыканія за Грке быо, изоставити мора. Ово є онъ као средство помиренія предложіо, єрѣ бы на оваї начинъ свака страна єдно отъ свои мнѣнія одржала. Но будуѣи да су се Римски Отцы изяснили, да они ни єдно писмо отъ смысла Римске

цркве отступити неће; а напротивъ зактевали су, да Грци ньовомъ мнѣнію приступе, и да све књиге, кое су противъ ньове цркве писане изгору: тако се ополчи Царъ, Патріархъ, и сви други, да су имъ грубіанства у очи казали. Патріархъ Германъ и Царъ дотле су дошли, еданъ перомъ, другій мачемъ, когъ е Бугарима позайміо, да су западнѣ у найвећу тѣсноту утерали: чега е ради Балдуинъ Европеице тако врло за помоћъ противъ Грка молио,

42. Кадъ е Інокентій на престолу Папиномъ сѣдіо, онда се по другій путъ о соединенію договарало а). По совѣту Отца Лаврентіа, кои е Францішканъ, и Папинъ посланикъ быо, и отца Іоанна отъ Парме Генерала Францішканскогъ, такође и Маріе кѣри пређашнѣгъ Цара Теодора Ласкаресъ, и супруге Беле четвртогъ краля мађарскогъ, нойпосле пошлѣ и Царъ после дугогъ времена посланике са спроводомъ Андроніка Сардійскогъ и Григоріа Лізіјскогъ у Римъ б), кои су Папы сва преимущества, коя е онъ у светомъ писму потражити могао, и у колико се она Канонима пређашны Собора не бы противила, допушташе. Напротивъ искали су; прво; да столица Греческогъ царства у Цариграду буде; друго: да Патріархъ восточный овде као законый первосвященникъ ове столице са свимъ припадаюћимъ правама сѣди, а Римскій Патріархъ одавде да

а) Im Jahre 1254. б) Pachymer in Mich. Paleolog. Lib. 6. Cap. II. p. 249. id. Rom. 1666.

се уклони. Треће: да се Балдуину никакво воинство у помоћ не шилъ. На ово є Папа сумнително и неопредѣлено отговоріо, сирѣчь: да се између оба Цара Батађа и Балдуина у Вселенскомъ собору мора рѣшити, кои отъ нѣи двоице веће право има, Цариградъ притяжавати; да, ако Цариградъ у греческе руке и дође, опетъ би овде два Патріарха могла сѣдити, и свое стадо пасти. Ово изрекавшій и предстоятельницама іоштъ много обећавшіи одпусти їй съ дарима. Но будући да є Папа на концу исте године умро, а мало за тымъ и Царъ Батађъ а), стваръ се не оконча.

43. Садъ се опетъ ново покушеніе чинило, да се согласіе и миръ црквїи поврати. После смрти Цара Іоанна Дуке Батађъ наслѣди престолъ нѣговъ сынъ Теодоръ Ласкаръ другїи, кои є само четири године владао, а после нѣгове смрти Царство нѣговомъ сыну Іоанну, шестолѣтномъ младенцу подъ туторство Георгїа Мусалона, верховногъ хранителя халына и Патріарха Арсенїа припадне. Георгїи после краткогъ времена по наговору благородны, коима се нѣгово управленіе царства ніе допадало, буде убіенъ. Добрый Патріархъ преда Цара Туторству Міхаїла Палеолога б). Овай мужъ, когъ є рођенъ, величина душе, и храбрость царства достойнымъ чинила; особито у оно време, у кое є греческо цар-

---

а) Im Jahre 1255. б) Nicephorus Gregoras Hist. Bisant, Lib. 3. cap, 4. Segmt. 4. Paris, edit 1702.

ство опетъ до свое преѣшнѣ величине доспело, храбра мужа потребовало, буде за Цара проглашенъ а), и слѣдуюће године помощію Алексіа Стратегопула изтргне Цариградъ, опетъ изъ руку европейскій.

44. Міхаилъ за утврдити себе и свое потомство на престолу, на кои се насилствено попео, ништа ніе пропустио, што му є мудрость или політика совѣтовати могла. Онъ пошлѣ младогъ Цара у Магнезію у заточеніе, заповѣди да се строго чува, напоследку и очи му извадити даде в). Онъ пошлѣ и Арсеніа Патріарха у заточеніе, кои га сбогъ беззаконія ніе хотео причестити, и кои се нигда выше на свое достоинство ніе повратіо. На нѣгово мѣсто доѣ Іосифъ, кои є быо Царевъ духовникъ и кои га є отъ нѣговогъ грѣха разрѣшио. Трима сестрама несреѣногъ Іоанна ніе допустио за Грке се удати, боєћи се, да не бы заръ кадгодъ нѣина деца кушала нѣово отчино царство опетъ къ себи привести: зато є онъ нѣи за стране князеве, кои су како богати тако и отлични были, и нѣи са собомъ отвести имали, удао; наистарию є за францускогъ княза Матеа Валенкора, другу є за княза Бугарскогъ, а трећу за Графа Вілхелма отъ Вентіміліа с). Само га єдно уз-

---

а) Im Jahre 1260. Neceph. Greg. lib. 4. cap. I. Segm. I. b) Pachymer in Mich. Palest. lib. 3. cap. 10. pag. 127. et Neceph. Greg. in Hist. Bysant. lib. 4. cap. 4. Segment. c) Pachym. lib. 3. cap. 6. pag. 120. et Gregor. lib. 4. cap. 54. pag. 54. Vergleiche mit diesen die Noten. Cosol. du Fresne. p. 726.

немиравало, и царство му є не сiгурнымъ чинило а). Карль отъ Анжу краль Неаполскій и Сiциліанскій быо є отвећь срећанъ у своимъ биткама, побѣждавао є свое неприятелъ мудро и храбро, освоіо є многе градове, кои су царству принадлежали. Овай є вождь быо у намѣренію да суву землю са своимъ побѣдоноснымъ воинствомъ прекрили, и да са своимъ добро на оружаномъ Флотомъ преко мора на градове греческе, шта выше и на самъ Цариградъ удари. Балдуинъ после кадъ є изъ Цариграда истеранъ, искао є помоћь одъ нѣга обећаваюћи, да ће му, у случаю ако се онъ опетъ на престолъ новрати сву Ахаю и Пелопонесъ уступити, и свою кѣрь за нѣговогъ сына Філіппа дати. Ктому хотѣо му є сва своя права на царство предати, у случаю, ако бы онъ и нѣговъ сынъ безъ наслѣдника умрли. Съ друге се стране спремао Лудвiкъ, Краль Францускiй и братъ Карловъ, са своимъ Князовима, да крстоносну войну противъ Сарацена поведу, да Палестину изъ нѣовы руку опетъ отгрну. Ово є Мiхаила узнемиравало, кои се бояо, да неће заръ два ова брата противъ нѣга быти и царство му отети. Зато се одважи съ найвећомъ мудростію Папино пріятелство потражити, да помоћу и ходатайствомъ нѣговымъ опасность избѣгне и по мѣры времена и обстоятелства съ остальымъ Європейскимъ князовима помирити се. Зато се свакоякимъ начиномъ старао, соединеніе Црквiй у дѣйство привести.

а) Ann. 1266.

45. Урбанъ четвѣртый Папа Римскій нагнавъ мол-
бомъ Балдуиновомъ, подбуни све князеве європейске
противъ Міхаила, но кои є съ Папомъ преко некій
Францишкана у договоре ступію, и после некогъ
времена съ драгоцѣнымъ дарима посланике у Римъ,
послао, кое да стваръ продужи, кое да Кардинале,
кои су велику важность имали на свою страну при-
веде а). Што є веѣма Карль у своимъ побѣдама на-
предовао (а особито кадъ се съ воинствомъ свогъ
брата соединію быо, то є веѣій страхъ обузимо Мі-
хаила. Сбогъ чега є онъ двапутъ шилао посланике
Лудвіку, и за волю свію светы молеѣи га, да сое-
диненіе обе цркве свакоякимъ начиномъ подпомогне б).
Зато є и Клименту наслѣдника Урбановогъ молю.
Овай точно измѣрившій страхъ Царевъ, и добро-
знаюѣи, да бы онъ у садашньимъ печалнымъ обстоя-
тельствама уговоре пріймію, даде му разумѣти, да
сбогъ соединенія церквій нити су договори, нити
собори нуждни, єръ є све Римска црква у соборима
одавно ясно рѣшила; да, ако онъ соединеніе сердеч-
но жели, то бы морао онъ, Патріархъ, сви настоятели
восточне цркве и сви нѣгови подайници Символь вѣре
Римске цркве, когъ бы имъ онъ послао, пріймити, и
сви безъ изузетка подписати. После тогъ да се до-
несе у Римъ, и ту за вѣчный спемень храни.

46. Досадъ є Царъ Міхаиль о ствари речма и

а) Pashymer loc. cit. lib. II. cap. 36. pag. 109. б) Im
Jahre 1267.

обећавањемъ радіо, а садъ се старао, да потайно Венеціане противъ Карла подигне. И кадъ онъ ово не могао преко Папе Урбана и Клименте, кои су на скоро умирили, ко концу привести, морао є онъ самъ радити. Садъ є имао съ Папомъ отъ великогъ Духа, кои є у політики, тако искусанъ, као и самъ уватити се. Ово є быо Григорій десетый наслѣдникъ Клименте а), кои є нѣгова намѣренія добро увидіо, и нѣга къ соединенію принудити трудіо се. Прво онъ є быо узрокъ што му Венеціани пису помоћъ противъ Карла дали, после тогъ писао є на све кралѣве и князеве європейске, да свое воинство у преправности држе, позове ныи и све Єпископе на соборъ, когъ є слѣдуюће године у Лиону држати дао, яви Міхаилу преко нѣгови посланика у озбильскомъ писму, да или онъ самъ или нѣговъ посланикъ на соборъ дође, да тамо Символь вѣре, кои му є отъ прошасты Папа шилянъ, положи, и да тымъ пріятелство западны задобіе.

47. Міхаилъ, кои є у найвећой тѣсноты быо, усмотри, да за намѣреніе свое основати, за избећи ярость свои непріятели и царство свое обезбѣдити, другогъ средства нема, него да восточну цркву западной подчини. Ово не првый и єдиный примѣръ, да су Кралѣви светске ствари црквенымъ предпоставляли. Ово се и пређе а и после догађало, а и у наша времена, видимо, да свето писмо свету за

а) Anno 1271.

покрывало ньювы політескій намѣренія служити мора. Властолюбіе у славолюбивомъ човеку ногама гази све што є стето, отриче се природе, отврѣава душу спрама свои сродника, и презире свое прія-телѣ. Ово є чинію Міхаилѣ, и кадѣ є онѣ отѣ Татора Іоанновогѣ Тіранѣ постао, кадѣ є онѣ торжествену свою заклетву повредіо, и противѣ свію божествену и човечески права, найгадніи порокѣ, да се на престоль пошне учиніо, ніе чудо, што є цркву, као и свою душу издао. Я нећу све преповедати, како се онѣ трудіо, да се речма и дѣломѣ Папы улаже а). Тко не жали труда Исторіографе читати, наћиће, да є онѣ у свомѣ предложенію остао и сва средства употреблявао, за привести свое подайнике на свое мнѣніе. Найпре є употреблявао сладке речи, обѣщанія, даре и почествованія, после подсмѣванѣ, плашенѣ, казненѣ, заточеніе и смрть. И шта нечини Тіранѣ, кои отѣ свію слепо повиновеніе изыскуе?

48. Онѣ є сметнуо и у Монастырѣ б) отерао Патріарха Іосифа, доброгѣ, богобоязливогогѣ мужа, кои є нѣговѣ духовникѣ быо, и нѣга отѣ гадногогѣ нѣговогѣ дѣла разрѣшіо, и когѣ є онѣ иначе любіо и почи-товао. Онѣ се самѣ после преко Константина Мелі-тиниамскогѣ, Георгія Метохійскогѣ и Георгія Кіпр-скогѣ, кои су отѣ почетка вољи и склоности Цар-

---

а) Georg. Pachym. I. c. lib. 5. cap. II. et 12. p. 251. et Niceph. Gregor. lib. 5. Caput I. seq. 4. et cap. 8. prim. 4. seq. б) Niceph. Greg. lib. 5. cap. 2. seq.

ской подани, старао славногъ Іоанна Беккусь Архі-
вара велике цркве, кои є у оно доба за найученіегъ
држанъ, и зато є у великой чести кодъ двора и кодъ
Патріарха стояо, задобити а). „Онъ є быо найра-
зумніи и найученіи питомецъ ума и мудрости, и то-
ликимъ природнымъ свойствама одаренъ, да є онъ
у свое доба првый быо, говори Григорій Никита.“
Но кадъ му се Беккусь противанъ покаже, и западне
явно за Єретике прогласи, постави некогъ Іоанна
Хуммна б), да га собору, као царскогъ навѣтника
обтужи. У овай су соборъ нека светска лица, коя
су Цару предана была, изъ међу кои є Георгій Акро-
політь великіи Ораторъ првый быо, утиснута, отъ
кои є онъ после у тавницу баченъ с). Добрый є
Беккусь, стварь болъ разсудившій видію, да є то
опасно Цару Міхаилеве нарави, кои є неограничено
послушаніе отъ свію зактевао, противословити,
обрати се и буде предводитель оны, кои су кано-
нима Римске цркве слѣдовали, предходећи свима
словомъ и дѣломъ. Онъ є Цару на руку ишао и єзы-
комъ и рукама и перомъ, да само каноне уведе.
Несрећа бѣдногъ Міхаила Олоболусъ проповѣдника
велике цркве побуѣуе насъ на сожаленіе и сузе.
Овомъ мужу, будући да є онъ явно и тайно истину
бранію, заповѣда Царъ носъ и устне отсѣћи, и у
заточеніе у єданъ Монастырь у Вітініи отерати. По-

а) Niceph. Greg. lib. 5. cap. II. seq. 5. б) Pachymer
in Mich. lib. 5. caput 13. p. 247. с) Niceph. Gregor. lib.
5. cap. 2. seq. 6. et 7.

сле га даде по Цариграду водити и цревима на скоро заклатогъ звѣра на велику срамоту благочестія явно шибати. То є народъ заплашило, и нитко се несмеде противити. Онъ ніе блажіе поступао ни са своимъ сродницыма, коима є онъ очи ископати, и нѣи предъ посланике Папине извести дао, да се увѣре, како онъ одпаднике казни, и соединеніе црквѣи искрено жели. Већа любовь између браће не може быти, него што є између нѣга и нѣгове сестре Євлогіе была; еръ є она нѣга као дете воспитала, и пређе га є и после кадъ є Царъ постао сердечно любила. Ипакъ будући да є она на страни правовѣрны была, преврне онъ свою любовь на найвећу омразу. Тко се дакле выше смѣо гнѣву царскомъ противити? Сви су се укланяли и попуштали.

49. Григорій сазва соборъ у Лионъ. Міхаиль тамо пошлѣ у име свое и свогъ сына као посланике државногъ управителя, великогъ коморника Панаретуса и великогъ Толмача Берретуса; а у име цркве Германа, кои є после Патріаршеско достоинство добіо, и Митрофана Нікейскогъ съ некимъ священницыма, међу коима є и Беккусъ быо. Но будући да є лађа, у којой су се царскій посланицы возили, пропала, нитко не остаде само Георгій, кои є у содружеству Єпископа и священника быо. Они уђу 26-огъ Іуніа у соборъ, и положи свою заклетву и вѣроисповѣданіе по пропису западне цркве, кое и подпишу. На овај начинъ испадне све жельи Папиной, кои є за подчиненіемъ восточне цркве и пріятелствомъ греческимъ силно тежіо, надаюћи се, да

бы европейцы, кадъ се отъ стране Грка ничега не бы имали бояти, Палестину и Сірію изъ руку Сараценски лако отгрли. И свршетакъ є быо по жельи Міхаила єрь се надао, са европейцы, а особито съ Карломъ, чіегъ се оружія бояо; миръ учинити. Онъ є све ово чинію, коє да се крепчіе у свомъ царству утврди, кое да засведочи, да онъ о соединенію искрено мысли, єрь є онъ быо врло лукавъ и у політики вештъ Царъ. Како су се посланицы повратили, и нѣга о свему што се у собору сбыло, извѣстили, принуди Іосифа Патріарха да иште отпустъ; єрь се чинію овомъ соединенію противанъ быти, и произведе Беккуса, кои є нѣму страну држао, за Патріарха. Онъ даде Іова Іасітскогъ, правосланогъ и вѣрногъ содруга Іосифовогъ у некомъ граду затворити, и заповѣди име Папино у црковнымъ молитвама и кнѣигама возносити. Папа отъ свое стране ніе пре-стао Карла молити, да миръ съ Міхаиломъ храни, да бы и у цркви миръ и согласіе обстало; на кое се Карлъ и наговорити дао.

50. Све што є Царъ учинію, ніе могло умирити Папу Ніколаа трећегъ, кои є после смрти Григоріа десетогъ Інокентіа петогъ и Іоанна двадесетъ првогъ, кои су сви у кратко єданъ за другимъ поумирали, Папско достоинство наслѣдію. Онъ є добро знао, да се Царъ изъ політически намѣренія за соединеніе заузимао; а дворъ заедно съ народомъ са свимъ є противанъ быо. Зато онъ пошлѣ посланике, да Міхаила усовѣтую, да за дати своимъ дѣлма већу достовѣрность, онъ съ другима отъ собора одо-

бреннымъ канонима, и Символъ вѣры съ додаткомъ, „и отъ сына“ прійми, и дотле доведе да га и сва восточна црква прійми. Юштъ се нигда овако што отъ восточны нїе искало. Садъ се Царъ опетъ на ново сбунн. Ипакъ нїе то пріймїю, нити є другимъ смео предложити: єръ ови ни су хотели отъ отечески свои преданїя отступити и папска пріймити, и тако су се ладни показивали спрема Цара, да є опасность страшногъ гражданскогъ рата предстојала. Но при свемъ томъ опетъ є онъ желїю Папину волю испунити, за доказати, да онъ искрено мысли; особито, што су велика дѣла Карла свакій данъ растла. И за поласкати народу сметне Беккуса съ Престола Патриаршескогъ, когъ и самъ нїе могао дуже трпити: єръ є овай быо упорна глава и умео є молбомъ и наглостїю Цара дотле довести, да му ништа не отрече. Мїхаиль є Папу задобїо са свимъ, кое обѣщанїяма, кое хилядомъ други узрока, нарочито што є Папа изъ неки особиты причина непрїатель Карловъ быо. Мїхаиль, комъ су ова обстоятелства благопоспѣшна была, настави свое дѣло, кое є Иоаннъ князь острова Прохїте съ Петромъ кралѣмъ Арагонскимъ, кои є по наслѣдетености Сїцілію искао, започео быо а). Овай Иоаннъ, кадъ га є Карлъ свою свои земаля лишїю, обуче се у священническо одѣло, отпутова у Константінополь, Римъ и Шпанїю, гди є тайнымъ плеткама греческогъ Цара, Папу Ніколаа, и краля Арагонскогъ на союзъ противъ Карла нагова-

---

а) Platin. in vitis pontificum vita Nicolai 3.

рао. А шта е у памети имао, то е было, да буну у Сіціліи подигне.

51. У ово време умре Ніколай и помоћію Карла буде Мартінъ четвѣртый изабранъ. И овемъ е послао Царъ Міхаилъ свое посланике, као Лва Херакійскогъ а Теофана Нікейскогъ да притворство свое іоштъ болъ утврди. Іоштъ су се издавна управляла црковна дѣла по светскима и еднако су съ овимъ корачала; тако е и садъ было, еръ е Мартінъ съ Карломъ врло добро живіо. Міхаилъ е быо по совѣту Карловомъ безъ сваке причине изъ общества црковногъ изключенъ, кое е и самъ отаць Лудвікъ Маимбургскій Іезуитъ а), признати морао, и целу стварь у своіой повѣсти о раздѣленію, кою е онъ противъ Грка писао, точно описуе. Не само Карлъ, него су и Венеціани были, да на Міхаила на воды и на суву нападну, али се срећи или може быти провидѣнію допадне, ствари са свимъ другоячіе управити, нежели што е Папа желіо. Како е Царъ докучіо, шта Папа о нѣму мысли, одма свой разговоръ промѣне. Кадъ е у неку недѣлю Діаконъ име Папино у молитвы, као што е на собору Ліонскомъ заключено было, споменути хотео, устане Царъ са свогъ стола, и велегласно забрани б): После учини союзъ съ кралѣмъ Арагонскимъ и пошлѣ му тридесетъ хиляда унція злата у име рата, кои се врло срећно оконча У Албаіи

а) Lib. 5. tom. 2. pag. 119. Paris 1680. б) Pachym. lib. 6. cap. 30. pag. 344.

буде нека часть Карловогъ воинства отъ Міхилеве
воиске потучена. И у Сіліі се намышлѣна буна
среѣно оконча слѣдуюћимъ начиномъ. На воскресеніе
у време вечернѣ молитве устану сви Сіціліани на
оружіе, потуку све онде налазеће се Французе, и
освободе се отъ владе Карла, кои многимъ другимъ
опасностма угнѣтенъ, животъ свой оконча. Съ нѣ-
говомъ смертію изчезну велика юначка дѣла, коя є
онъ свршити намыслио, а Міхилъ уживаше безо-
пасть и спокойство. Но и онъ ніе дуго после
Карла живіо, єрь є и онъ после єдне године у рату
противъ Іоанна княза Тесаліе, кои га є изневеріо,
у селу Пахоміи умро, и владѣніе сыну своемъ Андро-
ніку предао а). Овай ніе хотео отца своего царскій
погребсти, него є тѣло нѣгово у яму бацію и само
га тако са земљомъ покрыо, да га не могу зверови
и птице разнети б). Старый Патріархъ Іосифъ буде
изъ заточенія позванъ, и у свое преѣшнѣ досто-
инство воспоставлѣнъ, Евлогіа се изъ заточенія на-
трагъ поврати у дворъ, сви, кои су се за своя дѣла
покаяли буду помиловани. Нови се канони Римске
цркве прокуну, и на овай начинъ обе се цркве веѣма
нежели игда расцѣпе. Овако се окончаю труди Мі-
хаила Палеолога, кое є онъ, стараюћи се, да обе
цркве соедини, полагао.

52. После смрти цара Міхаила, кои є своіомъ
мудростію и храбростію животъ греческомъ царству

а) 3283. Niceph. Greg. iib. 5. cap. 7. Segm. 3. pag. 92. б) Ibidem Segm. 6. pag. 93.

опетъ дао быо, почне благо државе у рукама нѣго-
вогъ сына Андроника натрагъ полазити. Еръ є у ово
време Оттоманъ, Султанъ Турскій престоль у Прузи,
граду у Вітінії поставіо, и заплашившій царство,
много є градове на востоку отео. После тогъ про-
дре нѣговъ сынъ Орханъ у непрестанымъ ратовима
крозъ Азію у Європу, оплѣни и опустоши цело гре-
ческо царство. Ово се догоди подъ владѣніемъ мла-
ђегъ Андроника, кои є свогъ уяка Андроника насил-
ственнымъ начиномъ отерао а). У ово є доба царство
кое отъ Бугара б), кое отъ Турака с), кое отъ од-
падника много зла претрпило. Зато се отважи Ан-
дроникъ, когъ є колико стра непріятельскій толико и
надежда, да ће помоћ отъ європеаца добыти на
ново о негдашнѣмъ пріятельству и соединенію црквій
мыслити. Сбогъ тога пошлѣ онъ некогъ благород-
ногъ Венеціанина, по имену Дандала Філіппу кралою
францускомъ, и Папы Венедікту дванаестомъ Мо-
наха Варлаама, кои є сбогъ Шізме, кою є онъ при-
чиніо, у исторіи црковной тако славанъ; као што
намъ Григоріи д) и Іоаннъ Кантакузенъ е), кои є
после царъ быо преповедаю. Овай є Монахъ Папы
два предложенія учиніо. Прво да онъ європейске
князеве на рать противъ Варвара подигне, и тымъ
сердца греческа ублажи и къ соединенію склони.
Друго, да се Вселенскій соборъ у присутствію свію
восточны Патріарха или нѣовы мѣстоблюстителя др-

а) Im Jahre 1328. б) 1329. с) 1333. д) Lib. 11. cap.
10. pag. 343. Lib. 2. caput 39. et 40. pag. 329. sqq.

жи, и да се точніе соединеніе обе цркве, нежели што є у Ліону было, изради. На ово отговори Венедіктъ, да восточни пређе мнѣнія Римске цркве треба да прійме, него што онъ помоћь отъ владѣтеля противъ Варвара успроси. Соборъ рекне, онъ ніе потребанъ, да ученіе восточне цркве испытуе; єръ є оно у другимъ соборима често испытivano и потврђено было.

53. Съ овимъ се отговоромъ Варлаамъ поврати; а да бы зактеваню соединенія некій видъ дао, пошлѣ Папа два Єпископа као посланике у Цариградъ, да се съ восточнима о овой ствари разговоре. Но овомъ се учини препона, словомъ, кое є Никіфоръ Григоръ а) у присутствію Патріарха Іоанна и други предстоителя црковны држао; єръ є онъ доказао многимъ краснорѣчіемъ и умомъ, и аукторітетомъ отаца, да є опасно, препиранѣ о црковномъ ученію започиняти, да є ученіе восточне цркве на многимъ соборима рѣшено и потврђено, тако да выше никакве сумнѣ нема. Будући да є Никіфоръ у ово време отъ Цара чествованъ, и отъ священства сбогъ нѣговогъ ученія высокопочитованъ быо, нѣгово мнѣніе одржи преимущество. После тогъ Єпископи се опетъ разыђу безъ да су стварь окончали, а особито што є после краткогъ времена Андроника смръть послѣдовала б).

а) In seiner Geschichte von Bisanzium. Lib. 10. cap. 8. pag. 309. б) 1341.

54. Отъ овогъ се времена снага греческогъ царства отъ дана на данъ све веѣма умалявала, а особито подъ владомъ Іоанна Палеолога, кои є гореназначеногъ Андроника сынъ быо. Овай се у тако распре са своимъ таторомъ и тастомъ Іоанномъ Кантакузеномъ упустио, да є се крвавый гражданскій ратъ међу њима родіо и многе године трајо а). Садъ су се Грцы са два силна непријателя морали борити, съ Турскимъ царемъ, кои є царство, и Папомъ, кои є цркву подчинити хотео. Грчески цареви да царство отъ тіранства првогъ ослободе, были су натерани, да права восточне цркве власти западни подчине. Зато пертрактаціе, кое су о соединенію црквій држане, нигда ко концу ни су приведене быле, єръ съ єдне стране Грцы надеждомъ помоћъ противъ Варвара добити на то принуждени быше, а отъ стране Римляна очекивана помоћъ никадъ недође.

55. Кантакузенъ є посланике послао, како Папы Клименту шестомъ, тако исто и Інокентию шестомъ б), но безъ дѣйства. Іоаннъ Палеологъ, кадъ є Кантакузенъ владѣніе отказао, и у монашескій се чинъ уписати дао, буде сбогъ велики побѣда кое є Султанъ Амуратъ, кои є до Галліопола дошао, и са побѣдоноснымъ воинствомъ на Цариградъ ишао, принужденъ, посланике у Римъ послати, шта выше и самъ тамо ићи и помоћъ искати, и као што Римляни

а) Ioan. Kantakuz. Lib. 3. Hist. б) Idem l. b. 4. cap. 9. pag. 732, Paris. 1654.

гордо потврђую, премда е сумнително, свое вѣро-
исповѣданіе у златной буллы положити. Но при
свемъ томъ, што бы помоћь добио, буде онъ отъ
Венеціана сбогъ дугова задржанъ а) и не пре пу-
щень, докле сынъ нѣговъ Мануиль ніе новце послао,
да се дугъ исплати. Зато е онъ и сиромашнии и сла-
би у Константинополь дошао, и нађе се у такой
нужды, да срамный миръ са Муратомъ учини. Усло-
вія су овогъ мира была, да онъ свомъ старіемъ сыну
Андроніку даде очи ископати, а другогъ, Мануила,
кои е наслѣдникъ царства быо, у залогу Амурату
преда.

56. Найпосле дође Мануиль на престоль цар-
ства, кое е са свимъ отъ Турака опустошено ле-
жало. У надежды да ће отъ владѣтеля европейски
помоћь добити, отиде самъ Карлу шестомъ кралою
францускомъ, а после и у Енглеzку. Но после ду-
гогъ бавленя и великогъ труда, врати се натрагъ
ништа несвршившій.

57. Іоаннъ Палеологъ быо е последний, кои е
о соединенію црквы радио; и у оно време, кадъ
ништа выше осимъ Цариграда ніе имао, и кадъ е
царство греческо издысало. Зато е расписао Папа
Евгеній четвртый соборъ у Феррару, но кои се у
Флоренцу окончао, у комъ е онъ зактевао, да се

а) Laeonis. Malcocondyl lib. I. pag. 25. seq. edit. Par.
1650.

све, што се у Константиі у Васілеи противъ власти Папине заключило отбацы и прокуне, стараюћи се да Грке, кои су онда у нужды были, обећаванѣмъ помоћи задобіе и къ себи приведе. Сілвестеръ Сірополь првый предстоятель цркве и консісторіалный судіа, кои є очевидаць быо, приповѣда у своіой Исторіи овогъ собора на комъ се царъ Іоаннъ, Міністеръ Димитріи и Патріархъ Іосифъ съ многимъ другимъ владыкама и священницама налазіо, шта се догодило, каква су намѣренія имали Римляни, какве су плетке правили и у каквой су се нужды Грцы налазили. Шта се случило? Соборъ Флорентинскій, и све што се на нѣму заключило, буде у другомъ, кои є подъ владѣтельствомъ Константіна, брата Іоаннова у Цариграду у цркви свете Софіе држанъ, за неправиланъ оглашенъ. Римляни помоћъ непослаше, быше нерадећи зрители освоенія Цариграда, когъ є Мухамедъ другій са целымъ царствомъ покоріо а). На овай начинъ жалостно раздѣленіе обе цркве, кое и данасъ трае, постаде. О не бы ли благодать светогъ Духа ныи опетъ неразрѣшимымъ узима любви соединила!

Конаць прве кнѣиге.

а) Laeonic. Chalcocondyl. de rebus Turcicis lib. 8. pag. 209. seq. anno 1453.

Друга кнѣга.

О препирателнымъ Вопросима.

У време славногъ Фотіа, у кое се раздѣленіе црквіи, као што сте вы великій и богобоязливый Господине! отъ мене чули, догодило, види се, да препирателни вопросы између восточне и западне цркве никакви други ни су были, него они, о коима се Фотій у свомъ другомъ окружномъ писму препирао а). Прво, што су Римляни Субботу постили. Друго, што су прве Недѣлѣ поста сырѣ, млеко и подобна ели. Треће, што ни су бракъ священницама допуштали. Четврто, што су свето миропомазаніе отъ руку обычногъ священника за неправилно држали; ерѣ є ово давати самымъ Епископомъ пристояло. Зато су сви Христіани у Бугарской, кои су отъ восточны священника светымъ миромъ помазани были, на ново отъ Римски Епископа Миропомазаніе

а) Pag. 47. seq.

пріимали. Пето, што су у Сімволу вѣры дometнули, да светый Духъ отъ Отца и Сына происходитъ, кои додатакъ Фотій главнымъ зломъ именуе а). Да су у време, кадъ су се распре међу восточнымъ и западнымъ започеле, други препирателны вопросы были, то заиста Фотій не бы пропустио ны неопровергнути, и у классу погрѣшака метнути. Ученіе, „да светый Духъ „отъ Сына исходи“ кое су западный светымъ Членовыма вѣре додали, было є восточнымъ найвеће претиканіе. Єрь то є было жубора достойно єрь се єдногъ члена вѣре тиче, а други су канони соборни были. А у наша времена отступамо отъ Римокатолика у петъ всеобщихъ главны точки. Прва є верховна власть Папе; друга, исхожденіе светогъ Духа; трећа, безквасный хлѣбъ; четврта, оганъ очистительный; пета блаженство светыхъ. Я ѣу вами благий Господине, малу дісертацію у виду наставленія а не распре, о свакой точки дати, єрь се я надамъ, да ѣе вамъ ово наймиліе быти.

а) Pag. 51.

Прва Глава.

Первый препирательный вопросъ о верховной власти Папиной.

1. Я држимъ распру о верховной власти Папиной за главный вопросъ, еръ ово средостѣніе две цркве разставля; ово се тиче обшегъ управленія цркве; отъ овогъ найпосле све зависи. Кадъ бы се сви Хрістіани у томъ согласити могли, да ли треба црквомъ арістократически, као што вѣруемо, или монархически, као што Римляни потврђую, управляти: то не бы совершенно согласіе тежко было. Гди є речъ о власти, ту є ревность све жестѣа, а духови препираюћи се разпалѣни биваю, еръ ове властолюбіе, а оне страхъ подчиненія натеруе. Човекъ одъ природе жели да влада, и свакомъ се подчиненію противи. Зато се они, кои се препиру обычествую што выше могу раставляти, и отъ правогъ стоишта у крайнѣ предѣле бѣгати, ебогъ чега се цепанѣ догаѣа, као што се међу восточномъ и западномъ црквомъ догодило; еръ се ова власть свою надъ ономъ распространити, а она ню отъ себе отбити на свакій могући начинъ старала. Одкуда се велико неприятелство родило, кое согласіе у науки и бого-

служенію недопушта, него све производи нове распре, кое зло умножаваю.

2. Много се о овой ствари писало, али се отъ свію види ласканѣ, мрзость и други пороцы, кои су истини противни. Ласкательства Римски писателя, толико су високо Папу подигли, колико се Луциферъ узвысити хотео; они су столицу нѣгову выше облацы поставили и уподобили су га вышнѣмъ. Мрзость Лутерана и Калвина тако га є дубоко спустила, као што є игда Луциферъ у найдублю бездну пакла метнутъ быо; єрѣ они хоѣе, да докажу, да є онъ Антихристѣ. Но я све прелазимъ, кои за или противъ Папе говоре, єрѣ то нѣ мое намѣреніе, я само пишемъ, шта приверженицы Папини потврђую, и ово се состои у три точке.

Прво они говоре, да є Папа вселенскій и самовладѣющій Монархъ све цркве, да є онъ ключеве ове владычества и власти отъ самогъ Бога прійміо, да сви Патріарси, Архієпископи и Єпископи ма гди были, отъ нѣга свою власть пріймити мораю, и да они, кое онъ нѣ посветіо или поне потврдіо, ни су прави Єпископи.

Друго, да є Папа верховный судіа, законодаваць, и онъ самъ толкователь светогъ писма. Као судіа вышши є отъ свію Канона и собора, што онъ, као толкователь и законодаваць са свогъ престола (као што они кажу) опредѣли, мора се за истину

држати, єрѣ є нѣгово рѣшеніе речѣ светогѣ Духа, дакле извѣстна и безсумнѣна истина.

Треће, да є онѣ Господинѣ и владѣтель свѣта, да є онѣ найвышшу власть не само у духовнымѣ него и у светскимѣ стварма отѣ Бога прійміо; чега ради онѣ има власть цареве на престоль дизати и нѣи скидати, по нѣговой воли, безѣ да му се тко-годѣ противити сме. Но шта мы правовѣрны на ово говоримо? мы се држимо среднѣгѣ и сігурногѣ пута, избѣгаваюћи претераность Лутерана, Калвина и Паписта. Противѣ они потврѣуемо, да Папа нѣе Антихристѣ, него да є законный наслѣдникѣ Апостола, и учитель Спасителѣвъ, и првый у Хіерархіи католическе цркве, коя му є честь отѣ светы собора дана. А противѣ овы кажемо: Прво, да є правленіе црковно выше аристократическо нежели Монархическо, сирѣчь, да се соборна црква наставленіемѣ и мановеніемѣ светогѣ Духа отѣ свію Єпископа, кои су єдне вѣре влада и управля; да сви ови Єпископи ключеве, то єсть власть и силу везати и дрешити вообщє имаю; да є Єпископѣ Римскій єданѣ отѣ првый у цркви, у коіой се редѣ и согласіе, безѣ когѣ не може добро правленіе обстати, найбрижльивіе храни; да овай у цркви има прву столицу а не найвышшу власть, и да є првый меѣу своіомѣ браћомѣ, докле є съ нѣима свезомѣ любви и вѣре свезанѣ. Друго мы кажемо, да не Папа, него сва законо собрана црква власть има дѣла црковна, шта выше и поступакѣ самогѣ Папе разсуждавати; єрѣ є она надѣ Папомѣ, као што є глава надѣ удомѣ; да цр-

кви пристои смыслъ светогъ писма толковати, законѣ и каноне, кое є свакій Хрістіанінъ хранити обвезанъ, сочинявати; да она све ово мановеніемъ светогъ Духа чини и отъ нѣга се управля, да се она не вара нити грѣши; тако да све нѣне заповѣди пресуде и изясненія мановеніемъ светогъ Духа бываю. Треће, са свимъ отричемо, да Папа, кои є Архієпископъ а не царъ нинаймаю власть у мирскимъ стварма нема. Све се ово ясно види изъ Символа вѣры и обычая стара времена, и сва доказательства, коя приверженицы Римске Столице, гомилама доводе, да монархію Папину потврде, немаю основа. Но да ій чуемо!

3. Да прву ньюву точку потврде, сирѣчь неограничену власть, доводе они три доказательства изъ светогъ Писма. Кадъ є Хрістосъ у предѣле Кесаріе, кои се зове Філіппій дошао, упыта онъ свое ученике овимъ речма: „Кого мя глаголють человекы быти, сына человеческого? они же рѣша: ови убо Іоанна Крестителя, инии же Ілію, друзии же Іеремію, или єдинаго отъ Пророкы. Глагола имъ Іисусъ: вы же кого мя глаголете быти? Отвѣщавъ же Сімонъ Петръ, рече: Ты, єси Хрістосъ Сынъ Бога живаго. И отвѣщавъ Іисусъ рече єму: блаженъ єли Сімоневаръ Іона, яко плоть и кровь не яви тебѣ, но Отець мой иже на небесѣхъ. И азъ тебѣ глаголю: ако ты єси Петръ, и на семь камени созижду церковь мою, и врата адова не одолѣють ей.“ Друго є ово мѣсто: „И дамъ ти ключи царства небеснаго, и єже аще

свѣжеша на земли, будетъ связано на небесѣхъ“ а). Треће доказательство: кадъ е Спаситель изъ мертвы воскресао, и трећій се путь своима ученицыма кодъ мора Тиверіадскогъ показао, нађе ту Петра и трипуть га упыта б): „Симоне Іонинъ любиши ли мя паче сихъ? И кадъ му Петръ отговори: „Ѣй Господи! ти вѣси яко люблю тя.“ Онда му рекне Іисусъ: „паси овцы моя.“ Изъ овогъ изводе приверженици Папини, да е самъ Петръ основной камень цркве; да е онъ самъ ключеве, то естъ власть вѣзати и дрешити пріймію; да е самомъ нѣму наложено, да онъ разумне овце, то естъ, вѣрне учи; да е ово знакъ монархіческе власти, кою е Петръ отъ Христа пріймію.

4. Но да е Христосъ ове речи у томъ мыслу, кои имъ Римляни даю, с) реко, то бы іи и свети учителя црковни тако протолковали, али ови отъ ныи далеко отступаю. Што се првогъ тиче, сирѣчь; „на семь камени созижду церковь мою“ — d) тако многи држе, да се подъ овимъ каменомъ исповѣданіе, кое е Петръ явно учинію, разуме. Златоустъ е) ове речи: „на семь камени“ — овако толкуе, и ясно е, да су Теодоритъ и Августинъ f) (не-

---

a) Matt. 16, 13—20. b) Ioan. 21, 15. seq. c) Matth. 16, 18. d) Homil. in Matth. 54, pag. 548. tom. 7. edit. Mantfauc. e) Sermone 2do in cant. Canticor. Tom. I. pag. 1028. edit. paris 1642. f) Sermone 295. col. 833. Tom. 5. part. I. Antiv. et sermone 270. in die pentecostes 4. col. 764. Tomo eodem.

опоминяваюћи друге) овогъ мѣста были. Други др-
же, да се подъ овимъ каменомъ самъ Христосъ, когъ
ѣ Петръ признао, разуме, кое се изъ многи мѣста ис-
тогъ Августіна а) особито изъ нѣове 76-те пропо-
вѣди на 14. главу Євангеліста Матѳеа видити може,
у коіой онъ говори: На овомъ ѣу камену, когъ си
ты признао, кадъ си реко: ты си Христосъ, цркву
мою сазыдати. На мени ѣу, сыну Бога живогъ мою
цркву сазыдати. Я ѣу на мени тебе, а не на теби
мене сазыдати, и т. д. Ово се са светымъ писмомъ
соглашава, у комъ се Господъ нарочито стѣна, ка-
мень и основъ называ. У Исаи 28, с. 16. у 117.
Псалму с. 22. Павель ко Корінтяномъ 2, 2. и 10.
4. И то не отричемъ, да многи поводомъ овы речій
Петра Каменемъ вѣре называю. Зато, да друга мѣ-
ста не наводимъ: пое наша црква 16. Іануар. „Хри-
стосъ Камень подиже првогъ отъ свои учителя за
камень вѣре.“ б) Али не опоминяюћи да похвале ни
ѣу членови вѣре, две ѣу точке навести, кое се са
светымъ Отцыма соглашаваю. Прво: да се Петръ
обычно отъ светы Отаца Камень и основъ вѣре на-
зываетъ; али не у смыслу Паписта. Зашто ѣ Петръ ка-
менемъ названъ, могу отъ великогъ Васіліа чути,
кои у свомъ толкованію друге главе Исаине говори,
да се Петръ зато Каменемъ названъ, ѣръ ѣ онъ по-
добно крѣпкомъ камену съ якимъ жилама у своіой
вѣры пребывао и подобно каменю противъ свію иску-

а) Col. 290. Tom. 5. part. I. б) In Horologio parvo,
quod Venetiis prodiit 1714. et 1744.

шенія светски непоколебимъ остао. Ово су нѣгове речи а): „Духъ светогъ Петра называ се высокій каменъ, ерѣ є нѣгова вѣра дубоко жиле пустила, и ерѣ се онъ ніе небрежльиво но постоянно са искушеніяма борію, и претрилѣне ударце терпѣливо поднео.“ Изясненіе овы речій: „Ты си Петръ могу се чути и отъ Васліа Селевкіискогъ, кои говори, да се онъ зато каменъ называ, ерѣ є онъ првый быо, кои є явно исповѣданіе, кое є правый каменъ вѣре положію, и зато є башъ ово име за знакъ овогъ исповѣданія добію. Онъ каже б). „Будући да є Спаситель намъ ово исповѣданіе каменомъ назвао, назвао є и оногъ каменомъ, кои є ово исповѣданіе учинію. Онъ му є дао име, кое є презиме нѣговогъ исповѣданія было: ерѣ є ово заиста каменъ благочестія.“ Друго примѣчавамъ, да неназыва само Петра каменомъ и основомъ вѣре и цркве; него су и други Апостоли и учительи овымъ именемъ почествовани, шта друго значе речи Павлове с). „Наздани бывше на основанію Апостоловъ?“ Зарѣ Іоаннъ ніе видію (у 21-ой Главы откров.) светый Іерусалимъ на дванаиствъ основа сазыданъ, и на овы дванаиствъ основанія имена дванаестъ Апостола Хрїстови написана? Тко волю има нека чита Оригена d) главу прву на шестнаишту

а) Tom. 4. pag. 427. edit. Paris, 1721. б) Ея лого исто тина ме легусія и анеропи ине тон von ту анеропу: pag. 225. apud Commelinum 1596. с) Ephes. 2, 20. d) Comment. Tom. 12. in Matth. oper. Tom. 3. pag. 524. seqq. edit. Paris. 1640. per Carol. de la rue. conf. ejus Tom. 12. in Hier. pag. 202. Tom ejusdem.

главу Матѳееву, Кіпріана а) у нѣговомъ двадесетъ седмомъ писму, Васіліа б) Теодоріта с), Іероніма д) и Августіна е) у толкованію осамдесетъ шестогъ Псалма, кои се започинѣ: „Основанія єго на горахъ святыхъ,“ подѣ коіомъ се речію: основанія цркве — не само Петръ, него вообщє сви Апостоли разумѣваю. Дакле изъ овы се речій не може ништа навести, нито бы мнѣніє римокатолика могло потврдити, єрѣ є ясно, да исте речи са свимъ друго означеніє имаю, или по мнѣнію Васілія великогъ, да є онъ подобно камену якъ быо, или као што Васілій Селевкійскій вели, да є онъ првый быо, кои є овай каменъ вѣре признао; или да се ово име и другимъ Апостолима дало, кое є ученіє многи учителя црковны было.

5. Тако исто слабо могу Панисте и изъ други речи извести. Они истина говоре, „да су ключевн царства небесногъ знакъ власти везати и дрешити, да є Христосъ ове Петру вовѣрїо, дакле и ону. Но Христосъ є ню дао после и другимъ Апостолима са истымъ речма ф) „Аминѣ глаголю вамъ: Єлика аще свяжете на земљи, будутъ связана на небесѣхъ.“ Ово имъ є Христосъ преѣе свое смрти казао; а и

а) Ad Sapsos. secund. ord. pamelianum, qui et in edit. Paris. an. 1729. conservatus fuit in edit. oxoniens. edit. 33. olim fuit autem libri 5. epis. 6. б) In coment. in Esaiiae cap. 2. Loco cit. Tom. I. pag. 743. в) Tomo 8. Fol. 60. Basil. 1516. д) Tom. 4. p. col. 691. Anno 1700. е) Matth. 78, 18.

после воскресенія дао имъ є вообщє ову власть, кадъ є светый духъ на нѣи сишао, говореѣи а): „Пріймите Духъ святъ. Имже отпустите грѣхи, одпустятя имъ: и имже держите держатя.“ Ове речи непотребую болѣгъ изасненія или свидѣтельства. Тко є кадгодъ отъ светы Отаца потврѣивао, да є самъ Петръ ключеве царства прійміо, или тко є отъ нѣи кадгодъ отрицао, да она нѣе свима вообщє Апостолима дана б).

6. Найпосле шта се може изъ речій заключити, кое є Христосъ Петру казао: сирѣчь „паси агицы моя, паси овцы моя“ с)? Овымъ трипутъ повтораванымъ пытанѣмъ исцѣлю є Христосъ Спаситель рану отверженія, когъ се Петръ самъ виновнымъ учиніо, да намъ силу покаянія предъ очи стави; єръ є Петръ покаяніємъ преѣашну свою честь и пастырско званіе опеть получіо. Григорій Богословъ говори у свомъ опроверженію Навата d), кои є потврѣивао, да покаяніе одпадшемъ Христіанину ништа не помаже, нити да има какво дѣйстввіе: „да є Христосъ великогъ Петра, кои є у време Спасителногъ страданія слабости човеческой подлегао, опеть прійміо, и трикратнымъ пытанѣмъ нѣговымъ трикратнымъ исповѣданіємъ дургъ отрицанія изгладіо. А златоустъ

а) Joan. 20, 22. 23. б) Vid. August. retract. lib. I. cap. 21. Tom. I. colum. 23. It de Doctrina Christ. lib. I. cap. 15. Tom. 3. pag. I. colum. 8. в) Joan. 21, 15. et 16. d) Ея лого ис та агіа фота тон епіфанион. pag. 237. Basil. 1550. August. sermon. 295. col. 831. Tom. 5. part. I.

говори а), да є Іисусъ, за показати, да сви бодри буду, после изглађеногъ отверженія, Петру прво мѣсто међу своіомъ браћомъ допустію. Кое неозначава прво мѣсто у власти и господству, као што є међу Господаромъ и слугомъ, него у достоинству и чести, коя є међу браћомъ обычна. На другомъ мѣсту истый црковный учитель говори: „После ужасногъ паденія (єрь є отверженіе найвеће зло) буде на пређашню свою честь подигнуть и за главу целе цркве проглашенъ.“ Далъ овце пасти ништа друго пезначи, него цркви предстоителѣмъ быти. Но ово є преимущество Христосъ свима Апостолима дао, выше назначеный златный проповѣдникъ вели в): Будући да су они Апостоли, бригу целогъ света на себе пріймили, предао є Христосъ достойнымъ Апостолима бригу, да нѣгове овце пасу. О Павлу Апостолу сведочи онъ, да є овай верховно надзираніе надъ целымъ светомъ добію. И шта є ово надзыраніе друго было, него да они Євангеліе целомъ свету проповѣдаю, да све уче и у име Христово крсте. Зато є онъ свимъ вообщє ово преимущество и верховно надзираніе дао, кадъ є реко с) „Шедше во весь міръ проповѣдите Євангеліе всей твари. Научите вся языки, крестяще ихъ во имя Отца и Сына и святаго Духа.“ Зато су, будући да по свемъ свету распространѣна црква єсть, тако рећи, овчарница, сви Апостоли, позвани да ню управляю, и они су

а) In cap. Evang. Joan. 31 Homil. 88. pag. 525. Tom. 8. б) In Joann. cap. 21. Hom. cit. pag. 528. Tom. 8. в) Marc. 16, 25. et Math. 28, 19.

по свимъ градовима и свимъ земляма, гди су годъ дошли, Єпископе поставляли. Оттуда постае разлика између Апостола и Єпископа, да су избирани главни священници после Апостола Єпископима єдногъ предѣла, а Апостоли целогъ свѣта были. На примѣръ Петръ, Павель и Иоаннъ, управъ говорѣи; были су Єпископи целе цркве, али не Петръ, Павель, Иоаннъ, нити є кои други икадъ єдинымъ Єпископомъ целе цркве называнъ быо. Кадъ дакле кажемо, да є Петръ Єпископъ целе цркве быо, то мы неисклучуемо друге Єпископе, нѣму придружене Пастыре истогъ стада соуправителъ светогъ дома. Єръ то бы се борило са истиномъ, кадъ бы рекли, да є Петръ быо Вселенскій Єпископъ црквй, и на овай бы га начинъ поставили за княза други Пастыра, кои бы отъ нѣга маньи быти морали, кое некъ є далеко отъ насъ. Мы се држимо светогъ Златоуста, кои при овимъ речма; „тко треба стадо да пасе а) потврђуе, да су Апостоли земледѣлцы, воини и пастыри были, али не отъ ове землѣ, не отъ чувствены ратова, не отъ безъ умны, него разумны душа и противъ нападенія дяволски.“ При заключенію наводимо добропознате речи Августіна б), „Да ключевы и власть пасти отъ Хрїста ніе само єдномъ, него є скупштини вовѣрена.“ То єсть не самомъ Петру, него и другимъ Апостолима.

---

a) In Epistol. 2. ad Corinthht homil. 21. pag. 182. tom. 10. b) In sermone 295. in natali apost. Pet. et Paul. oratione I. col. 833. Tom. 5. part. I.

7. Но примѣтити є, да є Іисусъ Христосъ єдногъ између Апостола особито чествовати хотео, кадъ є онъ гореназначене речи, кое су заиста знацы особите чести, само єдномъ реко. Овай є Апостоль быо истый светый Петръ, когъ є Христосъ на ову честь подигао: као што златоустъ у толкованію 17. главе Матѳееве, коя о Дідрахмама у граду Капернауму дѣйствує, добро примѣчава а). Мудрость Божія замотана у човеческомъ виду ништа ніе бадава и безъ причине чинила, морала є дакле неку тайну цѣль имати. Дайте да є потражимо!

8. Осимъ други знакова, кои намъ истину цркву познати даю, првый найглавній и найотмѣній, єсть єдинство; то єсть, да се сви вѣрній у єдинству вѣре соглашаваю; као што Апостоль говори: „єдинъ господъ, єдина вѣра, єдино крещеніє.“ б). Дакле црква є зданіє, кое є изъ разны балвана саставлѣно; светый Храмъ Господень, кои є на основанію Апостола и Пророка созданъ, когъ є основный камень Христосъ самъ; тѣло изъ многи членова подъ єдномъ главомъ, сирѣчь Христовомъ. Или шта вышше она є цело и совершенно тѣло Христосъ, когъ удови єсу они, кои су крещени. И тко се отъ овогъ тѣла цепанѣмъ и єретичествомъ рѣставля, уподоблява се труломъ и мртвомъ уду. Тако є потребно єдинство вѣре за темель цркве! Съ овимъ є намѣреніємъ Іисусъ у младости цркве єдногъ изъ собранія Апостола

а) Нѳмил. 58. алиіс 59. pag. 586. Том. 7. б) Ephes. 4, 5.

на ову честь подигао, єдногъ између свію други за основный каменъ положіо, єдномъ ключеве дао, єдногъ пастыра учиніо, да намъ онъ єдинство, кое є онъ у своіой цркви, свомъ тайнственомъ тѣлу хотео имати, предъ очи стави. Онъ є хотео, да сви учителя и Апостоли къ томъ приносе и у томъ се соглашаваю, да цркву утемеляваю и управляю, да они сви само єдно тѣло и єданъ духъ саставляю, као што се Павель изражава. Осимъ овогъ ко обдржанію порядка не обходимо є нужно, да єданъ другомъ предстои, то се не може отрећи, да є и Христосъ, за обдржати и поредакъ у цркви хотео, да єданъ отъ Апостола другима предстои. И овай є быо светый Петръ, или што є онъ найстаріи или првый у званіе Апостолско позванъ быо. Єръ премда є Андрей првый быо, кои є за Господемъ Христомъ пошао, но Петръ є пређе нѣга на Апостолско званіе позванъ, као што Євангелістъ Лука явля а): не бойся; отъ селѣ будеши „Человѣки лова.“ Или; што є онъ Христа веѣма него други любіо, сбогъ чега є онъ друге дѣятелномъ снагомъ и готовостію у отговорима превосходіо. Зато є онъ као што Августинъ б) на многи мѣсти сведочи, цело собраніе Апостола и целу цркву представляо; зато є онъ и прійміо у име свію учителя, и све цркве одговоръ отъ Христа: тако да є онъ, кадъ є Петру

а) Cap. 5. V. 10. б) Serm. 295. in nat. apost. Petr. et Paul. Tom. 5. P. I. col. 833. et in Ioann. Huang tractatum 118. Tom. 3. par. 2. col. 583.

реко: „Теби даемъ ключеве, и паси мое ягашце, паси мое овце,“ а другимъ Апостолима говорію, єръ є Петръ мѣсто свію заступао. Овогъ є мнѣнія мудрый и светый мученикъ и учитель западне цркве Кіпріанъ, кои є у 260-ой години после Господа живію, пређе него што є соборъ Нікейскій држанъ. Нека се у нѣговой кнѣйки потражи, у коіой є онъ о єдинству цркве писао; гди каже а): „На нѣму самомъ, (Петру) зыда онъ свою цркву и предае му свое овце да пасе; и премда є онъ после свогъ воскресенія свимъ Апостолима еднаку власть дао, то є онъ опетъ, да се ово єдинство открьє, єдну столицу установію и опредѣлію почетакъ овогъ єдинства, кое ће се кодъ єдногъ започиняти. Истина и други су Апостоли то были, што є и Петръ быо; истомъ честію и властію одарени, али почетакъ започинѣ отъ єдинице, и горнѣ се мѣсто Петру дае, за показати, да є єдна црква, и єдна столица; сви су пастыри, али єдно стадо, кое ће сви Апостоли єдиногласно неговати.“ И Римляни не могу другоячїє казати, него да є (као што Кіпріанъ говори) Петръ овимъ достоинствомъ само зато почествованъ быо, да се єдинство, кое є Хрістошь у своіой цркви обдржати хотео, открьє. Светый є Апостоль єдинство или цело представляю; дакле што є онъ прїймїю, прїймїю є цело. Но да се ово прво место у чести состояло, то є ясно као сунце. И све похвале Петрове, кое се често и согласно кодъ светы Отаца

а) Pag. 195. ed. Pag. 1726.

налазе, мораю се у овомъ смыслу разумѣти, сирѣчь, да Петръ лице други представля, кое Августинъ често доказуе, да онъ као *првѣй* цело братство заступа, да є онъ совршеный образъ оногъ єдинства, кое членове духовногъ тѣла, когъ є глава Христось, точно држи и свезуе. Мы съ наше стране не укидамо поглавару Апостолскомъ честь, кою му є Христось дао, али є мы не можемо нѣму єдномъ допустити, што є свима вообщє дано; я мыслимъ, надзираніе и управление соборне цркве. Накратко да рекнемъ: мы му допуштамо найвышше достоинство, али не найвишшу власть. Найвишша се власть може изъ три точке посмотрити: или као међу Отцемъ и Синомъ, међу учителѣмъ и ученикомъ, или међу Господиномъ и слугомъ. Али овака власть не треба у содружетву Апостола и учителя да влада: будући да имъ є Христось казао: „вы же не нарицайтеся учителями: єдинъ бо єсть вашъ учитель, Христось: вси же вы братія єсте. И отца не зовите себѣ на земли: Єдинъ бо єсть Отець вашъ иже на небесѣхъ: вѣсте, яко мнящійся владѣти языки, сооделѣвають имъ: и велицый ихъ, обладають ими. Не тако же будетъ во васъ: но иже аще хочетъ во васъ вѣщій быти, да будетъ вамъ слуга,“ и т. д. Ове речи Христове са свимъ монархіческу власть у цркви укидаю, и онъ оѣе, да у нѣой єднакость влада, зато є онъ свима и єднако право дао. Светый Отцы сходно овомъ намѣренію све Апостоле называю пастьирима, Вселенскима Єпископима, посланицыма Господнымъ и основаніемъ вѣре. Сами су намъ Апостоли ово исто свои дѣли засведочили. Прво, самъ

Петръ у свомъ посланію моли предстоятелъ, не называюћи себе верховнымъ предстоятелѣмъ цркве а), да стадо Господа, когъ онъ верховномъ главомъ пастыра именуе, съ благостию пасу: „Не яко обладающе притчу, но образи бывайте стаду б): И явлшуся пастыре началнику, пріймете неувядаемый славы вѣнецъ.“ и т. д. Друго, кадъ се Христосъ на небо вознесао, и кадъ су оставлѣни Апостоли єдногъ на мѣсто издателя Іуде избрати хотѣли, сви су согласни были, да жребіе баце, и опредѣле двойцу Іосифа, по презимену Варсаву и Матѣію, на когъ є жребіе пало. с). Треће, кадъ су седамъ Діакона избрани были, возлагали су сви Апостоли руке на нѣи д). Четврто, распра о обрѣзанію язычника е), кои су се крстили, была є общимъ соизволеніемъ, отъ Апостола кои су у оно време живили, у собору дигнута. „Изволися бо святому Духу и намъ.“ Ово су собствене нѣіове речи на Антіохіане, кои су се найвыше о овой точки препирали. Како бы они све ово общественно могли чинити, да є самъ Петръ надъ Вселенскомъ црквомъ корманъ држао? Сви су скупа држали. Зато су они по свимъ мѣстима и земляма Єпіскопе поставляли, кои су себи вовѣреномъ стаду предстояли, и првый є у свакой Провінціи, а не Римскій Єпіскопъ быо за главу признаванъ. Ово є тридесето правило самы Апостола f). „Єпі-

---

а) Cap. V. v. I. б) Ver. 3. в) Act. I. v. 15. д) Act. 6. v. 1—7. е) Act. 15, 1—32. ф) In coll. concil. Hard. Tom. I. col. 17.

скопи отъ свію Нація мораю знати, тко є ньіова глава и нѣга за такову признавати, и безъ нѣговогъ знаня ништа нечинити. Свакій нека само то чини, што у нѣгово званіе спада и што є у нѣговой діецези. Но и онъ не треба ништа безъ общегъ соизволенія да чини; на овай же се начинъ єдинство обдржавати и Богъ же се Господемъ у светомъ Духу хвалити. Изъ овогъ се види, да є у време Апостола, и после ньи црковно правленіе слѣдуюће было. Єпископи сваке провінціе држали су Архієпископа за главу оне провінціе. Они ни су ништа чинили безъ соизволенія Архієпископа, а овай опетъ ніе безъ ньіовогъ. Кома дакле у очи не пада, да овай начинъ правленія ніе монархіческій, него є аристократическій быо? Овако се согласіе у найманѣмъ обстаті могло, кадъ єданъ Єпископъ противъ светогъ євангелія, противъ правила, противъ стары обычая црковны свою главу вышше други оће да дигне и Господиномъ и княземъ свію да буде? Ово оће Папа Римскій и башъ є зато онъ цркви толико шкодіо. Онъ є на многи мѣсти намѣреніе свое у дѣло привео. Мы у овомъ садашнѣмъ нашемъ положенію ништа друго не можемо казати, него оно што є славный Монархъ Бернадъ Римскій црковный учитель и ученый и светый Богословъ западне цркве, кои є године хиляду сто четрнаесте живіо, Папы Євгенію у своіой ревности писао а), „Нека буде, вели онъ,

---

а) In tractatu de consider. Lib. 2. cap. 6. col. 425. vol. I. Paris. 1719.

да ты ово себи изъ други источника а не изъ апостолски права присвоявашъ, єръ онъ (Петръ) ніе ти могао дати, што самъ ніе имао, но онъ ти є оно дао што є имао, старанѣ надъ црквомъ, као што самъ већ казао. Єли ти власть дао? Слушай га самъ; не владаюћи надъ священствомъ“ и т. д., и да ты не помыслишъ, да є онъ ово изъ смиренія а не изъ истине реко; самъ Господъ говори: яко князи языкъ господствуютъ ими, и велицый обладають ими. Не тако же будетъ во васъ.“ Мат. 20, 25. Явно є да є отъ Апостола свака власть отузета была. „Иди дакле усуди се апостолско верховно достоинство и господство къ себи привући; пакъ ћешъ отъ обои отвраћенъ бити, и ако оћешъ обое да имашъ, обое ћешъ изгубити. Но у наша се времена Папа тако високо понео, да онъ представленія овогъ учителя заиста ніе послушао. Но будући да онъ на високомъ престолу сѣди, оћели онъ кога другогъ послушати него оне, кои му ласкаю, кои му предъ ноге падаю и за подножіе му служе подобно земномъ Богу кланяюћи му се.

9. Но за доћи ближе нашемъ намѣренію, ніе нужно испитивати, шта є Петръ између други Апостола быо. Мы ћемо признати, да є онъ тако великии, и іоштъ већи быо, него што Римляни оћею: каква права оће Папа изъ тогъ да извуче? Петръ є быо намѣстникъ Христовъ, и сва є власть, кою є Христосъ у време свотъ пребываня на земљи надъ Апостолима имао была Петру, кадъ се Христосъ на небо вознесао предана. Шта изъ тогъ слѣдує? Єда

то, да и Папа, као наслѣдникъ Петровъ исту власть надъ другима Єпископима има? Заиста не. єрѣ, свакій є Апостоль силомъ свогъ званія быо Єпископъ; и не само у єдномъ граду или предѣлу, него по свимъ мѣстима, као што смо горе показали. Зато є и Христосъ ныи послао у савъ светъ, и ни єдномъ не опредѣлю особито мѣсто. Зато и Петръ не управъ опредѣлений Єпископъ Римскій, него се у пространомъ смыслу може тако назвати; єрѣ є онъ самъ ову цркву основао, и свою є крвь овде за Христа пролю. Наслѣдникъ свакогъ Апостола особито, єсть управъ Єпископъ цркве, коя є подъ нѣгово правленіе дошла. Єрѣ є ова разлика између Апостола и Єпископа; они су были Єпископи све обще, а ови су особене цркве, или предѣла, быо онъ великій или малый. Зато мы мыслимо, кадъ кажемо, да є овай или онай после Апостола слѣдовао, да є на нѣга старанѣ какве особите части цркве, кою су Апостоли у содружеству управляли, пренешена; а не да є єданъ, само Єпископъ после єдногъ Апостола послѣдовао, єрѣ ни єданъ изъ међу ныи, не быо Єпископъ отъ єдне само части Цркве. Како ће дакле Папа Римскій доказати, да є после светогъ Петра слѣдовао и да є онъ међу Єпископима то, што є Петръ надъ Апостолима быо? Или валяда є зато быо, што є онъ ову цркву подигао. А зарѣ сами бранители Римскогъ Папежа не говоре, да є онъ и цркве Александрійске и Антіохійске подигао? Были дакле по овомъ требало, да Марко и Єфодій, кои су у овима после Петра слѣдовали башѣ те исте претензіе, кое Римскій Єпископъ себи присвоява, за

себе чинили? Къ тому є и то, да є по свидѣтельству светогъ Иринеа а) Петръ помоћу светогъ Павла цркву у Риму подигао. „Свети Апостоли (онъ вели) предали су Лину Єпископско надзираніе надъ црквомъ, кою су они подигли. Откудъ слѣдуе, да є Римскій Єпископъ наслѣдникъ Линовъ, кои є самъ Єпископъ у Риму быо, и кои се отъ Евсевіа првымъ Єпископомъ Римскимъ называ в). „После мученическе смрти светогъ Петра и Павла, буде Линъ за правоъ Єпископа Римске цркве жребіемъ избранъ.“ Премда бы се могло казати, да є онъ после Петра слѣдовао, ово се не може у правоъ смыслу него у пространомъ узети. Єпифаній истина да Петра называ Римскимъ Єпископомъ; али и Павла. Онъ вели с), „Петръ и Павле были су првы Апостоли и Єпископи Римски, после ныи Линъ.“ Али по овомъ общемъ смыслу не могу Єпископи Римски ни съ каквымъ правоъ на иста преумущества, коя є ова глава Апостола по мнѣнію западны имала, требованія чинити: єръ бы онда и Єпископи Антіохійски смели ныи зактевати. Дакле или су сви Апостоли еднаку власть имали, као што смо мы горе доказали, и сбогъ чега се они наслѣдницы Христови называю Хиларіи d) и Златоустъ e) ясно ій тако назива у толкованію оны речій: Мы отправлямо наше посланичество у име Христово,

---

а) Lib. 3. cap. 3. pag. 202. Oxoniae 1702. б) Eccles. Hist. lib. 3. cap. 2. pag. 71. Mogunt. 1672. в) Lib. I. Tom. 2. haeresi. 27. Operum Tom. I. pag. 107. Colon. 1682. д) Operum Tom. I. cap. 10. col. 711. Veron. 1730. е) Hom. 11. pag. 516. et 517. Tom. 10.

дакле Римскій Єпископъ ніе вышій отъ други. Или, башъ да є Петръ заиста сва преимущества чести и власти, коя му западни присвояваю имао, то опетъ она на Папу не спадаю.

10. Да є Римска црква и нѣнъ Єпископъ свагда отъ почетка у великомъ уваженію быо, то є истина, и не може се отрећи. Ово се види како изъ речій светы отаца, тако исто и изъ стары обычая цркве. И цареви а и собори съ великимъ похвалама говоре о ньима. Мы ћемо потражити како се ово догодило.

11. Нити є Христосъ когъ изъ међу Апостола, нити су Апостоли єданъ другогъ за Архієпископа, Патріарха или подобно овомъ ма у комъ мѣсту света поставили. Ова су имена топрвь послѣдуюћи времена у цркви постала. Христосъ нашъ Господъ, учи-нію є Апостоле свеобщимъ Єпископима, и послао є нѣи безъ ограничія у цео свѣтъ. Апостоли су се разсули по заповѣсти свогъ божественогъ учителя по свомъ свету, придруже себи другове, међу коима су Павель, Варнава, Крескентъ и Тимотей были, и сваки є за себе поставляо Єпископе и священнике у свимъ земляма и градовима. Премда су неки на єдномъ мѣсту пребивали, или што є пужда изискивала, или што су већ остарили были, као што є Іоаннъ до дубоке старости у Єфесу заостао и ондашњимъ црквама Азійскимъ предстояо; или што су сами себе мѣсто избирали, гди су за Господа умрети хотели, као што су Павель и Петръ за себе Римъ изабрали: то опетъ ни света црква ни исторія

цвковна доказати не може, да є кои отъ Апостола или нѣовы другова у црквама, кое су они подигли, Архієпіскопа или Патріарха съ особитымъ правама чести и власти поставіо. Ова су достоинства и преимущества изъ праведны причина, кое ћемо садъ чути уведена. Свакомъ є познато, да є Римско царство у разне предѣле и провінціе подѣлено было, и да су у некима изъ међу овы знатніи градови лежали, камо су многи изъ маньи мѣста сбогъ спорны стварій ишли. Сбогъ тога су и Хрістіани тамо ишли, или ако су се дѣла црковна разсуждавала и рѣшавала, єрь є ово међу првымъ Хрістіанима обычно было, кадъ су Апостоли, кои су све собственомъ своіомъ властію рѣшавали, помрли были; кадъ є Єпіскопъ овогъ славногъ града са Єпіскопи изъ оближны мѣста оногъ предѣла совѣтъ држао и црковна дѣла расправляо. На овай є начинъ истый градъ быо у духовныма и у светскима главнымъ градомъ и Єпіскопи истогъ или су Архієпіскопима, Митрополітима, Єксарсима, а после и Патріарсима названи. У той мѣри, кадъ є главный градъ у чести декретомъ царскимъ или соборнымъ растіо, растила є и честь и достоинство Єпіскопа, као и Митрополіта, нѣова су преимущества растла съ преимуществама градскимъ, у комъ є онъ свою столицу имао. Ніе нужно примѣре о овомъ изъ Исторіе наводити, кои онымъ, кои ову знаю, не могу быти не познати. Отудъ є овай обычай почетакъ узео, и соборнымъ є Канонима одобренъ.

12. Између градова Римскогъ царства три су была найславнія. Римъ, Резиденція Цара на западу,

Антиохія, на востоку, Александрія на югу, и овде налазеће се цркве быле су у већемъ уваженію, него у другимъ градовима. Найпоследє и Цариградъ дође до овогъ достоинства, кадъ се тамо дворъ царскій станію. Но и Іерусалимъ истина не сбогъ свое величине и уваженія, него сбогъ светости мѣста, єрѣ є овде Спаситель умро и саранѣнъ быо, овде є прва црква вѣрны постала и євангеліе найпређе проповѣдано, буде овомъ почестію украшенъ. Све се ово видити може изъ стары обычая цркве и изъ правила Апостолски. Ово су речи Канона, кое смо мы горе навели: „Єпископи свакогъ народа треба да знаю, тко є нѣова глава, и нѣга за такова да држе.“ Изъ овогъ мы заключавамо, као што смо већь казали, да Апостоли никаквогъ Архієпископа, Патріарха или Главноєпископа ни су произвели. Єрѣ да су они каквогъ извѣстногъ Єпископа єдне націе, на примѣръ оногъ у Риму, Антиохіи, или Александріи овимъ преимуществомъ, и овомъ честію одарили, то бы они заиста и у правилама изразили, и овако говорили: „Єпископи свакогъ народа треба да знаю, да є Римскій, Антиохійскій и Алекландрійскій Єпископъ глава, и да га за такову држе.“ Но о овомъ ништа не споменуше, него само рекоше: „првый између нѣи: а за првогъ између нѣи, онай є Єпископъ быо држанъ, кои є у каквомъ отмѣномъ и главномъ граду оне провинціе столицу имао.“ О овомъ су Апостоли начинили законъ, да други Єпископи оне провинціе нѣга за свою главу држе. Ово се іоштъ яснѣ види изъ канона собора првогъ у Нікеи, когъ су обе

речи а). „Старый обычай у Єгипту, Лівіи и Пента-
полу непремѣненъ нека остане, да є Єпіскопъ Алек-
сандрійскій нѣова верховна глава, єрь се то исто
и у Риму уважава. И преимущества Антіохійска и
други провінція нека при своимъ црквама остану.
Изъ овогъ се види, како є соборъ власть, кою су
цркве Антіохійска и Александрійска имале, по-
тврждавао. Но питаће се одкуда су оне ову власть
добиле? Изъ старогъ обычая. Єрь є изъ почетка
овай обычай быо, што су ово славни градови были.
И зато є соборъ заключіо, да се старый овай обы-
чай при црквама Антіохійской и Александрійской
задржи, као што се тай обычай и у цркви Римской
храніо, коя є свію нѣой припадаюћи црквій глава
была, єрь є градъ Римъ, Царица градова, све ува-
женіемъ превосходіо. Истый є овай соборъ и Єпі-
скопа Єлійскогъ исте чести удостоіо б). Четвр-
тый соборъ Калхійдонскій дао му є осимъ ове
чести и власть, да онъ после оны чѣтыри првы цр-
квій слѣдує. После тогъ заключіо є Вселенскій со-
бор с), да Єпіскопъ Константинопольскій прво по-
честно мѣсто после Римскогъ има, єрь є овай градъ
новый Римъ быо. Канонъ є овогъ собора у четвр-
томъ Вселенскомъ собору овымъ речма потврѣенъ д).
„По канонима светы отаца, и одобреніемъ канона

а) Collec. Conc. Hard. Tom. I. col. 326. б) Ibidem
Can. 7. col. eadem. с) Can. 3. Coll. conc. Hard. Tom. 1.
col. 812. д) Chalced. nempe 28. Can. in actione 15. in coll.
Conc. Hard. Tom. 2. col. 611. confer. col. 625. 628. 641.
644.

отъ сто педесетъ Богомъ возлюблены Єпископа, кои су намъ пређе прочитани, заключавамо и потврђуемо преимущества свете цркве Константинопольске, новогъ града Рима. Єрѣ праведно даю отцы старомъ граду Риму, єрѣ є онъ престолный градъ быо, преимущества. А сто педесетъ, Богомъ возлюблены Єпископа дали су истымъ побужденіемъ подобна преимущества светой столицы новогъ града Рима; и притомъ су праведно и разумно мыслили, да дворскій градъ, у комъ се совѣтъ држи, кои као владаюћій градъ у светскомъ велика преимущества ужива, да онъ и у духовномъ исто тако возвышенъ и почествованъ буде, єрѣ є онъ првый градъ после овогъ.“ Вы видите изъ овогъ канона, да су отцы старый градъ Римъ овымъ преимуществами почествовали, пакъ и зашто су то чинили, єрѣ є престолный градъ цара быо. Исти су отцы подобне чести и Цариградъ удостоили, кадъ є онъ престоль царскій и совѣта постао. Тако да є столица двора столицу Патріарху у Цариграду опредѣлива, кои првый санъ после Римскогъ, али предъ Александрійскимъ, Антиохійскимъ и Іерусалимскимъ држи, као што є после овогъ соборъ Трулскій опредѣлю а). Овде не могу речи цара Іустиніана у нѣговымъ новелама мимоићи: онъ каже б): „Мы желимо да се по опредѣленію светогъ собора святейшій Єпископъ

а) In coll. Conc. Hard. Tom. 3. col. 1676. б) 131. pag. 197. in Novell. Const. Iust. graece et latine Norimb. 1531. Latine est pag. 224.

старогъ Града Рима за првогъ Священника држи, а да блаженѣйшій Архієпископъ Константинопольскій, новогъ града Рима другій санъ светой столицы старогъ града Рима добіе, и да се свимъ другимъ предпостави.“ Отудъ су верховно мѣсто чести а не власти надъ другимъ Єпископима Папы отцы дали. Єрь є Римъ глава и владѣтельница свою други градова быо; изъ истогъ є узрока иста честь Єпископима Антиохійскомъ, Александрійскомъ, и Іерусалимскомъ а после и Цариградскомъ отъ отаца дана. Єпископъ Ахридскій добіо е ову честь отъ цара Іустиніана а). По овомъ су примѣру силніи цари Російскій Єпископа престолногъ града Москве Патріархомъ, по начину Вселенскогъ Патріарха поставили б).

13. Мы ѣмо садъ на другій догматъ папски приверженика преѣи, кои вели: „да є Папа надъ соборомъ и канонима неложный верховный судіа у духовномъ, кои неможе у стварма вѣре погрѣшити.“ Овай догматъ тече изъ преѣашнѣгъ. Єрь кадъ є Папа Монархъ и самодержаць цркве, и сву власть у духовномъ отъ Хріста, као нѣговъ Намѣстникъ добіо, сви други Єпископи свою власть отъ нѣга добіаю, слѣдуе, да є онъ надъ синодомъ, кои соборномъ црквомъ управля, возвышенъ, и потомъ нѣнъ вла-

---

а) Chrysanth. Patriar. Ierosol. pag. 81. Tergobysti. ann. 1715. б) Idem pag. 73. ad 80. In Catalog. Manuscript codice Biblioth. regii Taurens. Athenaei p. I. pag. 483. sqq. Taurini 1749. 2. Tomis.

дѣтель и глава, слѣдовательно мора непогрѣшанъ быти. Ерѣ кадъ є онъ првый учитель и посвећены, отъ когъ црква догмате вѣре слушати, и кои се за хранителя истине држати мора: то є не обходимо нужно, да онъ преимущество непогрѣшности притяжава. Ерѣ, кадъ бы учитель лажа быо, или кадъ бы правило вѣре лажно было, отъ кудъ бы соборна црква науке безсумнѣне и небориме истине донела? Но мы смо чули, да Христось нїе никакву верховну власть међу Апостолима хотео трпити; мы смо видили, да начинъ црковногъ правленїя нїе Монархическїй, него да є Аристократическїй, да є власть везати дрешити и пасти, вообще цело правленїе свой цркви у име Апостола дано. Одкуда ћемо дакле оно произволно, монархическо владарство, кое Римскїй Єпископъ себи присвоява, довести? „Не єдномъ самомъ, речма светогъ Августїна говорећи,“ него є єдинству (то єсть целому) дао Христось ову власть. Дакле цела соборна црква, коя се у єдинству вѣре соглашава, єсть, коя непосредствену власть у духовнымъ стварма има, кое силу и почетакъ она у себи заключава, на строенїе пристои старешинама црковнымъ, кои су члени овогъ тайнственогъ тѣла. Ови су членови манѣ или выше узвышени, и мы бы Папы нѣговъ санъ радо допустили, кадъ бы онъ онымъ задоволянъ быо, когъ су му отцы опредѣлили, и кадъ не бы онъ свое границе изъ властолюбїя прелазїо, ерѣ онъ оће да има власть, као Господаръ надъ своимъ слугомъ а не верховно мѣсто међу своимъ браћомъ.

14. Кадъ цело мѣсто соборне цркве, коя є отъ свое главе Исуса Хріста постала и управля се, сву власть у духовномъ у себи држи, и кадъ по закону собраный соборъ цркву представля: то мы потврђуемо, да є Вселенскій соборъ надъ свима и надъ самымъ Папомъ узвышенъ, и да су сви са Папомъ обвезани, таковомъ собранію повиновати се и себе нѣговымъ канонима подвергнути. Откудъ се може извести, да сѣнодъ има власть све рађаюће се єреси проклети, нѣове приверженике анатемомъ казнити, догмате вѣры отсуђивати; єрѣ онъ као намѣстникъ главе Хріста не може погрѣшити. Обое ћемо доказати речма Хрістовимъ, кои своимъ апостолима овако говори а): „Аще же согрѣшитъ къ тебѣ братъ твой, иди обличи єго между тобою и тѣмъ єдинѣмъ, аще тебе послушаетъ, приобрѣлъ єси брата твоего. Аще ли тебе не послушаетъ, поими съ тобою паки єдинаго или два; да при устѣхъ двою, или трієхъ свидѣтелей станеть всякъ глаголь: Аще же непослушаетъ ихъ, повѣждъ церкви,“ сирѣчь многимъ, собору, не єдномъ, него єдинству треба да каже. „Аще и церковь преслушаетъ, буди тебѣ якоже язычникъ и мытаръ,“ то єсть: онъ треба да се отъ цркве отлучи, као издатель цркве. На то Хрітосъ додає: „Єлика аще свяжете на земљи, будутъ связаны на небеси; и єлика аще разрѣшите на земљи, будутъ разрѣшена на небесѣхъ.“ И после тогъ одма додає: „яко аще два отъ васъ совѣшаєта на

а) Matth. 18, 15. 21.

земли, о всякой вещи, еже аще просита, будетъ има отъ Отца моего иже на небесѣхъ. Идѣже бо еста два, или тріе, собрани во имя мое, ту есмь посреде ихъ.“ Изъ овогъ се види, да божественно слово, кое лагати не може, да е онде, гди су двоица или троица у име нѣгово, то естъ: у собору скуплѣни. Рѣшенія дакле собора есу изреченіе Христа и духа истине, коимъ се сви повиновати и подчинити мораю: слѣдователно и Римскій Папа ако оће да буде засоединѣнъ а не отцеплѣнъ удъ, не за ячычника и мытара држанъ.

15. И слѣдуюће умозаклученіе доказуе, да е црква а не еданъ самъ ову нарочиту власть добио, и ню іоштъ притяжава. Еръ да е самъ Петръ ову добио, то бы слѣдовала ова неприличность, да прочи Апостоли ню ни су добили: еръ што еданъ самъ добіе, то не могу нѣи выше имати. Іоштъ бы већа нескладность морала слѣдовати, сирѣчь, да ово преимущество, после смрти Петрове, комъ е единствено дано, нѣе се дуже у цркви задржало. Слѣдователно сви су Апостоли ову власть добили, а не нарочно и само лично, него вообще; еръ бы се она смертію нѣіовомъ упразднила. Іоштъ можемо казати, да су они ову власть своимъ преемницама предали. Еръ не преминувшій Єпископъ, него црква бира нѣму наслѣдника. И Папа неопредѣлява, тко ће му после смрти послѣдовати, него Колегіумъ Кардинала, кои цркву представля. Како су дакле Апостоли ову власть добили? не као единствена лица, не Петръ не Андрей, не Філіппъ, него вообще као управи-

тели и предсложатели цркве, кое ће рећи, да є црква у свомъ лицу ову власть добила, и сва є была онда и іоштъ єсть и остаје до края свѣта. Кадъ дакле црква не може изумрети, то не може ни ова власть престати. Єданъ єдиный Єпископъ може умрети, али Єпископска власть остає; и црква ню наслѣднику, когъ она избере, предає. Зато црква у цѣлости сматрана єсть, коя власть у духовнымъ стварма има, а не особеный Єпископъ, дакле ни Папа. Просвѣщеніи у Римской цркви совершено се съ овимъ мнѣніемъ соглашаваю.

16. Кадъ є дакле католическа црква ова два преимущества сирѣчь ключеве власти у духовнымъ стварма, и не погрѣшность отъ Хрїста прїимила, то є она іоштъ отъ почетка свою найвышу судилицу область у духовнымъ дѣлма заиста и држала. Кадъ є Римскій Єпископъ вышій отъ собора и верховный судіа у духовнымъ стварма, кои не може погрѣшити, на што су собори, кадъ су єреси и немири у цркву постали, нуждни были? На што су се толики Єпископи, предстоятели и учени люди, изъ свію и найудалѣнїи предѣла и съ тако великимъ опасностма и трудомъ морали скупляти? На што толики трошкови? На што толика истраживаня и распре? Требао се само Єпископъ Римскій пытати пакъ бы се ово Оракулско изреченіе, кое бы онъ са свогъ златногъ троножца дао, отъ свію Хрїстіана прїимило и вѣровало. Но мы видимо, да се овомъ са свимъ противно догађало: єрь у свакомъ поле важніемъ дѣлу, а особито, ако се оно догмата вѣре

тицало, бивали су како помѣстни, тако исто и Вселенски собори држани, кои су мановеніемъ светогъ Духа ствари расправляли: шта выше мы знамо, да су се Вселенски собори, на примѣръ другій а) и петый б) Константинополскій, безъ Папе или нѣгови кои посланика држали, кое доказуе, да соборъ, кои сву цркву представя, и безъ Папе власть има, свако духовно дѣло мановеніемъ светогъ Духа рѣшити и за истинно прогласити. Тко се дакле таковымъ канонима не повинуе тай се светомъ Духу противи. На овай су начинъ іоштъ отъ почетка свети отцы управляли црквомъ помоћу правовѣрны Царева, кои су соборе скупляли, а особито у оно време, кадъ се найвыше съ єресима борила, кое є све по примѣру Апостола бывало, кои су такође, као што у дѣлманіювымъ читамо, у соборима све расправляли: „Изволися говоре они: „Духу святомъ и намъ“ с).

17. Овде се не иште великій трудъ и размышленіе, само нека се Исторія црковна чита, пакъ ћемо на хиляду примѣра наићи, да су Римски Єпископи погрѣшили, и отъ собора осуђени. И самъ є Петръ отъ Павла опоменуть д): „Єрѣ онъ вели, онъ ніе имао право што є съ язычницима заєдно єо, но кадъ су Іудеи дошли у Іерусалимъ уклоніо се отъ нѣи, боећи се оны, кои су были изъ обрѣзанія. Овымъ примѣромъ Петровимъ многи су заблудили и

а) 381. б) 583. в) Actor 15, 28. д) Epist. ad Gal. 2, 2. seqq.

съ пута истине евангелске у погрѣшку пали. Изъ овогъ су Іудеи и нови идолопоклоницы међу христіанима прилику доби́ли вѣровати, да е јошть потребно законъ Моисеовъ хранити. Папа Либерій подписао е противъ Атанасіа ученіе Аріана. Вігілій е на петомъ собору осуђенъ и сметнутъ. Хоноріи е на шестомъ као Монотелитъ Анатемомъ обложенъ. Ние потребно да друге наводимъ, еръ мое намѣреніе ние о томъ особиту дісертацію писати, неки су Римски учители ово на себе пріймили, између други у наша е времена отаць Маинбургъ Іезуита, кои е кнѣигу подъ овимъ именовъ писао: Историческо сочиненіе о началу и преимушествама Римске цркве и нѣны Епископа а). Подобну е кнѣигу и Лудвикъ Иліа Дыпенъ б) Докторъ Богословіе у університету Парійскомъ подъ титломъ: *de antiqua ecclesiae disciplina dissertationes ecclesiasticae*, написао. У овимъ е кнѣигама дѣлима доказано, да Папа собору подлежи, да онъ погрѣшити и у погрѣшна ученія пасти може. Ово признаю црква и Академіе Француске. у пређашня се времена ние о томъ сумняло; најсветіи и најученіи Епископи Римски, кои су преимушества свое цркве најревностніе защищавали, признаю, да старіе каноне светы собора са страхопочитаніемъ и послушно држати мораю. Еръ су они заповѣди и увѣщанія светогъ Духа, кои у свему свагда у цркви присутствуе. „Изволися светомъ Духу и намъ,“

а) Parisiis 1688. duodenis. б) Colon. Agripp. Anno 1691. octonis.

Апостоли говоре. Зато є Лвъ Великій, Римскій Папа на Анастасіа Солунскогъ овако писао а): „канони светы отаца, кои отъ Духа Божія долазе, и кои су страхопочитаніемъ целогъ света освећени.“ Овако исто говори. Римскій Папа Григорій у некомъ писму на Іоанна постника названогъ и Патріарха Константинопольскогъ б). „Будући да се собори са общимъ соизволеніемъ држе, то онай, кои се усуђуе оно дрешити, што су они везали, или оно везати, што су они раздрешили, не упропастѹе нѹи, него самъ себе.“ То значи, да су канони таковы собора, изреченія светогъ Духа, и као што су Петръ, Іаковъ Іоаниъ и други Апостоли светомъ Духу подчинѹни были, тако су исто Єпископи нѹиови наслѹдници нѹму подчинѹни. И ово су канони целе цркве, коима се свака црква, и особито свакій градъ повиновати мора. Ово и светый Августинъ означава, говорећи: „да се цело частима праведно свагда предпоставля;“ а Іеронимъ пише с) „всеобща власть єсть већа него власть єдногъ града.“ Како годъ што савъ светъ єданъ градъ поедино далеко превосходи, тако є и цела црква надъ Римскомъ далеко узвышена и почитаема. Све є што смо мы досадъ говорили остро-

---

а) Epistol. 12. cap. 2. pag. colum. 2. Lygd. 1700. in Romana anni 1591. sub num. 88. in vulg. 84. Confer ejus epistolam ad eundem 4. cap. 3. pag. 212. columna I. ubi haec legas, divinae legis sanctio veneranda, et canonum specialius decreta servantur. б) Lib. 1. indul. 9. epist. 25. Tom. 2. colum. 515. Paris. 1706. в) Hier gehet die Stelle ab.

умный Тертуліанъ у кратко изясніо а): „Хрістосъ є изабрао себи дванаестъ мужева, кое є онъ за учительъ языческе опредѣлю. Ови кадъ су по пропису светогъ Духа Матѳіа на мѣсто Іудино жребіемъ избрали, разыђу се по свету, предаваюћи язычницима исто ученіе. После овогъ основали су по градови цркве, изъ кои су све остале цркве жиле свое вѣре и сѣмена ученія извлачили; зато се оне цркве, кое су отъ Апостола подигнуте за воспитателне цркве други, кое су равнымъ начиномъ Апостолске. Слѣдователно прве су и последнѣ цркве све Апостолске, ако све єдно єдинство доказую.“ Мало ниже говори б): Што су Апостоли проповѣдали, сырѣчь, што є нѣма Хрістосъ открио, и што ѣу я овде показати, не сме се другојачіе доказывати, него црквама, кое су они основали, коима су они найпре живымъ словомъ а после писмама обявљивали. Кадъ є тако, то се свако ученіе, кое се съ овымъ апостолскимъ матерскимъ црквама согласуе, за истино држати мора.“ А на другомъ мѣсту опетъ: „Желишь ли ты любопытству твою у призрѣнію твогъ спасенія задоста учинити, иди по апостолскимъ црквама, гди се и садъ столице апостолске држе, гди се гласъ нѣовъ іоштъ чуе, гди се нѣове речи читаю, и гди се лица нѣова цредставляю. Єли ти Ахаіа найближе, єто ти Корінтъ; ако ни си отъ Македоніе удалѣнъ, єто ти Філіппій у Тессалии; ако

а) Том. 2. сар. 20. pag. 45. Paris. 1630. б) Сарит 36. pag. 78.

можешъ у Азію пћи, то ћешъ Єфесъ наћи; ако си близу Таліанске, ето ти Римъ, откудъ и мы нашъ аукторітетъ имамо.“ Ово є єданъ отъ найстаріи учителя, кои є двеста двадесете године после Хріста живіо. Изъ овогъ се свидѣтельства асно види, да су сви Апостоли скупа равно право уживали, да се све цркве, кое су отъ нѣи подигнуте у средоточію єдинства само за єдну држати мораю; зато се и све друге цркве, кое се съ овимъ соглашаваю, за праве апостолске цркве држе, а не да се сама Римска, као єдина апостолска сматрала; да нїе само Римска, него є и свака црква, кою су Апостоли основали, Мати други црквій, найпосле да свакій, кои спасеніе свое утврдити жели, не Римску цркву саму као божественый оракулъ, него и сваку другу восточну цркву посѣщавати може: Ахаяцъ Корінтску; Македонянъ Філіппійску; Азіанацъ Ефеску, како годъ и Италіанъ Римску. Изъ пређашнѣгъ се и ово види, да духовна власть, и преимущество непогрѣшности не припада само єдномъ, слѣдователно форма правленія црковногъ нїе монархіческа него є арістократическа. Овогъ су мнѣнія были найстаріе Папе и учителяи западне цркве. Отъ прилике у години 1400. започне се истраживати, дали є сїнодъ већи отъ Папе или Папа отъ сїнода? Поводъ є овомъ дало оно велико разцѣпленіе, кое є у Римской цркви по-стало, кадъ су три Папе, сирѣчь Венедіктъ тринай-стый, Григорій дванайстый и Александръ петый у єдно исто време избрани были. Да бы се ватра овогъ разцѣпленія уталожила соборъ се у Пісу са-

зове а), на кои су сви кралѣви и князеви западни дошли. И кадъ є сентенція противъ Венедікта и Григоріа изречена, онда су рекли нѣгови бранители, да соборъ Римскогъ Папу не може осудити. Сви Кардинали, Єпископи и Богослови, кои є множество ту было ополчили су се противъ ове новости. И тако є соборъ непорицаюћи сентенцію два Папе Венедікта и Григоріа сметнуо, а трећегъ Александра на нѣово мѣсто избрао, когъ є сва западна црква за таковогъ признала. И заключено буде, да є соборъ судище, противъ когъ нитко не сме апеллірати, и комъ су сви Єпископи, да и самъ Папа подчинѣни. Другій є соборъ у Констанціи б), трећи у Васілеи с) држанъ, и свагда є заключено было, да є Папа собору подчинѣнъ и погрѣшити може, као и другій смртный. Декрети су овы собора отъ три Папе Александра петогъ, Мартіна петогъ и Євгеніа четвртогъ потврѣени. И сви други Римске цркве, кои за истиномъ иду, и кои су у Богословіи искусни, немисле другоячіе. Само они, кои су предразсужденіемъ обузети, и кои су ласкательи Папски єсу противногъ мнѣнія.

18. Ніе нужно многе речи просипати за доказати неправду трећегъ догмата, сирѣчь да є Папа не само надъ свима священницима, него и надъ кралѣвима у светскимъ стварма поставлѣнъ. У преѣашня се времена ніе чуло, да се о овакой власти го-

---

а) Anno 1409. б) 1414, с) 1431.

вори. Нема ужасніегъ чудовища у природы, као редко появленіе Епископа, кои у исто време и царъ были жели, кои у одной руцы крсть, а у другой мачъ носи. Христосъ ніе цркви никакву другу власть дао, него само у духовнымъ стварма, а сваку є светску отъ ньи отузео: „Царство мое нѣсть отъ мира сего а) яко князи языкъ господствуютъ ими. Не тако же будетъ въ васъ б). Петре вонзи ножъ въ ножницу“ с). Шта выше Христосъ є хотео да предстоятельи црковни, што се светски стварій тиче, буду царевима светскимъ подчинѣни. „Воздадите вели онъ, кесареви кесарева: а божія Богови д). Ово є онъ своимъ примѣромъ потврдіо, кадъ є стартиръ (Римскій новаць), кои є онъ чудеснымъ начиномъ у мору нашао за себе и за Петра дао; кадъ є отъ нѣга искао данакъ, кои се у одномъ Дидрахму состояо е). Павель є слѣдовао своимъ учителю, єръ онъ Римлянима пише f). „Всяка душа властемъ подлежащимъ да повинуется,“ и узрокъ додає: „Нѣсть бо власть аще не отъ Бога: сушыя же власти, отъ Бога учинѣни суть.“ Богъ є, кои є предстоятельъ у своіой цркви надъ духовнымъ стварма поставіо, хотѣо, да цареви, ма да су какви, надъ светскимъ владаю. И будући да є власть царска отъ Бога, зато Апостольъ говори: „Тѣмже противляйся власти, божію повелѣнію противляется: противляющійся же себѣ грѣхъ приємлютъ.“ И ако глава свя-

---

а) I an. 18, 36. Math. 20, 25. с) Ioann. 18, 2. d) Math. 22, 21. e) Math. 17, 15. seqq. f) Cap. 13. 1—2.

щенническа, коя верховну власть у духовнымъ има, за зло приима, што она владѣтельима светскимъ подчинѣна быти мора, то нека послуша златногъ проповѣдника; како онъ ове речи: „Всяка душа властемъ да повинустсв — толкуе а): „кадъ є Апостоль овай законъ дао, кадъ су князеви іоштъ азычницы были, тымъ выше га садъ треба хранити, єрѣ су хрістіани. Ако ми рекнешъ, да є теби знатніе вовѣрено, то знай, да іоштъ ніе твое време, єрѣ си ты овде странаць и пришелаць. Доѣиѣи време, кадъ ѣшъ се найзнаменитіимъ показати. Садъ є твой животъ сакривенъ са Хрістомъ у Богу, онда ѣете се и вы съ нымъ у славы появити. Не мой дакле тражити у овомъ преходеѣемъ животу награду, и кадъ са страхопочитаѣемъ предъ кралѣмъ стояти морашъ, не држи то за недостойно твогъ уваженія.“ Ово є Духъ Исуса Хріста, кои су свети учителяи црковни дубоко у своіой души укоренѣна носили. Да сравнимо науку Хрістову, Павлову и Златоуста съ дѣли Римскогъ Папе, и управъ ѣе се противно кодъ нѣга наѣи.

19. Шта є хотео Спаситель показати, кадъ га є народъ хотео царемъ учинити, а онъ є у пустыню отишао б). Шта є, кадъ се ніе у посредственичество она два брата, кои су о наслѣдію распру имали и отъ нѣга посредничество искали, упусти хотео с)? Заиста ништа друго, него да се

а) Rom. 23. in Epist. ad Rom. cap. 13. pag. 689. Tom. 9. б) Іван. 6. 15. в) Luc. 12, 13. seqq.

духовна власть надъ светскомъ не распростире; ништа друго, него да царство нѣгово отъ света нѣе. Но хранители и ласкатели Римскогъ престола неће моћи доказати (я љу съ речма гореназначеногъ ревностногъ и ученогъ Бернарда, кои є на Папу Євгеніа писао, говорити) „они неће моћи доказати, као што я мыслимъ, да никакавъ Апостолъ нѣе людма судіо предѣле, опредѣливао, землѣ деліо а), и мало ниже: овай низкій и земный предѣлъ има свое судіе, царе и князеве земне. Зашто пружате српъ вашъ у туђу жетву?“ То ће рећи, што вы првосвященници! пружате вашу духовну власть у земно света.

20. Што длкле приверженицы Папини о нѣговой власти говоре, не може се светымъ писмомъ доказати; шта выше противно є првымъ и старымъ обычаима и обредима црковнымъ, нити се може изъ речи свети отаца довести, него се противно о нѣима потрвѣуе. И ако є кои отъ светы отаца у свомъ писму на Папу нѣга надъ свима другима преунести хотео, као што є царъ Іоаннъ у Флорентинскомъ собору реко, мораю ли се ове похвале за членъ вѣре пріймити? Нинайманѣ. Заръ се градъ Іерусалимъ отъ многи Мати-црkvій не называ? Не называли Григорій Богословъ Кесарію матеромъ црkvій и средоточіемъ хрїстіанскогъ общества б)? Не ка-

---

а) In tract. de consid. libr. I. caput 6. col. 415. vol. I. Paris. 1719. б) Epist. 22. ad Caesariensis, Tom. I. pag. 785. col. 2690.

жели и Златоустъ, да є Антіохіа глава света? Изъ свію се овы заключити сме, да у таковомъ граду, кои се тако слави, Єпископъ у великомъ уваженію и гласу стои, али не да му такова Монархія, какву Єпископъ Римскій о҃ѣ силомъ да истера, припада. Зато опетъ повторявамъ, да оно преимущество верховне власти, и непогрѣшность не єдномъ самомъ, него свима вообще принадлежи, и да є правленіе црковно арістократическо а не монархическо.

Конаць првогъ препирателногъ вопроса.

Друга Глава.

О другомъ препирателномъ вопросу или о происхожденію светогъ Духа.

1. Западна црква учи, да светый Духъ отъ Отца и Сына исходи, то есть свое бытіе има отъ Отца и Сына : зато стои у осмомъ члену светогъ сімбола вѣре: „И въ Духа святаго Господа животворячаго, иже отъ Отца (Римляни додаю) и отъ сына исходнящаго. Но восточна црква, коя стара ученія и обрече непремѣно задржава, и све новости отбацуе, учи, да, као што є отаць корень и источникъ божества (по речма Ареопагита у нѣговой кнѣжки о божественомъ имену) а), Сынъ и светый Духъ само отъ Отца свою сущность имаю, и да є сынъ истина рођенъ, али светый Духъ отъ нѣга исходи. Тко истину простымъ духомъ тражи, тай ће правность ове науке скоро наћи; но ако насъ страсти заслепе, и желя препиранія распали, онда и оно што є као сунце ясно не видимо, сврћемо съ правоъ пута, и

а) 2. §. 5. pag. 495. et §. 7. pag. 498. Tom. I. Antverp. duo 1634.

нетражимо искрено истину, него се жестимо, да само мнѣніе наше потврдимо, обртаюћи писанія и по нашей вољи каноне толкуюћи. И зато намъ све распре врло слабо ползую.

2. Разумъ човеческій, ако има времена мудро-ванѣмъ занимати се, налази се тако говорећи, у пространомъ полю, по комъ слободно путуе, и ништа га не може отвратити или задржати. Логіка има власть истине потврђивати и обарати. Помоћу школске богословіе боре се правовѣрны съ єретицыма, а єретицы истомъ помоћу съ правовѣрныма. Оружіемъ, коимъ другима ране задаю сами бываю ранѣни, на концу распре свака страна вели да є она побѣдила. Али после све распре остае истина сакривена и бива само замршенія. За наћи истину у членовима вѣре, чиними се, да нема краћегъ пута, до нѣ доћи, него да Историю посмотримо и видимо, како є соборна црква вѣровала, пређе него што су распре ностале. Мы ћемо дакле потражити каква су стара преданія и ученія црковна о происхожденію светогъ Духа была, и сва измлаћена лажна умозаклученія, распре, лажно и изврнуто наведена мѣста и толкованія светогъ писма и отаца на страну оставити, єрѣ бы мы овима врло мало задобили, и никадъ не-ћемо тражити, овимъ начиномъ штогодъ задобити.

3. У четвртномъ столѣтію, кадъ є Македоній светогъ Духа хуліо, потврждаваюћи, да светый Духъ ніе Богъ, него созданіе, буде вторый Вселенскій соборъ у Цариграду у време цара Теодосіа

Великогъ, кадъ е Григорій великій Архієпископъ Цариградскій быо, држанъ а). У то е време Дамасъ Римской цркви предстояо, премда, нити е онъ самъ, нити су нѣгови мѣстоблюстители у собору отъ 150. отаца были. Савъ е вопросъ быо о светомъ Духу. Ово е было найгрозніе време, да се сущность светогъ Духа и овай членъ опредѣли, и свимъ хулама на светогъ Духа предупреди. То е и было. Соборъ прокуне ученіе Македоніа и изясни, да е светый Духъ, као и Отаць, и сынъ Богъ, да онъ отъ Отца происходитъ, да се нѣму подобно тако као Отцу и Сину честь и поклоненіе одавати мора, и да е онъ чрезъ пророке говоріо: и зато су Символу вѣре, кои е на првомъ Нікейскомъ собору начинѣнъ быо, и у комъ е стояло; „Вѣрую и въ Духа святаго,“ Отцы овогъ собранія додали, „Господа животворящаго иже отъ Отца исходящаго, иже со Отцемъ и сыномъ спокланяема и славима глаголавашаго пророки,“ Ако е у ово време ученіе соборне цркве было, да светый Духъ отъ Отца и сына исходи: Зашто ніе соборъ ово обявіо, кадъ се само о сущности светогъ Духа говорило? Зашто ніе заповѣдіо, да символъ вѣры не гласи овако: „Отъ Отца и сына исходящаго а не отъ „Отца самогъ?“ Нитко нека ми не противослови, да соборъ ніе изразно опредѣліо, да светый Духъ отъ Отца самогъ исходи, него да онъ, отъ Отца исходи. Ёръ у првомъ Нікейскомъ собору, ніе соборъ изразно опредѣліо,

---

а) Anno 352.

да се Господъ нашъ Иисусъ Христосъ отъ Отца са-
могъ родіо, него само отъ Отца родіо, но тко се
сумня, да црква не вѣруе, да се сынъ и слово отъ
Отца самогъ родило? Исто се тако вѣровати мора,
да є црква опредѣлила, да светый Духъ отъ Отца
самогъ исходи, премда она ову речъ *самогъ* ніе
дометнула. Сто педесеть Отаца, испунѣни светымъ
Духомъ вѣровали су, да є светый Духъ исте су-
ществености, као Отаць и Сынъ, и зато су додали
сімволу вѣры: да є заєдно со Отцемъ и сыномъ
спокланяемъ и славимъ. Да су дакле они и ово вѣ-
ровали, да светый Духъ отъ Отца и Сына исходи,
то бы они заиста то дometнути морали. Єръ кадъ
бы заиста светый Духъ отъ Отца и Сына исходіо,
и кадъ бы они ово вѣровали а ни су изяснили, то
бы намъ не досточно изясненіе о светомъ Духу пре-
дали, и то у оно време, кадъ се точно изыскивало,
да сви правовѣрни могу знати, шта треба да вѣ-
рую, и да се у будуще нимало не сумняю. Но бу-
дући да они то додали ни су, морамо казати, да
су тако вѣровали. Ова є дакле была вѣра соборне
цркве у оно време.

4. У години смо четрдесеть трећой после
овогъ, сырѣчь у шестомъ столѣтію заповѣди Царь
Іустинъ прве године свогъ владѣнія, да се светый
Символь вѣры непромѣно, као што є у оба горе-
назначена собора саставлѣнъ быо, по целой восточ-
ной и западной соборной церкви разашлѣ и отъ
народа пређе молитве Господнѣ пое. У то време,
кадъ є Нектарій Спаніомъ управляо, екуни се тре-

їи соборъ у Толеду, и заповѣди, да се овай символъ вѣры са свимъ не промѣнно чита. Кадъ се дакле символъ вѣре у восточной цркви безъ прилога „и отъ Сына чита,“ то мора, да є у западной цркви чинѣно было.

5. У почетку деветогъ столѣтія, буде по нагогу западногъ Цара Карла Великогъ соборъ држанъ у Ахну. Многи су тамо съ востока и запада дошли, између други и некій Монахъ изъ Іерусалима по имену Іоаннъ, кои се, кадъ є овай прилогъ у символу вѣры чуо, врло лютіо. Зато пошлѣ Карлъ, кои є желіо истину знати, два Єпископа съ єднимъ Архімандрітомъ Папы Лву III. После дугогъ разсуждаваня о ствари, прокуне Папа тай додатакъ и объяви, да се символъ вѣре безъ промене чита, и да се у будуще нитко не усуди штогодъ дометнути или изоставити: Зато онъ заповѣди две сребрне таблице начинити, и на нѣма символъ вѣре съ єдне стране гречески, съ друге латински безъ додатка изрезати, да се не може лако избрисати. Кадъ су ове таблице готове были, поставе се у цркви на гробови Апостола Петра и Павла и нѣма тако говорећи вовѣре. Ово се потврђує отъ западны Дѣсписаца, Анастасіа Бібліотекара у животоописанію Лва трећегъ, Кардинала Бароніа у нѣговымъ лѣтописима а), и Іезуита Діонисіа Петавіа у нѣговой кнѣйги догматическе Богословіє у другой сvezи, сед-

---

а) Том. 9. ad ann. 809. pag. 554. Antver. 1601.

мой кнѣиги о троєдинству. Тако су свето хранили црковне каноне сви, како западни тако и восточни. Я небу ништа о собору говорити, кои є подь царемъ Македономъ у тринайстой години нѣговогъ владѣнія држанъ быо а), и у комъ су царь нѣгови сынови, мѣстоблюстители отъ три Патріарха, три стотине осамдесеть и три Єпископа, посланицы Папе Іоанна и Фотій Патріархъ Константинопольскій присутствовали. Кадъ се символъ вѣре безъ додатка прочитао, повичу сви отцы восточни, и западни, анатема на оне, кои штогодъ дометну или отузму.

6. Кадъ є то тако, не испытываюћи учение и распру, да ли светый Духъ отъ самогъ Отца, или отъ Сына исходи, на што бы цела Дисертація нужна была, само бу да кажемъ, да є восточна и западна црква толико столѣтія вѣровала, да светый Духъ безъ додатка „и отъ сына“ отъ Отца самогъ исходи, кое светый символъ вѣре доказуе. Но ово є праваць и правило вѣре, коя за свагда непремѣнима быти мора. Зато (говори великій Кіріллъ) б), „мора символъ вѣре, кои су свети отцы саставили, ненарушенъ остати: єръ ни су они то говорили, него Духъ Бога и Отца, кои истина отъ нѣга исходи, и тога ради никаквогъ другогъ существа ніе, него и сынъ.“ Истина є до душе да се кадкадъ праваць и правило меня, у случаю, кадъ нужда изыскуе, да

а) 877. б) In Epist. ad Ioannem Antioch. Tom. 5. pars 2. pag. 108. Paris. 1638.

се кои членъ вѣре болѣгъ ради объясненія за право-
вѣрне обширніе протолкуе, но кое се управъ не
може промѣномъ, него само объясненіемъ назвати: као
што се догодило у првомъ собору Нікейскомъ, у
комъ се речъ *οηΰσιος* (єдногъ существа) противъ
Аріана объяснила. У другомъ у Константинополу буде
распра о светомъ Духу противъ хулителя рѣшена и
объяснена. У случаю кадъ нужде нема, правило се
неменя. Као што Великій Васілій вели а): „канонъ
и правило, докле опредѣленію нѣиномъ ништа не
оскудѣва, не прійма додатка свогъ совершенства
ради.“

7. Я бы радъ быо чути, зашто су Римляни безъ
нужде светый сѣмволъ вѣры, кои є црква за толико
столѣтія свето и ненарушено хранила, промѣнили?
Зашто су они додали то, о што се остали подтичу?
ма да нѣе то додатакъ но само объясненіе. И то знамъ
добро, да Мануиль Калека приверженикъ Римске
цркве у єдной противъ насъ написаной кнѣиги го-
вори б), да є Папа Дамасъ изъ слѣдуюће причине
додао. Они говоре сырѣчь, да є после првогъ со-
бора єресь постала, коя є потврѣивала, да є Сынъ
Отаць светогъ Духа, а светый Духъ сыноваць Отца
и подобно. Зато Дамасій соборъ скупил и у сѣмволъ
вѣре дометне, да светый Духъ отъ Сына исходи,
противъ они, кои су потврѣивали, да є онъ отъ

а) Lib. I. Adv. Eunomium pag. 213. seq. Tom. I. б)
Lib. 4. pag. 416. et notas. pag 415. seq.

Сына роженъ. Онъ наводи некогъ мени непознатогъ дѣсписца Скѣлика. Іосифъ Метонъ, кои е такоже Римске цркве приврженикъ, называ га у свомъ опроверженію окружногъ писма отъ Марка Ефескогъ а), Георгіомъ Арістіномъ, когъ веле да е реко, да е Дамасъ ово изъ горенаведеногъ узрока дометнуо. Но Дамасій е живіо текъ око триста петдесете године. Отъ 545 до 809 године символъ вѣре читанъ е безъ прилога, као што смо горе чули. И причина кою Калека наводи ніе вѣроятна. Еръ тымъ, што е Дамасъ изясніо, да светый Духъ и отъ Сына исходи, недоказуе, да онъ ніе отъ Отца роженъ, као што су еретицы потврђивали. И они бы могли казати, да онъ отъ Сына происходитъ. „Отъ Отца изыдохъ“ говори Христосъ у евангелію б), но зато е онъ опетъ роженъ отъ отца. Дамасъ бы болъ урадіо, да е онъ по символу вѣре казао, да светый Духъ отъ Сына не исходи, и овымъ бы се начиномъ сви изговори еретикомъ пресѣкли, и не бы смели выше говорити, да светый Духъ штогодъ отъ Сына има. Поредъ тога каже Іезуитъ Лудвѣкъ Маинбургъ у кнѣизи, кою е онъ противъ насъ подъ именемъ: „*Histoire de Schisme de Grecs* написао“ с), да е неки Турібіи Епископъ Астурскій у Спаніи некогъ свогъ Діакона у Римъ Папы Лву великомъ послао д) съ кнѣигомъ и прошеніемъ, противъ еретика тако названи Пріскі-

---

а) In collect. Conc. Hard. Tom. 9. col. 550. usque ad 600. et col. 555. et 559 б) Іоан. 8, 42. в) Tom. I. lib. pag. 311. seq. д) 447.

ліански да имъ онъ помогне. Кнѣига є ова имала седамнайсть глава о хулама овы єретіка. У првой є главы речено, да Савеліани потврђую, да є Отаць, Сынъ и светый Духъ єдно лице у три имена. Папа отговори, и да ову єресь обори, првый путь изясни, да светый Духъ, отъ Отца и Сына исходи. Но ова є повѣсть исто тако тежка, као и друга; єрь, ако є истина, да є Лвъ Великій у години 447. ово изясніо, како є могао Лвъ трећій године 809. другоячіе изяснити а), и овай додатакъ, кои се онда текъ првый путь показао, отбацѣти? Како се дакле могло изреченіе Савесіа, когъ су се Пріскіліани држали, оборити? Можно тымъ, што се рекло, да светый Духъ отъ Сына исходи? Заиста свети су отцы ову єресь давно оборили, будући да су пре судили, да су у Богу три лица, Отаць, Сынъ светый Духъ. Но ово є ясанъ знакъ не истине и предразсужденія Римляна. Папа Гелазъ жівіо є око године 442. Онъ є између други написао кнѣигу подъ именемъ: „Codex Sacramentarius.“ Она се состои изъ три главе: прва дѣйствує о теченію године, друга о святителскимъ, трећа о недѣльнымъ днима и т. д. ова є кнѣига выше отъ 900. година сакривена и непозната была. У години 1562. нађе є совѣтникъ паризскій Павель Петави у Бібліотеки, и дође у собраніе кнѣига кральце Шведске Хрістине. Іосифъ Маріа Томасіи даде є текъ године 1680. у

а) Tom. I. pag. 226. seqq. Nro. 15. Lugduni. 1700. in Romana Nro 4. in vulgaribus. 93.

Риму печатати. У овомъ се кодексу Геласіевомъ Символь вѣре чита безъ прилога. Ово самъ я иску-сію, кадъ самъ Исторію Єнглезскогъ Богослова Вілхелма Каве а) читао; у коіой онъ о историцыма, а особито о гореназначеномъ Папи Геласію и нѣговымъ дѣлма у првой части страны 375. пише, и овай кодексъ овымъ речма споминѣ: „Древность овогъ кодекса тымъ се доказуе, што речъ и отъ сына, коя є текъ у седмомъ столѣтію постала, а у деветомъ у Риму примлѣна, у символу вѣре не стои.“ Зато речъ „и отъ Сына ніе у оно време дометнута, у кое Калека Маімбургъ оѣе да є была, или се изъ доброгъ намѣренія ніе догодила. Єрь у оно доба ніе было нужно символъ вѣре за правацъ и правило вѣре преиначивати. Стваръ отъ тако велике важности, као додатакъ и изясненіе символа вѣре, требало бы да се ясно у Исторіи црковной налази, и време, мѣсто, прилика и выновникъ назначи; но заблужденію є свойствено, што є оно различно, многообразно и врло заплетено, као што златный проповѣдникъ говори.

8. Повѣсть овогъ додатка ніе само заплетена, него се и нигда не налази. Діонисій Петавій Іезуита и явный непріятель наше цркве сватояимъ се начиномъ трудію, ученіе, да светый Дух отъ Отца и Сына исходи подкрѣпити, али признае да доказа-

---

а) In dogm. Theolog. Tom. 2-do de Trinit. lib. 7. cap. 2. pag. 365. col. 2. et pag. 366.

телства, коя Калека, Іосифъ и други наводе, ни су слична, нити вниманія достойна. И испытуюћи, отъ кога є, гди є, кадъ є и зашто є прилогъ додати, ништа не налази, зато изъ многи свидѣтельства заключае, да мѣсто, време, причина и виновникъ овогъ прилога іоштъ ни су познати. Кадъ су западни у Флорентійскомъ собору питани, тко є овогъ виновникъ отговоре, да су они сами додали, но они отъ Єпископа Єфескогъ добию отговоръ, да є требало да су га отбацыли, єръ многи о нѣга запиню. По овомъ мы имамо право Римляне тужити, да су они безъ сваке нужде сѣмволъ вѣре преиначили, кои се, као што Кірилль говори; „никоимъ начиномъ ніе смео преиначити,“ и као што Великій Василій каже, да никаквогъ дometка къ совершенству не трпи, докле годъ непрестане правцемъ и правиломъ вѣре быти.“

9. Свакій ће паметанъ човекъ, кои све неприятно распре изсѣћи жели посмотрити и увидити, да є онай сѣмволъ вѣре, кои су Апостоли и съ нѣма соглашаваюћи се и отъ Бога одушевѣни светы Отцы саставили, праваць и правило вѣре, и да се све речи светогъ писма, кое су тавне и изясненія потребу, по овомъ правилу мораю разумѣти. На примѣръ мы восточни наводимо многа мѣста изъ светогъ писма, за доказати, да светый Духъ отъ Отца самогъ исходи; а напротивъ Римляни говоре, да ова мѣста ни су ясна и явна, єръ само кажу, да онъ само отъ Отца али не отъ нѣга самогъ исходи; као

за доказателство оногъ а): „Егда же прійдетъ утѣшитель егоже азъ послю вамъ отъ Отца, Духъ истинный, иже отъ Отца исходитъ, той свидѣтелсвуетъ о мнѣ. А на противъ западни друга мѣста наводе задоказати, да онъ не само отъ Отца, него и отъ Сына исходи, но коя мѣста, немаю веће докательство отъ преѣшнѣгъ. Мѣста су ова: „егда же прійдетъ утѣшитель, егоже азъ послю вамъ,“ яко отъ моего пріиметъ и возвѣститъ вамъ.“ б) Дуну и глагола имъ: пріимите Духъ святъ.“ изъ овы се мѣста види, да є светый Духъ и отъ сына посланъ, данъ, да онъ отъ сына еве пріима, а и мы кажемо, да посланіе, поставленіе и дари светогъ Духа єсу отъ сына, али изъ тогъ неслѣдуе, да светый Духъ отъ Сына исходи, кое є као што Великій Васілій с) говори, знакъ и печать личности светогъ Духа. Но будући да мѣста отъ обе стране ни су довольно ясна и изясненіе потребуу, за опредѣлити мнѣнія препираюћи се; кога другогъ о томъ да запытамо, него судію Богодухновеногъ и не погрѣшногъ толкователя тавны мѣста? Я мыслимъ цркву или Вселенскій соборъ, кои нѣно мѣсто заступа. Но вторій Вселенскій и другій помѣстный горенаведеный соборъ и декретъ Папе Лва трећегъ, кои по мнѣнію наши противника не може погрѣшити, опредѣлююћи кои членъ вѣре, сѣмволъ є вѣре безъ додатка, и отъ Сына, сачинію, шта выше проклео га є. Зато є црква отъ почетка

а) Іоан. 15—26. 16. 15. б) 20, 22. с) Том. 3. pag. 117. Paris.

речи светогъ писма тако разумѣва, да светый Духъ отъ самогъ Отца, а не и отъ Сына исходи; зато се мораю и наведена мѣста по овомъ сѣмволу вѣре као по некомъ правилу разумѣти. Слѣдователно кадъ сѣмволъ вѣре не каже, да светый Духъ отъ сына исходи, то и она мѣста овай смѣсль у себи не содржаваю.

10. Ово исто стои о речма како восточни тако и западни отаца, кои се по томъ сѣмволу вѣре мораю управляти. Ёрь овай содржи общу науку собраны Отаца, кои ни сумогли погрѣшити, ёрь они ни су, него є Духъ Бога и Отца говорію. Речи особитогъ учителя єсу човеческе речи, кои може погрѣшити, ёрь є „всякъ челоуѣкъ ложъ.“ Но да ученіе єдинственогъ човека право и истино буде, мора се сѣ общимъ правиломъ истине, то єсть са сѣмволемъ вѣре соглашавати, ёрь мы по сѣмволу вѣруемо, да светый Духъ отъ Отца самогъ, а не отъ Сына, исходи, дакле речи светы Отаца не смемо другоячїе толковати. Кадъ се мы дакле по старымъ канонима соборне цркве а) у нашої вѣры држимо, то смо безъ хуленїя, ёрь мы ни смо ни єдногъ писмена у сѣмволу вѣре преиначили, кое є правило вѣре, кое се не сме безъ нужде изменути, и кое найпосле никакве промѣне къ већой подпуности не приима.

Конаць второго препирателногъ вопроса.

а) Vide Theophan. Procopovits in Apologia fidei p. 5. ad 20. Wratislaviae 1744. Octonis.

Треќа Глава.

О трећемъ препирателномъ вопросу или о безквасномъ хлѣбу.

1. Западни употребљаваю при светой тайни светогъ причащенія безквасный хлѣбъ; а мы восточный квасный и у томъ се сва распра состои. Римляни истина говоре, да се ова векика и страшна тайна овимъ или онимъ начиномъ свршити може. Шта выше они потврђую, да священникъ восточне цркве грѣши, кадъ бы онъ безквасни хлѣбъ употребљавао, као што бы и Римскій грѣшио, кадъ бы квасный употребљавао, еръ се свакій закона свое цркве држати мора.

Кадъ се дакле ова тайна по миѣнью Римляна са или безъ квасногъ хлѣба совршити може, не упуштаюћи се у распре, ели Христось овай или онай при установленію ове свете тайне употребљавао, не доводећи многа свидѣтельства Отаца и умозаключенія, мы ћемо само испитати, чему насъ стара и прва преданія о приличіемъ употребленію квасногъ или безквасногъ хлѣба уче. Онай, кои преданіяма слѣдуе, не може се преварити, и питко не може

безъ велике опасности променути: „тко ꙗко говори светый Єпіфанъ а) изреченія свое Матере и законе овогъ Отца повредити? Соломонъ говори б): слыши Сыне наказаніе Отца твоего и неотрини завѣтовъ матере твоея! Коимъ показуе, да су Отаць, то єсть Богъ, нѣговъ єдинородный Сынъ и светый Духъ писана и ненаписана ученія дали, и да нама мати црква непремѣна изреченія, коя се безъ грѣха не могу оборити, кодъ себе има.“ И великій Васілій пише на Амфілохія о истиннымъ писаніама овымъ речма с): „Мы имамо у цркви сачувана ученія и увѣщанія, коя смо мы отъ части писали, а отъ части преданіемъ апостолскимъ тайно примили; оба имаю силу насъ на благочестіе побудити.“ Старо и древно свагда є болѣ отъ новогъ: єрѣ се старо веѣма приближава старымъ Отцыма, кои су у своимъ ученіама и животу свети были. Зато истый првосвященникъ говори д): „Мы треба да примимо стара ученія, коя тако говореѣи са своіомъ седомъ старостію страхопочитаніе отъ насъ силомъ истерую, и опетъ е): што старостію предходи, свагда є чести достойно.“ И сва новостъ ни чемъ другомъ не служи, него за покварити оно, што є у древности здраво, и окалати што є чисто: о чему насъ светый Папа Келе-

---

а) Tom. I. oper. pag. 912. editor. adcomp. Petav. Paris. 1622. б) Proverb. 1, 8. в) Tom. 3. cap. 27. pag. 54. editiones citatae. д) Cap. 29. pag. 60. е) Homil. I. pag. 3. Tom. Ido Paris. 1722.

стінъ у свомъ писму на Єпископе Француске опоминѣ а): „Новость нека не дира у древность.“

3. Садъ ћемо видити, коя є црква матерію ове тайне промѣнила. Мы знамо, да є ученый Патріархъ Фотій у деветомъ столѣтію Римлянима ньіове многе новости пребацыо, а о безквасномъ хлѣбу ніе ништа говоріо б). Откуда се многимъ доказати може, да то међу ньима у оно доба іоштъ ніе у употребленію было. Мы и то знамо, да є Міхаиль Керуларій, кои є подъ владѣніемъ Константина Мономаа у єданайстомъ столѣтію Патріархъ Константинопольскій быо, текъ Римлянима употребленіе безквасногъ хлѣба пребацыо с). Онъ є заповѣдію Никиты Пекторату, противъ разны обычая, а особито противъ обычая безквасногъ хлѣба писати. Може быти дакле, да є онда обычай безквасногъ хлѣба постао. Платіна, латинскій дѣписатель Паапа вели д), да є Папа Александеръ првый, кои є у другомъ столѣтію живіо безквасный хлѣбъ установіо. Откуда мы заключавамо, да онъ, премда време ніе опредѣлено, у кое є овай обычай постао, испочетка ніе быо, него да є новостъ.

4. Напротивъ наши противницы ни су намъ нигда пребацыли, да є кодъ насъ употребленіе квас-

---

a) In collect. conc. Hard. Tom. I. col. 1251. seq. b) Anno 860. c) In bibliotheca graeca Tom. 10. pag 226. et seq. In vita Alexandri I. pag. 17. Coloniae Ubiorum. 1600. quaternis.

ногъ хлѣба новостъ, и почетакъ се овогъ не може показати, кое є знакъ, да є онъ старіи и отъ почетка. Кадъ є дакле по мнѣнію Римски Богослова нашъ обычай светъ, (као што они заиста признаю) што є болѣ и пристойніе, да се квасный хлѣбъ употреблява нежели безквасный, и нити є Папа Александръ нити є кои други безквасный хлѣбъ установити требао, кадъ ніе никаква нужда ову новостъ изыскивала. Ако новостъ другоячіе и не шкоди, а она свагда цепа цркву, коіой є главный значай єдинство. Зато можемо са Єпіфаніомъ Римлянѡмъ рече а): „слиши Сыне, наказаніе Отца твоего, а не отрини завѣтовъ матере твоея!“ И са Папомъ Келестіомъ. „Новостъ не треба да дира у древность,“ или болѣ съ Пророкомъ Іереміемъ, кои свимъ правовѣрными говори: „ово говори Господъ, тражите и пытайте за путове божіе, кои ће вѣчно траяти, то єсть, нове и старе, и гледайте, кои є путь добаръ и нымъ шествуйте.“

Конацъ трећегъ препирателногъ вопроса.

а) Prov. 1, 8.

Четврта глава.

О четвртомъ и петомъ препирателномъ вопросу, или дали іоштъ садъ светительи вѣчну радость уживаю и о огню чистителномъ.

1. Мы ћемо оба вопроса у єдной части посмотрити, будући да єданъ изъ другоꙗ слѣдуе. Римляни говоре, да є Богъ три мѣста за мртве опредѣлю; да душе праведны, сырѣчь кое су добродѣтельно живиле, и кое су се у часу смртномъ, сбоꙗ истиноꙗ покаянія у милости божіой нашле одма у небо долазе, гди вѣчну радость уживаю. Да безбожни, кои се ни су за свое грѣхе покаяли, у Адъ бачени и вѣчномъ мукомъ казнѣни бываю. Да найпосле душе оны, кои су се истина за грѣхе свое покаяли, али за живота своꙗ ни су задоста правды учинили, на треће мѣсто долазе, гди ће неко време, ако и не у вѣчномъ и неугасимомъ огню казнъ трпити и чистити се, после коꙗ ће очищенія у небо доћи, и зато се онай оганъ, оганъ чистителный зове.

2. Ньюво є миѣніе очевидно ово: пређе другогъ пришествія, и будущегъ великоꙗ суда, кажу

они особитый судъ душа, отъ кои ѣ едне у вѣчно блаженство а друге у вѣчно осужденіе доспети. Друге ѣ се опеть у огню чистителномъ чистити, докле за свое грѣхе не откаю, ктому говоре, да е Папа главный раздѣлитель сокровища црковны; да онъ самъ ключеве има, огнь чистителный отворати и душе изъ нѣга избавляти, кое цедуляма, кое они отпустима на 10, 20, 50. и 100. година именую, быва. На примѣръ, ако тко за свое грѣхе казнь отъ много година по пропису цркве издржати има, и после свое смрти, толико година у огню чистителномъ за не претрпѣну казнь горети мора: то може онъ преко опростителне цедулѣ отъ Папе, и испунившій то, што се у нѣой содржава, отъ грѣха и казни освобожденъ быти. Полза овы опраштая не простире се само на нѣга, него іѣ може и на ползу свогъ отца, брата и пріятеля употребити. Тко совершѣный опраштай добіе, тай се отъ сваке казни, кою или овде или у огню чистителномъ издржати има, освобождава. Година юбілеума, као што га они называти обычествую нѣе овомъ не подобна. Овай е найпре отъ Боніфація а) осмогъ на сто, отъ Климентя шестогъ б) на педесеть, а после отъ Григорія деветогъ на двадесеть и петъ година опредѣленъ. У наша се времена по воли Папиной држи, кадъ се чини, да или нужда или гнѣвъ божій изыскуе. Ово е ученіе у духовнима Римляна а особито просты у мозку дубоке жиле пустило, тако, да га они

а) Saec. 13. б) Saec. 14.

за главный членъ вѣре држе. Духовницы и проповѣдницы уливаю ово своима исповѣдницама и слушательима тако прилѣжно, да мораю плаћати, за избавити душе и свои родителя и сродника и пріятеля изъ огня чистителногъ; да се ово треће мѣсто заиста богатомъ рудомъ назвати може, изъ кое Римска црква задоста сокврвица не само за свое обдржаніе, него и за разкошный животъ извлачи.

3. Мы овомъ ученію ове речи противполажемо: „Новость нека не дира у древность.“ Мы почитуемо старо преданіе црковно, кое є у толико почитанія достойніе, што є старіе, и зато не допуштамо никакве новости. Ако мы мѣста, коя су за мртве опредѣлена у светомъ писму потражимо, то само два налазимо, мѣсто покоя, и вѣчне казни. Мы три стая душа пріймамо: прво є, у комъ се праведни после свое смрти, и друго у комъ се безбожни, єретицы и нечисти налазе. Праведни су на вѣчно блаженство а грѣшни безбожници на вѣчну казнь опредѣлени, али не пре него после второго пришествія и послѣднѣгъ суда Божіегъ, кадъ се ови у тако, а они на небо одведу.

4. Но ово є старіе ученіе цркве. Тертуліанъ а) мудрый учитель западне цркве, кои є около 220. године живіо, у єдной своіой кнѣиги овако пише о души: „Ты имашъ єдну кнѣигу отъ мене о Аду и

а) Caput 55. p. 421. Tom. 2. Paris. 1630.

вопросу, хоће ли све душе тамо доћи, као о раю (кои є изгублѣнъ), у којој кнѣйги мы потврђуемо, да ће све душе у Аду стояти до судногъ дана.“ Подъ Адомъ разуме онъ мѣсто изванъ овогъ живота. Златоустъ у изясненію овы речій а); „Что намъ, и тебѣ Исусе сыне Бога вышнѣгъ; пришелъ єси прежде времени мучити насъ.“ — доказуе заблужденіе, кои се на црно умѣтство ослоняю и говоре, да душе умерши као духова земни блуде, и заключуе съ овымъ речма: „извѣстно є да се душе, кадъ тѣло оставе, на мѣсто отгводе, изъ когъ не могу изыћи, и тамо очекую страшный данъ будущегъ суда. О комъ Павелъ говори б), „соблюдается ми вѣнецъ правды, єгоже воздасть ми Господъ въ день онъ, праведный судіа: не токмо же мнѣ, но и всѣмъ возлюбшимъ явленіе єго.“

5. У каквомъ ће се станю душе до овогъ времена налазити, светый Григорій ясно описуе с). „Я ѣу послушати речи мудрогъ, кои говоре, да свака побожна и богобоязлива душа после свогъ разрѣшенія отъ тѣла, одма има осеѣай и познаніе будущегъ свогъ благополучія, и кадъ іой се мракъ, кои є овде обузимаше, разведри, она наслаждаваюћи се неописане радости и веселя свомъ господу иде, оставивши тавницу овогъ досадногъ живота, сбацивши

а) Homil. 28. ad 29, in Latth. pag. 336. Tom. 7. б) 2da ad Timoth. 4, 2. в) Tom. I. pag. 173. seq. col. 1690. binis.

вериге, коима е везана и отъ кои су крила духа нѣногъ притиснута была, ужива образно оно тайно благополучіе, и после краткогъ времена опетъ она узыма тѣло, съ коимъ е она негда о томъ умство-вала отъ землѣ, коя га едала, и коіой е вовѣрено было, на начинъ, кои е само ономъ познатъ, кои е ню саставіо и раставіо. Съ овымъ (тѣломъ) дѣли она свое благополучіе, будући да е оно участникъ нѣна трудова было, то оно и участникъ была благополучія, ерѣ она са свимъ соединѣна еданн Духъ, една душа, едно существо бива, кадъ е оно смртно и предходеће отузето.“ Станѣ душе не може се болѣ изяснити него што е овде. Душе ће се сырѣчь после воскресенія са тѣломъ оно благополучіе наслѣ-дити; пређе воскресенія радостно предчувствованіе и познаніе будущегъ неизреченогъ благополучія, кое су очекивале, имати. Свето писмо а и црква разна образна имена дае станю пређе воскресенія. Называ га рука Божія а): Душе су праведны у ру-кама божіима; пакъ онда лономъ Авраамовимъ б), и мѣстомъ, гди нема болести, печали и воздыха-нія с). Сравнююћи држимо станѣ грѣшны, кои су у смртнымъ грѣсима умрли, са свимъ различно отъ овогъ. Страхъ вѣчне оне казни паклене ватре, коя ій после страшногъ суда, и другогъ пришествія Хрістовогъ очекуе, непрестаю ій мучи д). Авгу-

---

а) Sap. 3. 1. б) Luc. 16. 22. в) Korobog. par. Ve-
net. 2714. д) Lib. 21. cap. 13. et 18. seq. Tom. 7. col.
479. et 482. seq.

стінъ потврђуе ово на разны мѣсти у кнѣиги своіой, о граду Божіемъ; а особито при толкованю овы речій а) „убоитесе же паче могущаго и душу и тѣло погубити въ геенѣ.“ На комъ мѣсту говори, да се ова смръть тѣла и душе втором смрътію называ, коя неће преће быти, него кадъ душа после воскресенія тѣло опетъ прими и на мѣсто мученія отвѣдена буде. И отпадшій те Ангели (истый каже) втору смръть после страшнаго духа морати издржати. Лактанцій Фірміанъ б) ясно говори: „не дай никомъ вѣровати, да ће се душама таки после смрти судити, еръ ће оне све на єдномъ мѣсту хранѣне быти, докъ време дође да великій Судіа испыте свію заслуга чини.“ И кадъ бы се заиста особеный судъ одма после смрти држао, и душе или у вѣчно блаженство, или осужденіе послане было, као што Римляне говоре, на што бы онда последний судъ нужданъ быо.

6. Треће є станѣ душа оно, у комъ се оне налазе, кое су се истина покаяле, али или сбогъ ране смрти, или сбогъ небреженія за свое грѣхе ни су овде откаяле, и зато се тамо мораю казнити, докле се дугъ не избрише. Но на кои ће начинъ быти казнѣне, водомъ или ватромъ, то мы не знамо, свето намъ писмо, а и свети Отцы ништа намъ о овомъ не говоре, еръ они веле, да є само не уга-

---

а) Matth. 10, 28. б) Lib. 7. cap. 21. pag 717. Lugdun. Batav. 1660. Octonis.

сима ватра вѣчна казнь. Ако се казнь, кою душе мораю издржати метафорически огнемъ чистителнымъ называ, да се оне сирѣчь овымъ казнима тако очисте, као злато ватромъ, то га можемо пріймити. Тако исто и Григорій Богословъ называ а) оганъ, о комъ Христосъ говори: „Я самъ дошао да ватру на землю бацымъ, огнемъ чистителнымъ, кои ће матерію злы нравы поести. Али западна црква сама ніе то за законъ поставила, да є то ватра матеріална. Новіи изъ међу Римляна осниваю свою вѣру на овимъ речма светогъ Апостола б): „самъ же спасется, такожде якоже огнемъ.“ А Августинъ у своіой кнѣги от Граду Вожіемъ с) изяснява, о огню искушенія у овомъ животу. О матеріалномъ огню чистителномъ, кои су некій нѣгови современицы пріймили, изяснява се сумнително, говорећи: „Я му не противословимъ, єръ є може быти истина.“ Онъ ніе требао да каже може быти, ако є ученіе соборне или западнѣ цркве было. Златоустъ разуме подъ огнемъ д), о комъ Павельъ говори оганъ казнителный. Зато западни не могу нити изъ светогъ писма нити изъ светы отаца што навести, што бы нѣово мнѣніе о матеріалном огню чистителномъ потврдити могло.

7. Душе кое се у овомъ станю налазе, истина мораю казнь трпити, али како и гди? Ово мы не

а) Oper. Tom. I. pag. 664. ed. A. Cit. б) I. Korinth. 3, 15. с) Lib. 21. cap. 26. col. 489. Tom. 7. d) Homil. 9. pag. 77. Tom. 10.

знамо, него самъ Господъ. Мы кои смо живи помажемо имъ дугъ нѣювъ исплаѣивати, даюћи убогимъ милостынѣ, молећи и подпознаюћи нужду трпеће. Кадъ се оне, особито кодъ найсветіе тайне спомену, велико олакшанѣ осећаю, и кадъ се свои ланаца опросте, долазе у содржество праведны. Но кадъ ће се ово догодити, то мы не можемо опредѣлити, а о писмама опроштайныма, о коима Римляня говоре, ништа не налазимо у старымъ обрядыма црковнымъ. Но мы добро знамо, да є цркви чуванѣ духовны блага вовѣрено и нѣно раздаванѣ Єпископима вообще пристои, а не самомъ Папы. Зато смо свакій воособъ и вообще Богу Отцу свету кровь нѣговогъ єдинородногъ Сына, нѣгово страданіе и нѣгове неоцѣниме заслуге, молитву Матере Божіе, и кровь мученика за свое єдиновѣрне жертвовати, и душе нѣюве отъ мученія у комъ се налазе освобождавати. Богъ по своіой правды и свомъ милосердію нѣи шпасава или казни, докле и последний новчичъ не исплате, као што свето Євангеліе говори а).

8. Богодана и богоугодна наредба свете цркве єсть, да она умерше Хрістіане у своимъ молитвама особито при светомъ Богослуженію свагда споминѣ. Да, она има обычай два путъ у години за нѣи се молити. Нитъ є ово безъ узрока учинѣно, као што вели Златоустъ, кои є много о овомъ у

а) Matth. 5, 26.

свомъ Комментару у 15. главы посланія къ Коринтя-
номъ писао а). Ово бѣва мановеніемъ светогъ Ду-
ха: еръ Богъ любви човека, за кога се другіи до-
бровичацъ моли, као што є жертва Отчина сынове
Іовове очистила. И ово онъ чини зато, еръ є агнецъ
божій, кои є грѣхе овогъ света на себе прійміо,
на светой трапези всеобщомъ жертвомъ помиренія
быо.

К о н а ц ъ .

а) In epistola ad Corinthios Homil. 41. pag. 393.
Tom. 10.

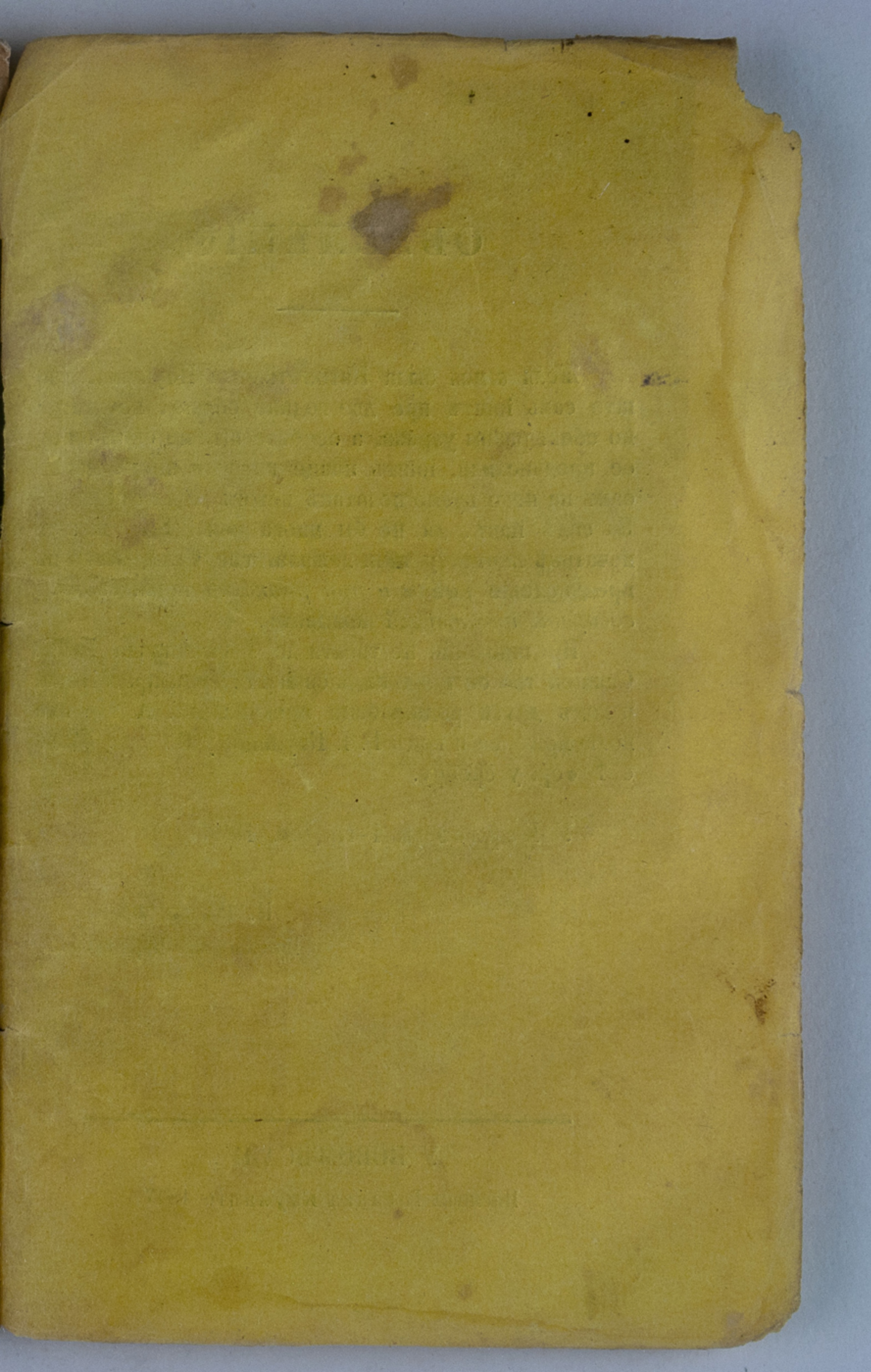

Назначеніє.

Главны погрѣшака, кое се небреженію онога, кои
є поправляю, приписую.

Страна	врста	неправилно	правилно
16	18	и	у
17	5	да'	до
19	25	Ніколай	Ніколаа
21	25	и	у
27	16	щ	ш
33	7	извршити	изврши
34	23	и	к
45	2	заклетве	и свезе
83	9	стара	стары
85	4	нѣове	нѣгове
94	8	є	іе
96	15	овако се	но овако бы
102	13	такова	такову
106	22	на	но
116	20	ш	щ
117	18	а	ъ
123	23	смо	сто
129	23	нигда	нигди
129	24	еватояимъ	свакоякимъ
130	19	изсѣни,	избѣни
132	3	ѣре	вѣре
133	4	бекика	велика
138	27	духовнима	духовима
139	7	сокврвища	сокровища

Страна	врста	неправилно	правилно
139	21	у тако ћемъ мѣсту нити слушали	у пако о тре- нити смо читали
140	11	отводе	отводе
141	8	нѣна	нѣки
141	13	се	—
142	8	те	ће
142	17	Римляне	Римляни
144	3	подпознаюћи	подпомагаюћи
144	12	смо	сме

P 19 Срп II 635.1

ОБЈАВЛЕНІЄ.

Желя є моя была Катихетическа Поученія, као што самъ іоштъ пре две године објавіо, печатати; но сбогъ разны узрока, а особито што ми они, кои су се предчислили, іоштъ новце послали нису, морао самъ на неко време печатанѣ истогъ Дѣла отложити. За садъ пакъ, да не бы многа моя Дѣла, коя за печатанѣ имамъ, у тами лежала, све Священство на предчисленіе разны и при разнымъ торжествамъ говорены проповѣдїй позывамъ.

Предчисленіе ће траяти до 1-га Априла 1848. Священство се може кодъ свои ГГ. Протопресвітера, и кодъ други родолюбаца предчислити. А тко има волю може се и кодъ Г. І. Каулиціє у Н.Саду. Цѣна є 1 фор. у сребру.

У Карловцы 1-га Дек. 1847.

П. Николичъ,
Протопресв. Карловачкїй.

У НОВОМЪСАДУ,

Писмени Іованна Каулицїй 1847.